

1. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény fenntartója: Segesd Község Önkormányzata

Az intézmény megnevezése: Segesdi Tündéerkert Óvoda és Cseperedők Bölcsőde

Az intézmény székhelye: 7562. Segesd, Szabadság tér 6.

Az intézmény jogállása: Önállóan működő önkormányzati intézmény

Az intézmény gazdálkodása: Önállóan működő költségvetési szerv

Az óvoda hivatalos elnevezése: Segesdi Tündéerkert Óvoda

Székhely: 1.sz. óvoda (7562. Segesd, Szabadság tér 6.)

Telephely: 2.sz. óvoda (7562. Segesd, Teleki u. 32.)

Cseperedők Bölcsőde (7562 Segesd, Kossuth u. 102.)

A nevelő munka az óvodában pedagógiai program szerint folyik. (Nkt. 26.§ (1) bek.)

Pedagógiai programunk a Kormány 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelete, **a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, a családi támogatásról szóló 1998. évi LXXXIV. trv. 15.§ 1. bekezdése és a Kormány 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról, a 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról rendelet alkalmazásával készült.**

Az óvodában nevelünk SNI gyermekeket, ezért programunk kiterjed a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységet biztosító gyógypedagógusok munkájának segítésére figyelemmel a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve kiadásáról szóló jogszabályban foglaltakra.

Az óvoda vezetője: **Takács Márta.**

***"Olyannak kell szeretni őt, amilyen -
így fejlődik majd a legjobban."***

(Benjamin Spock)

***"Azokért élünk, akiket szeretünk,
azokért, akik igaznak tartanak."***

***A jövőnek élünk: a szépért s jóért,
Amit tehetünk."***

(Széchenyi István)

2. HELYZETKÉP

Pedagógiai programunkat az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készítettük el. Az intézmény önkormányzati fenntartású intézmény.

Munkáltatói jogkörét az **intézményvezető**, gazdálkodási jogkörét az önállóan működő Segesdi Közös Önkormányzati Hivatal látja el. Az óvoda szakmai szempontból önálló.

A falu területileg két részre oszlik, Alsó- és Felső-Segesdre. Mindenki számára könnyen megközelíthető, ideális környezetben helyezkednek el óvodánk épületei a hatalmas udvarral, melyet élő sövény, fenyőfák, díszfák vesznek körül. A környéken élő családok gyermekeinek nevelése *2 és fél éves kortól biztosított az 50-50 férőhelyes óvodákban*, és biztosított a szabad óvodaválasztás lehetősége. Az óvodai körzetünkben a családok *47%-a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű*, és ebből *66%* a cigánycsaládok száma. Több család munkanélkülivé vált és megélhetési nehézségeik adódtak. Felszabadult idejüket nem tudják megfelelően hasznosítani, a gyermek gondozása, a gyermeknevelés feladatainak

ellátásában hiányosságok tapasztalhatók. Ezen családok alapvető funkciók ellátásához több segítséget igényelnek. *Munkánkban fő hangsúlyt kap a testi és lelki szükségletek kielégítése, az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés, valamint az alapvető szokásrendszer megalapozása.* Arra törekedtünk, hogy az óvodai élet egészét családias, **elfogadó**, együttműködő légkör, a **családdal való szorosabb együttműködés** jellemezze.

Nevelőtestületünket 6 óvónő alkotja, és nevelőmunkánkat 4 dajka, valamint 1

pedagógiai asszisztens segíti. Az 1990. szeptember 01-től érvényes óvodai nevelési program szerint a napirendben a folyamatosságot biztosítottuk a csoportokban. A kötelező foglalkozások mellett **mikro csoportokban történő differenciált fejlesztés került előtérbe.**

*1990-es évek közepétől megfogalmaztuk a szemléletváltozás szükségességét, nagyobb nyitottságot a pedagógiai megújulásra, önképzésre és az új eljárások kipróbálására. Szakmai segítséget kértünk az SPI-től, majd a Nagyatádi Napsugár Óvodával vettük fel a kapcsolatot, és valamennyi dolgozónk megfigyeléseket végzett a különböző gyermekcsoportokban, és többszöri tapasztalatgyűjtés után gyakorlati munkánkat új elemekkel gazdagítottuk, így: a folyamatos napirend, a Porkolábné Fejlesztőprogram beillesztésének lehetőségét vizsgáltuk és próbálkoztunk a részben osztott nagycsoportban az epochális tanulási folyamat módszerének megismerésével és alkalmazásával. A 2009/2010-es nevelési évtől az 1. sz. óvoda „süni” csoportjában bevezetésre került a **kompetencia alapú nevelés.** Ennek érdekében 5 pedagógus tanfolyamon vett részt. *Helyi Pedagógiai Programunkba beépítettük a kompetencia alapú nevelés elemeit.**

Nagyobb hangsúllyal kezelt a **gyermeki személyiség tiszteletben tartása.**

Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek saját adottságaihoz mérve fejlődjék, fokozatosan sajátítsa el a követendő szokásokat. *Célunk, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodában, ezért a demokratikus légkör kialakítását és a gyermekközpontúság biztosítását tartjuk a legfontosabbnak.*

Fejlesztésünk élményszérű, **folyamatos tevékenységrendszerben** valósul meg. Valljuk, hogy a gyermekek akkor érzik magukat biztonságban, és akkor jó a közérzetük, ha számukra megfelelő körülmények között élhetnek, fejlődhetnek, és mi felnőttek az ehhez szükséges feltételeket megteremtjük számukra.

Legfontosabbnak a szeretetteljes légkör kialakítását tartjuk.

4

A gyermekek egyéni fejlődési üteme között nagy eltérés tapasztalható. Egyre több a kiemelt figyelmet igénylő, részképeség zavarral küzdő és beszédhibás, beszédzavaros gyermek. A megfelelő szakemberek bevonásával, közösen igyekszünk ezen hátrányok csökkentésére.

"A pedagógus király lehet a gyerekek birodalmában, ha nemcsak törvényeket talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermekek világának törvényeit."

(Ancsel Éva)

3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, **inkluzív**, az egyéni bánásmódot és a **differenciálást** helyezi előtérbe, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik. A gyermek fejlődő személyiség, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Úgy gondoljuk, hogy megfelelő környezetben, tevékeny óvodai élet, *valamint az esélyegyenlőség biztosítása mellett* megalapozhatjuk a gyermek jó közérzetét, testi - lelki egészségét - gondozását, ápolását, védelmét - a családi közösség nevelését kiegészítve, *az esetenkénti hátrányok csökkentésével.*

3.1. Óvodánk nevelési célja:

- a 2 és fél – 6 éves gyermek sokoldalú - kezdeményező, szívesen kommunikáló, őszinte, egészséges - az egész gyermeki személyiség kibontakozásának és harmonikus fejlődésének elősegítése, *az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével,*
- a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébren tartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a **kompetenciaérzés kialakítása**, fenntartása,
- a gyermekek testi - lelki harmóniájának biztosítása, érzelmi biztonság kialakítása.

3.2. Alapelv:

Módosultak az óvodával kapcsolatos előírások a köznevelési törvény 8. § (1)-(3) bekezdéseiben. Az óvoda feladatával kapcsolatban bekerült az (1) bekezdésbe, hogy az óvoda a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Mint tudjuk az óvoda addig az évig kötelező, amelynek augusztus 31. napján a gyermek hatodik életévét betölti, hiszen ettől az évtől kezdve válik tankötelessé.

2020. január 1-jei hatállyal változásokat vezetett be a módosított köznevelési törvény azoknak a számára, akik a tanköteles kor elérését követően különféle okok miatt még egy évig az óvodában szeretnének maradni. Az eddigiekben a tanköteles kor elérését követően további egy évig az óvodában maradhettek azok a gyermekek, akiknek ezt az óvoda vezetője, a szakértői bizottság vagy az óvoda, iskola, szülő kezdeményezésére indított iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság ezt indokoltnak találta. A 2020. január 1-jét hatályba lépő új előírást a köznevelési törvény tartalmazza az alábbiak szerint:

Nkt. 45. § (2): ...A szülő, ill a gyámhatóság kezdeményezésére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 18-áig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki... Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő

5

előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

- az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges **gyermeki személyiségvonások** fejlesztése,
- a **környezettudatos magatartás** kialakulásának segítése,
- gyermekszeretet, **elfogadás**, megbecsülés, a gyermeki személyiség tisztelete,

megbecsülés és bizalom,

- nevelésünk személyiségfejlesztő, a gyermek egyéni *készségeinek*,

képességeinek kibontakoztatását segíti elő,

- a halmozottan hátrányos helyzetű és cigány etnikumhoz tartozó gyermekek társadalmi

gyakorlati életre való felkészítése, a **multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetősége**,

- a lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló hátrányos helyzetű gyermekek, elhanyagolt, sajátos törődést igénylő cigány etnikumhoz tartozó gyermekek személyiségének kibontakoztatása, *s a velük szemben felmerülő előítéletek kibontakoztatásának megakadályozása.*

Az óvodai élet egészét nyugodt, barátságos, szeretetteljes légkör jellemezze, amely

otthonosságot, biztonságot sugároz a gyermeknek.

Derűs, érzelmi gazdagságot nyújtó környezet kialakítását kell elősegítenünk, amelyben

biztosítani tudjuk a gyermek testi, közösségi, szociális és értelmi fejlődését. Fontosnak tartjuk, hogy nevelőmunkánkat élményszerű, **folyamatos tevékenységrendszerben** történő fejlődés jellemezze.

A gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségnek megfelelő, **egymással párhuzamosan végezhető** tevékenységekről kell gondoskodni, főképpen a mással nem helyettesíthető szabad játékfeltételekről, a **műveltség tartalmak közvetítéséről**, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

"Az egészség nem a természet ajándéka, hanem olyan érték, amiért napról napra tenni kell valamit."

(Székely Lajos)

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai :

Óvodai nevelésünk feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- *Az egészséges életmód alakítása.*
- *Érzelmi-, erkölcsi élet, és az értékorientált*

közösségi nevelés.

- *Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.*
- ***Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése***

E területeken történő feladatok megvalósítása biztosítja, hogy az óvodás kor

végére minden testileg és szellemileg ép gyermek alkalmassá váljon az iskolai életre, minden gyermek eljusson az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

4.1. Az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása

Célunk: A gyermekek egészséges életmódjának, testi, lelki- szociális egészségének megalapozása, testi fejlődésük elősegítése, egészségük védelme, egész életükön át tartó egészséges életvitel megalapozása, ***különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.***

Az egészséges életmód alakítása, egészségnevelési elveink

Kiemelt feladatunknak tekintjük az egészséges életmódra nevelés hatékonyabb megvalósítását az óvodában és igyekszünk kiterjeszteni ezt a családokra is: a gondozás, a testi nevelés, a mozgás, a pihenés, az egészséges táplálkozás, egészségvédelem, baleset megelőzés és a testi, lelki, mentális egészség megóvására helyezünk nagy hangsúlyt.

A csoportok napi tevékenységébe a mozgás, a mozgásfejlesztés változatos módon épül be: szabad mozgás a játszóudvaron, szervezett, irányított mozgásfejlesztés az udvaron, a csoportszobában; séta, „túra” a településen.

Fokozott figyelmet fordítunk a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések betartására, betartatására. A balesetveszélyesnek ítélt faágak eltávolítását, a sérült játékok javítását haladéktalanul jelezzük a fenntartónak, ill. az intézkedésben illetékes személynek.

Az ősztéli, influenzajárványos időszakban hangsúlyosabban foglalkozunk a zöldség, gyümölcsfogyasztás, a réteges öltözködés, a gyakori és helyes kézmosás, a játékfertőtlenítés, a csoportszobák, kiszolgáló helyiségek napi rendszerességgel történő fertőtlenítésével

A koronavírus okozta egészségügyi helyzetben fokozottan figyelünk a gyermekek személyi higiéniére a gyakori, helyes és nagyon alapos kézmosásra, zsebkendő használatra... Az intézmény dajkái naponta több alkalommal fertőtlenítik az ajtókilincseket, az ajtó felületét, a mosdókagylókat. A konyhai dolgozó is fokozottan figyel az edények, evőeszközök fertőtlenítő tisztán tartására, a gyermekeknek juttatott élelmiszerek tisztaságára- zöldség, gyümölcs.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek *testi fejlődésének elősegítése* ebben az életkorban kiemelt fontosságú. Ezen *belül az óvodai nevelés feladata:*

Az egészséges, biztonságos környezet biztosítása, az egészség védelme, óvása, edzése és megőrzése, a hozzá kapcsolódó szokások kialakítása

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, a fogmosás, a pihenés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, valamint az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

A gyermek gondozása, a testi szükségleteinek, s mozgásigényének kielégítése

A gyermek testi képességeinek fejlesztése, a mindennapi mozgásos percek, valamint

mozgás alkalmával

A harmonikus és összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése, fejlesztése

A környezettudatos magatartás megalapozása, a környezet védelméhez, valamint

megóvásához kapcsolódó szokásrendszer alakítása

Az önállósodás segítésének lehetőségei

Étkezés terén a magas só és cukor tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése,

tejtermékek, gyümölcs és zöldség félék fogyasztásának ösztönzése.

A nevelési év minden hónapjában egészségét szervezése az óvoda csoportjaiban,

védőnői látogatás mesével, képekkel az adott témában, szülői értekezlet témája, gyalogtúrák a településen, vitaminhét...

Az óvodapedagógus feladatai:

- az óvodás korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe

véve tervezi a gondozási tevékenységeket,

- biztosítja a gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és

biztonságos környezetet,

- megteremti a lehetőségét, hogy a felnőtt és a gyermek kapcsolata a gondozási

feladatok végzése közben bensőséges, kölcsönösen egymásra figyelő, érzelem gazdag, örömteli, beszédes legyen, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre,

- a gyermekek szükséglete szerint megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó prevenció és korrekciós testi, lelki gondozási feladatok ellátása.

- Állandó jelenlétünk, a mozgási lehetőségek szabályozása, felvilágosítás adása a baleseti veszélyekről (hogy törekedjenek azok elkerülésére maguk is) biztonságot eredményez.

4.1.2. A gyermek gondozása

A gondozás az óvodás korú gyermek egyik alapvető tevékenysége. A gondozás gyakorlati alapelveit az egyes gyermek sajátosságai szerint kell alkalmazni. A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

Fontosnak tartjuk, hogy a gondozási műveletek közben a gyermek és gondozója között bizalom és szeretetteljes érzelmi kapcsolat alakuljon ki. A bensőséges kapcsolat eredménye a gyermek kellemes közérzete. Minél fiatalabb a gyermek, annál nagyobb szüksége van a szerető felnőttek segítségére, így együttműködve, fokozatosan alakul ki igénye az önálló testápolásra, amely alaposítást, figyelmet, időt és türelmet kíván a gyermektől és felnőttől egyaránt.

8

Az egészség megóvása egészségügyi szokások kialakítása nélkül elképzelhetetlen. Arra kell törekednünk, hogy igényekhez igazodva a gyermekek maguktól cselekedjenek, mert a szokások kialakításához mozdulatsor megismerésére, elsajátítására van szükség:

- a test tisztán tartása (kézmosás, bőrápolás, hajápolás, szájápolás - fogmosás)
- egészséges, kulturált étkezés terén (önkiszolgálás, terítés, eszközhasználat)
- rendszeret terén (segíthet az asztaltörlésnél, söprésnél, eszközök megfelelő helyre

rakásánál)

Fontosnak tartjuk a családi és az óvodai gondozási szokások összehangolását. A

gyermek megfelelő öltözködéséről való gondoskodás elsősorban a szülő feladata. Legmegfelelőbb számára a réteges öltözködés, mert ez lehetővé teszi az időjáráshoz való alkalmazkodást, és szabad mozgást biztosít a gyermeknek. A réteges öltözködés mellett fontos a gyermek ruházatának rendszeres- és tisztán tartása, amely hozzájárul egészséges, esztétikai igényességük kibontakozásához, önmaguk önálló rendszerben tartásához.

A gyermekek egészséges fejlődésének feltételei közé tartozik a helyes táplálkozás, hiszen ebben a korban a testi fejlődésre jellemző az erőteljes növekedés. Mindez fehérjedús és vitamindús táplálkozást igényel a gyermekek számára. Természetesen fontos az egyéb tápanyagok megfelelő mennyiségű biztosítása. *Az élelmezésvezetővel összhangban odafigyelünk, hogy étkezésük megfelelően változatos legyen, és arra, hogy az étkezések között 3 óra időköz legyen. Az egészségesebb étkezés érdekében projekt heteink keretein belül, a zöldség és gyümölcs héten, illetve ezeken kívül is, szívesen fogadjuk még a szülők által gyűjtött gyümölcsöket, zöldségfélét, melyet a gyermekekkel együtt készítünk, illetve dolgozunk fel (kompót, gyümölcssaláta, savanyúság, vitamintál - nyers zöldség-gyümölcs fogyasztására), változatos, egészséges elkészítési és tálalási módok megismertetésével.*

Gondoskodnunk kell a sokoldalú mozgáshoz szükséges feltételekről, ahol vidáman, felszabadultan mozoghatnak a gyermekek. A mozgás a gyermek éltető eleme. Kezdetben fejletlenek még a természetes mozgások, később finomabb és bonyolultabb mozgásra is képes a gyermek.

Minden testrész erősítésére szükség van, lehetőséget biztosítunk, hogy minden mozgásformát kipróbálhassanak és minél több időt tartózkodhassanak a szabad levegőn.

A gondozás és nevelés elválaszthatatlan egységet alkotnak. A gyermekek gondozása, nevelése során biztosítjuk a gyermekek életkorának és egészségi állapotának megfelelően:

- a fokozatos beilleszkedés lehetőségét,
- a játéktevékenység feltételeit,
- a gondozás-nevelés higiénés feltételeit,
- a szabadban való tartózkodást,
- a textíliát, bútorzatot,
- a megfelelő étkezést.

A gondozás-nevelés feladata: a gyermek testi- és pszichés szükségleteinek

kielégítése, a fejlődés elősegítése, az egészség megőrzés, *betegség megelőzéshez kapcsolódó helyes szokások elmélyítése.*

4.1.3. Pihenés, alvás rendszere az óvodában

A gyermek alvásszükséglete kielégítésének egy része az óvodára hárul. A csoportszobát fektetés előtt jól ki kell szellőztetni, a levegőcserét télen is biztosítani kell. Fontosnak tartjuk, hogy ahol a gyermekek pihennek, alszanak, ott csend és nyugalom legyen. A nyugalom, a kellemes közérzet a nehezen elalvó gyermekekre is jó hatással van. Elalvás előtt rövid mesét mondunk el a gyermekeknek, amelyek nyugtató hatásúak lehetnek. Az általános alvásiigényen belül más-más lehet a gyermek alvásszükséglete. Ügyeljünk arra, hogy a korábban felébredő vagy a nem alvó gyermekek ne zavarják alvó társaikat. Pihenésüket segíti az is, ha maguk mellé vehetik kedvenc *plüssjátékaikat*, személyes tárgyaikat. A csoportszobában pizsamában alszanak, pihennek a gyermekek.

9

A pihenés ideje alatt a gyermekek között tartózkodunk, érezzék, hogy vigyázzuk, védjük, szeretjük őket. Betakarjuk, megsimogatjuk, ha szükséges, mellé ülünk.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek aktívan vegyenek részt a gondozási helyzetekben
- Önállóan étkezzenek, öltözzenek
- Alkalmazkodjanak a csoportban kialakított szabályokhoz
- Egészségesek, edzetek, alkalmazkodó-képesek legyenek.
- Mozgásuk váljék összerendezetté.
- Sajátítsák el a megfelelő egészségügyi szokásokat.
- Testi szükségleteik kielégítéséhez maguk is járuljanak hozzá:

- Önálló tisztálkodás, *takarékos vízhasználat*
- Használják a WC-t, ügyeljenek a mosdó rendjére.
- Zsebkendő használat, helyes orrfújás elsajátítása, *az elhasznált papír zsebkendő*

fedeles tárolóba való gyűjtése

- Étkezés közben kulturált viselkedés.
- Az asztal esztétikus rendjének igénylése.
- Önállóan, megfelelő sorrendben öltözzenek, vetkőzzenek
- Ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva tegyék helyre

- Cipőfűzőjüket kössék meg
- Ha fáznak vagy melegük van, segítsenek magukon.

4.2. A környezettudatos magatartás kialakítása, környezeti nevelési elveink

Célunk és feladatunk a környezettudatos magatartás megalapozása, a természet szeretetére, védelmére nevelés: takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral; szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása, állatok, növények gondozása. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek vegyék észre, lássák meg, értékeljék és óvják a természeti és az épített környezetük szépségeit, értékeit. Ismerjék lakóhelyüket, lakóhelyük hagyományait és vegyenek részt azok ápolásában, életben tartásában.

A vízfogyasztás csökkentése érdekében fokozottan figyelünk a csapok elzárására, a kézmosás során a takarékos vízhasználatra és erre neveljük a gyermekeket is. Célunk a tudatosabb energiafelhasználás (víz, gáz, áram).

A csoportszobák felszerelése során nagy hangsúlyt fektettünk a természetes anyagok használatára, tartós, természetes anyagból készült dekoráció készítésére. A gyermekek kézműves tevékenységeihez lehetőség szerint nagy részben újrahasznosítható anyagokat használunk fel, ezzel is a fenntarthatóságra nevelve a kicsiket.

A textilből készült asztalterítők, törölközők alapfelszerelése az intézménynek.

A természet- és környezetvédelem jeles napjait valamennyi csoport megünnepli, emlékeztetéssé teszi a gyermekek számára.

Természeti környezetünk ápolásával, csinosításával, gazdagításával, virágosításával a gyermekekben felkeltjük a tiszta, rendezett, ápolat környezet iránti igény kialakulását, a felelősségteljes gondolkodás, gondoskodás mintáját nyújtjuk számukra.

Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Kialakítását folyamatosan végezzük, és próbáljuk úgy alakítani, hogy sokféle tevékenységet lehessen végezni minden évszakban és a különböző napszakokban. Megtalálható burkolt, füvesített terület, árnyékos és napos helyek, melyet fák, bokrok nyújtanak. Virágoskert, gyümölcsös, amely területek a gyermek sokszínű tevékenységét, változó mozgáslehetőségét biztosítja.

A gyermek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét mozgásfejlesztő eszközök, sportszerek, kerti szerszámok, bútorok, játékok szolgálják. Megfelelő

10

elrendezésével, átrendezésével lehetőséget biztosítunk a csoportban megkezdett játékok, egyéb tevékenységek folytatására.

Az óvoda épületében fontos, hogy a csoportszobák tágasak, levegősek, naposak legyenek. A csoportszobát igyekszünk célszerűen, otthonosan, ízlésesen berendezni, és igyekszünk tág teret biztosítani a különböző tevékenységek kialakulásához. Ügyelünk az állandó levegőcserére, szellőztetésre.

Fontosnak tartjuk óvodánk külső-belső környezetének esztétikus, rendezett, ápolat és biztonságos kialakítását, amely a gyermek egészséges fejlődésének és fejlesztésének alapvető feltétele. A gyermek egészségének és testi épségének védelme felelősségteljes feladat. Az óvoda személyzetének és környezetének egyaránt a gyermekek higiénikus ellátását, és a higiénés készségre való szoktatást kell biztosítani. Gondoskodnunk kell az épületen belüli, az épület helyiségein kívüli rész rendjéről, tisztaságáról. A takarítást és a fertőtlenítést

rendszeresen ellenőriznünk szükséges.

*"A gyermek abból tanul, amit lát.
Ha a gyermek együtt él a barátsággal,
megtanulja, hogy a világ olyan hely,*

*ahol jó élni." (Dorothy
L. Nolte)*

4.3. Érzelmi-, erkölcsi élet, és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül, és kialakuljanak érzelmi, erkölcsi és közösségi normáik.

Feladataink:

- barátságos légkör, kiegyensúlyozott, otthonos, szeretetteljes életkörülmények

biztosítása,

- az óvónő - gyermek, gyermek – gyermek, gyermek-dajka, *gyermek-pedagógiai*

asszisztens, és az óvodai alkalmazottak közti kapcsolatokat, pozitív attitűd (érzelmi töltés) jellemezze

- a gyermek **társas szükségleteinek** kielégítése,

- a beszoktatás rendszere, *biztosítsuk a gyermek számára, hogy az óvodába lépés első*

pillanatától kezdve kedvező érzelmi hatások érijék

- közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése,

- a közösségi élet szokásainak és a **közösségi magatartás** kialakítása, *szokás és*

normarendszer megalapozása

- az óvodába kerüléssel járó nehézségek megelőzése, a gyermek segítése az átélt

nehézségek feldolgozásában,

- *a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését egyszerre segítse az óvoda és*

engedjen teret önkifejező törekvéseinek,

- *egymás elfogadására, megértésére nevelje a gyermeket az óvoda,*

- *a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködő kapcsolat fenntartása*

speciális szakemberekkel (logopédus, fejlesztőpedagógus, terapeuták)

Alapelvünk:

A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra,

a nyíltságra, nyitottságára, érdeklődésére, és az őszinteségre kell építeni.

Neveljük arra a gyermekeket, hogy megértést és **toleranciát** tanúsítsanak egymás

irányában. Alakítsuk ki a gyermekcsoporton belüli **együttműködés**, az együttjátzás, együttalkotás képességeit. Felerősítjük a hátrányos helyzetű és cigány etnikumhoz tartozó

gyermek **szociális tanulásának** lehetőségét. *A gyermekeket az emberek közti különbségek elfogadására neveljük.*

Az értékorientált közösségi nevelés szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Ezért olyan óvodai élet szervezését tartjuk kívánatosnak, amely segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak: önzetlenség, figyelmesség, együttérzés, segítőkészség és akaratának fejlődését, ezen belül: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat fejlődését. Fejlődjön esztétikai érzelmük: tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt.

*Megismertetni szűkebb és tágabb környezetével, amely a **szülőföldhöz, családdhoz való kötődés, a hazaszeretet, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek megismerésének alapja.***

Az óvodapedagógus feladatai:

- az óvodapedagógus bánásmódja, kommunikációja, viselkedése minta értékű

szerepet töltsön be

*- a szociális érzelmeket együttérzéssel, személyes példaadással alakítsa ki,
- a gyermekeket egymás segítségére buzdítsa, a gyermekek-felnőttek közötti*

bizalmat tapintatos elfogadó viselkedéssel a szeretet jeleivel alakítsa,

- az óvónők és szülők kapcsolatának kiépítése, az óvónő és gyermek érzelmi

kapcsolatának megalapozása,

- Kapcsolattartás a megfelelő szakemberekkel

Az óvodás korú gyermek jellemző sajátossága, hogy az érzelmek uralma alatt él. Az érzelmek hatalmuk alatt tartják az egész személyiségét, motiválják a gyermek magatartását, cselekedeteit. Az óvónő és a *pedagógiai munkát segítő* fontos feladata, hogy a gyermekekkel érzelmi alapon nyugvó testi- és szellemi fejlődést biztosító kötődést alakítson ki. A kisgyermek cselekvését nem az értelem, hanem az érzelmek irányítják. Legerősebb érzelme az anyához, óvónőhöz fűződő személyes szeretetkapcsolata. Ebben az életszakaszban jelentős negatív érzelem a félelem, harag, düh. Önállósága fokozódik, szeret egyedül, önállóan tevékenykedni. Sikereinek örül, büszke rájuk és várja a felnőttek elismerését. Szeret egyedül enni, öltözni, a korlátozást nem szívesen tűri. Megízleli az önálló akarat ízés és tiltás hatására dacos magatartással reagálhat, de helyes, következetes neveléssel elfogadja a csoport szabályait.

Minden csoportban alapvető a barátságos, derűs légkör kialakítása, mert ez ad biztonságérzetet a gyermeknek. A derűs alaphangulat fokozott tevékenységre serkenti a gyermekeket. A kialakult nyugodt, barátságos légkör megalapozza a gyermek érzelmi kötődését óvónőjéhez, gondozónőjéhez és ösztönzi a társas kapcsolataik alakulását is. A közösségi élet színterének otthonossá tételét, az esztétikus környezet kialakítását, vonzóvá tételét elsődleges feladatnak tekintjük (a csoportszobában játszósarok kialakítása - kuckósítás).

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek már tudatosan élvezzék a csoportszoba szépségét, maguk is járuljanak hozzá, hogy szebb, otthonosabb legyen. Járuljunk hozzá, hogy a csoportszoba külső képe az óvodai élet során a gyermekek ötleteinek, igényeinek megfelelően formálódjék. Az otthonosság érzését elősegíti, ha megfelelő biztonság mellett a gyermekek meghatározott céllal, de önállóan mozoghatnak az óvodában, az udvaron. A csoport légkörét a teljes és kölcsönös bizalom hassa át. Bizalom a felnőtt - gyermek, gyermek - gyermek kapcsolatban.

Az óvónő és a *pedagógiai munkát segítő*k gyermekekhez fűződő viszonyában:

- *szeretetteljes*
- *modellértékű*
- legyen **elfogadó**,
- segítse a gyermek **önérvényesítő törekvéseit**,

12

- **együttműködő**,
- **kezdeményező**
- egyenként ismerje a gyermekek szokásait, örömét, bánatát, kedvenc játékát,
- legyen határozott, következetes,
- teremtsen lehetőséget a természetes társas szükségletek kielégítésére,
- nemtetszését viszont nyilvánítsa ki.

A biztonságos érzelmi alap megteremtéséhez időre, türelemre,

odafigyelésre, *következetességre* együttműködésen alapuló fegyelem kialakítására van szükség. A gyermekben alakuljon ki:

- az érzelmi beleélés képessége,
- az érzelmek felismerésének képessége,
- saját érzelmeik kifejezésének képessége
- indulati élet elvárható uralása,
- **együttérzés**,
- segítőkészség,
- figyelmesség.

A baráti kapcsolatok színezik és erősítik a közösségi érzést, formálják a közösségi életet.

A kisgyermek kezdetben csak óvónőjével tartja a kapcsolatot, egész óvodai tartózkodásának hangulatát kettőjük kapcsolata határozza meg. De a gyermek nem egyedül él az óvodában, közösen ebédelnek, mennek sétálni, együtt vagy egymás mellett játszanak. Ezek az együttlétek a társak felé fordítják a gyermek figyelmét. A gyermekek közötti kapcsolatokat életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságai nagymértékben befolyásolják.

Ügyeljünk arra, hogy a gyermek én-tudata megerősödjék, én-képe a különböző tevékenységek során és a kapcsolatokban differenciálódjék. Segítsük elő, hogy minden gyermek önálló, aktív személyként élje meg önmagát, hogy az "én és a másik" elkülönüljön.

Juttassuk el a gyermekeket a társakkal való puszta együttléttől az együvé tartozásig és az **együttműködésig**, az "én"-től a "mi" tudatának kialakulásáig.

Tegyük vonzóvá az óvodai közösséget. A szokások, a szabályok a közös élet

nyugalmának, a gyermek védettségének biztosítékai.

Segítsük elő, hogy kialakuljanak a derűs, nyugodt, tevékeny óvodai élethez szükséges szokások, *normák*. *Biztosítsuk, hogy a gyermekeket állandó értékrend, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.*

Járuljunk hozzá az **érzelmekre épülő kapcsolatteremtő-képesség** igényének kialakulásához (barátkozás, figyelmesség, segítőkészség, együttérzés). Mivel a gyermekek különböző tevékenységek közben gyakorolhatják a társadalmi, erkölcsi, magatartási szabályokhoz való alkalmazkodást, közben kialakul a gyermek kötelesség- és feladattudata is, aminek megléte az *iskolakészültség* egyik kritériuma.

A páros kapcsolatok és az együttes csoportjátékok kialakítják a közösség szeretetét, a pajtás szeretetét, az összetartozás érzését, együttes kudarcok és sikerek **közös élményeit**. Olyan értékes erkölcsi érzelmeket alakítanak ki, mint a részvét, igazságszeretet, közösségért való áldozatvállalás, *önzetlenség, figyelmesség, segítőkészség, együttérzés*.

A közös élmények mély nyomot hagynak a gyermekekben, különösen akkor, ha azokat aktívan átéljük. A közös tevékenység akkor válik maradandó élménnyé, ha abban minden gyermek örömmel vesz részt, ha mindegyikben tudatosul, hogy közösen, a csoporttársakkal együtt játszani, dolgozni jó, ha az együttműködés eredményeként közösen megoldottak valamit. A közös élmények alkalmi a közös játék és az érdekes, vonzó, sokszínű különböző tevékenységek, amelyet állandóan biztosítani kell számukra. Fontos, hogy a különböző tevékenységek alkalmazkodjanak a csoport tagjainak egyéni fejlettségéhez, és egyben segítsék továbbfejlődésüket is.

A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása során óvodai nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre. A család és óvoda szoros együttműködésére törekszik. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, gyermekeinkben erősítjük a

13

*családhoz való kötődést. Az együttműködés során érvényesítjük az **intervenciós gyakorlatot**. Programunkban fontos a gyermek testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze a családokkal való szoros együttműködés. Az óvodapedagógus fejlesztő munkája során arról gondoskodik, hogy a családokból hozott ismeretekre építve a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.*

4.3.1. A beszoktatás rendszere

Az első találkozás az óvodával, szinte minden gyermek esetében befolyásoló tényező. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket, az óvónőket és a gyermeket egyaránt. Fontos, hogy felismerjük, hogy milyen módon találhatjuk meg a legkönnyebben az utat a gyermekhez. Végtelen türelemmel és szeretettel forduljunk az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Biztosítsunk fokozatos átmenetet, és tegyük lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást, ha a szülő is igényli. Javasoljuk a szülőnek, hogy a rendszeres óvodába járás előtt minél többet látogassák meg együtt az óvodát gyermekükkel, előzetes megbeszélés, egyeztetés után. Birtokba vesszük, felfedezzük együtt az óvoda külső és belső világát, együtt ismerkedünk meg a tárgyakkal, illetve egymással. *Fontos számunkra, hogy a gyermeket az óvodába lépés első pillanatától kezdve, kedvező érzelmi hatások*

érjék.

Megtartjuk első szülői értekezletünket, ahol az óvodai, *pedagógiai programunkkal*, a házirenddel, *munkatervünkkel*, illetve elvárásainkkal ismerkedhetnek meg a szülők. Tájékoztatást adunk az itt folyó életről. Mindezzel remélhetőleg meggyőzzük őket arról, hogy szeretetben, biztonságban kívánjuk nevelni gyermekeiket.

Nyáron családlátogatás alkalmával megismerkedünk az új családokkal. Augusztus utolsó hetében az óvodában találkoznak szülők és óvodapedagógusok, amikor beszélgetés közepette sort kerítünk az óvoda kezdéshez szükséges dokumentumok kitöltésére is.

4.3.2. A közösségi élet szokásai és a közösségi magatartás kialakítása

A közösségi szokások előfeltételei annak, hogy a gyermekek beilleszkedjenek a közösségbe:

- közös élet biztonságának, nyugalmanak elősegítése,
- a gyermek védettségének biztosítása,
- **közösségi érzelmek** kialakulásának elősegítése.

Figyeljünk arra, hogy már a gyermek 3 éves korától kezdve a szokásokhoz pozitív érzelmek társuljanak. Ismerjék fel a gyermekek a szokások értelmét is. Így válhatnak azok viselkedésük szabályozóivá. Folyamatosan finomítjuk a szokásokat, hogy minél önállóbban alkalmazzák a gyermekek:

- közösségi élet szokásait,
- közösségi magatartás szokásait.

A fejlődés várható eredményei:

- A közös tevékenységekben aktívan vesznek részt.
- Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- Észreveszik, ha valakinek segítségre van szüksége.
- Türelemmel hallgassák meg egymás közléseit.
- Tisztelettel viselkedjenek a felnőttekkel, vigyázzanak munkájuk eredményeire.
- Örüljenek a közösen elért sikereknek.
- Képesek tájékozódni a közösségben.
- Kialakul a csoport élete iránti érdeklődés
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Igazat mondanak.

14

- Kapcsolatteremtő képesség igényének kialakulása (barátkozás, figyelmesség, segítőkészség, együttérzés).
- Feladattudat, feladattartás, az önállóság megalapozása.

***"A szó ékszer, békés, kékes,
anyanyelvem édes, ékes.***

*Átadom, mint ékszert, éket,
izzón égjen, ha beszélek."*

*(Kiss Dénes)
Édes Anyanyelvünk*

4.4. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk: a gyermeki képességek olyan szintre történő fejlesztése, mely mind az iskolai tanuláshoz, mind a későbbi életszakasz fejlődéséhez megfelelő alap lehet, igazodva az egyes gyermek állapotához, fejlettségi szintjéhez. Figyelembe véve, hogy:

- az óvodás korú gyermek gondolkodása szemléletes, tehát érzékelésen, észlelésen, megfigyelésen alapul, fejlesztésükre külön gondot kell fordítanunk, mert erre tudjuk építeni az emlékezet, képzelet és a gondolkodás fejlesztését.
- együttműködés szülőkkel, gyógypedagógusokkal

Feladatunk:

- a gyermekek *spontán és tervezetten szerzett* ismereteinek, *tapasztalatainak* rendszerezése és gazdagítása, az értelmi képességek, *kiemelten a képzelet* és a kreativitás differenciált fejlesztése, *a fejlődést elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.*

Az óvodapedagógus feladata:

- naponta teremtsen alkalmat az egyéni beszélgetésekre,
- anyanyelvi szabályjátékokkal a magyar beszéd sajátosságait gyakoroltatja,
- spontán és irányított beszédhelyzeteket teremt a gyermek egyéni

megnyilvánulásainak ösztönzésére,

- mindennap élő szóval mesél, előtérbe helyezve magyar népmeséket,
- minél több valós élményt nyújt, mesével, játékkal fejleszti a gyermekek

képzeletét, fantáziáját,

- gondolkodásra készítő helyzeteket teremt, ezzel ösztönözve a gyermekeket

szellemi aktivitásra,

- lehetőséget teremt a szabad önkifejezésre, *kreativitásra*
- a gyermeket a problémák változatos megfogalmazására, egyéni válaszadásra

ösztönzi,

- nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlégkört alakít ki, ahol a gyerekek

szívesen és bátran beszélnek, kérdeznek a felnőttektől és társaiktól egyaránt,

- a *részképesség, kommunikációs és egyéb* képességeiben gyengén fejlődő

gyermekeket szükség esetén *szakemberhez irányítjuk.*

A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, illetve a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítanunk kell a gyermekek számára változatos tevékenységeket, élethelyzeteket, melyeken keresztül további élményekhez, tapasztalatokhoz

jutnak, az őket körülvevő természeti és társadalmi környezet kapcsán.

A **képességfejlesztést** az óvodai élet tevékenységrendszerében valósítjuk meg.

Abból indulunk ki, hogy a gyermekeket a felnőttek világa érdekli, s közben felfedezik az

15

emberek társadalmi viszonyait, s aktívan részt akarnak venni a felnőttek életében, tevékenységeiben.

Nevelési folyamatainkban gazdagabb tartalommal kapcsolódunk a családok munkájához, életéhez, de figyelmet fordítunk arra is, hogy a családok is aktívabban vegyenek részt a mi életünkben (kerti munkák, gyümölcs- és zöldségfeldolgozás).

Közösen, együtt alkotunk a gyermekekkel, ahol mindenekelőtt modellt, mintát nyújtunk, alkalmat teremtünk különböző tevékenységekre, ahol a valósággal való ismerkedés sokoldalú lehetőségét nyújtjuk. Ezzel biztosítjuk a gyermek saját tapasztalatgyűjtési lehetőségének igényét - próbálkozást, vizsgálódást, keresgélést - aktivizálva a gyermek pozitív érzelmeit.

Fontosnak tartjuk az **elfogadó, érzelem gazdag léggör** megteremtését, amely elősegíti a gyermek nyitottságát, érdeklődésének, önállóságának kibontakoztatását, a **felfedezésen alapuló tudás** gyarapodását. Elismerjük a tanulási képességet meghatározó pszichikus funkciók fejlődésének, fejlesztésének módszereit, az észlelési (látás, hallás, tapintás) és a mozgásos struktúrák fejlettségének fontosságát.

Igyekszünk kihasználni az adódó nevelési helyzeteket, és ezekre alapozva észrevétlenül irányítani. Az értelmi nevelés, változatos tevékenységeken keresztül, a **kultúraátadás hatásrendszerében**, az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a **gyermek szabad játéka** által valósul meg.

Próbálunk olyan helyzeteket teremteni, ahol a gyermekekben rejlő kiemelkedő adottságok szabadon kibontakozhassanak és tovább fejlődhessenek.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően, szívesen beszélnek arról, ami összefügg saját cselekvésükkel, a velük megtörtént eseményekkel.
- Figyelnek mindenre, észreveszik az érdekeset, örülnek a különleges eseményeknek.
- Megértik a napi rutint.
- Legyenek képesek érzékszervek útján (látás, hallás, tapintás) az őket körülvevő

valóságot tapasztalati síkon megismerni, az így szerzett ismeretek között az egyszerű összefüggéseket észrevenni.

- A kialakult észlelési képességeiket: látás, hallás, tapintás területén, valamint a finommotoros képességeket: szem, kéz és mozgás koordináció területén

összerendezetten használni.

- Legyenek képesek egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazására.
- A tapasztalat útján szerzett ismereteket tartsák emlékezetben.
- Ismereteik alapján életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatok

irányított, majd önálló megoldása.

- Tudják gondolataikat, érzéseiket kifejezni.
- Érdeklődéssel, aktívan törekedjenek környezetük megismerésére, alkotó képességük

kibontakoztatására.

4.4.1. Anyanyelvi nevelés, fejlesztés

Az óvodának, az óvodapedagógusoknak kiemelt feladata a gyermekek beszédfejlődésének elősegítése, kiemelten a logopédiai fejlesztésre szoruló és beszéd fogyatékos gyermekek magas számára tekintettel. Ehhez nyújt segítséget a Pedagógiai Szakszolgálat logopédus munkatársa, hogy minél sikeresebb, eredményesebb legyen a gyermekek fejlesztése.

Az anyanyelv fejlesztése, valamint a kommunikáció eltérő formáinak alakítása-helyes mintaadással, beszélő környezettel és szabálykövetéssel- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

16

A nyelvi fejlettség az alapja a megismerési folyamatok, a gondolkodás fejlődésének. A gyermek nyelvi fejlettségét, beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Fejlettségének mutatója szókincsének gazdagsága, artikulációjának tisztasága.

Az óvoda fejlesztési feladatainak **a család, a környezet megismeréséből** kell kiindulnia, és a **gyermek egyéni képességeinek megismerésén** keresztül kell hatást gyakorolnia.

Anyanyelvünk sokrétű, amelyet a gyermek sokféle tevékenység közben, a felnőttekhez és társaihoz való viszonyának fejlődése során sajátít el. A beszédkapcsolatok kialakulásának alapja *az óvodapedagógus, a dajka, a pedagógiai asszisztens* és a gyermekek közötti szeretetteljes viszony, a jó csoportlégtör. A biztonságot nyújtó, derűs környezetben a gyermek megnyílik, kialakul beszédkedve. Lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. A beszéd által erősödik a gyermek biztonságérzete, **növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei.**

A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, és előkészíti őt irodalmi élmények befogadására.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a gyermeknek a beszédre. Éreztessük a nyelv kifejezőerejét és szépségét. Az óvónő és a *pedagógiai munkát segítő* beszéde legyen érthető, egyszerű, világos. Figyeljünk *a gyermekek meghallgatására*, valamint arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre.

Dicsérjük és biztassuk a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében fontos, hogy felismerjük a beszédhibákat,

melyben segítséget nyújt számunkra a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei által végzett logopédiai szűrés. A beszédhibás gyermek logopédiai kezelését javasoljuk a szülőknek, és megfelelő módszerekkel segítséget nyújtunk. Heti rendszerességgel logopédus fejleszti a beszédhibás gyermekeket. A kiemelt figyelmet igénylő pl.: beszédzavaros gyermekek fejlesztése során még nagyobb jelentőséggel bír a korai felismerés és a gyógypedagógussal való közös együttműködő fejlesztés.

A nap folyamán az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi területen megvalósul. A tevékenységben gazdag óvodai környezetben az *anyanyelv ismeretére, megbecsülésére és szeretetére nevelés közben a **beszédöröm*** legyen biztosítva, ahol bátran elmondhatják élményeiket a gyermekek. A **beszédkedv** megőrzése mellett alapvető feladat a beszédhelyzetek teremtése, a gyermek szókincsének folyamatos bővítése, az összefüggő beszéd kialakulásának, feltételeinek biztosítása, a beszédfigyelem megalapozása. A tekintet, a mimika, a gesztusok - a metakommunikatív elemek - kölcsönösen jelzik az egymás iránti érzelmet, viselkedési formákat. A nyelvi fejlesztésre nyelvi játékokat használunk.

Az óvónő ügyeljen beszédének hangzásbeli hatására. Természetes hangon, a csoport hang- és zörejszintjéhez alkalmazkodva beszéljen. Beszédét mondanivalója tartalmához igazítva is erősítse, halkítsa. Olyan nyelvi eszközöket használjon, amelyek szinte láthatóvá teszik a gyermek előtt a beszédben ábrázolt eseményeket, helyzeteket, cselekvéseket. Kérdéseivel is fejlessze a gyermekek gondolkodását, ösztönözze beszédre őket. *Olyan támogató kapcsolatot alakítson ki, hogy a gyermekek bátran kérdezzenek, igényükké váljon a válasz meghallgatása is.*

A fejlődés várható eredményei:

- Összetett mondatokat is mondanak, kötőszavakat helyesen használnak.
- Leggyakrabban kérdés, kérdés, felkiáltás formájában nyilatkoznak meg.
- Aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják

fenn a kapcsolatot.

- Nyugodtan és figyelmesen tudják végighallgatni mások megnyilatkozásait.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, igemódokat.

17

- Kialakul a jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.

- Beszédüket kísérje megfelelő, természetes gesztus, arcjáték.
- Tisztán, érthetően ejtsenek minden beszédhangot.

***"Amit tapasztalsz, érzed és tanulsz,
Évmilliókra lesz tulajdonod."***

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

5.1. Személyi feltételek

Óvodánkban a nevelőmunkát az óvodapedagógus végzi, *nevelőmunkájának középpontjában pedig a gyermek áll.* Nyitástól zárásig óvónő foglalkozik a gyermekekkel. Az óvodapedagógus mintát jelent a gyermekek számára. Fontosnak tartjuk, hogy személyisége legyen példaértékű, és legyen igénye az önképzés. Tartsa tiszteletben a gyermek emberi méltóságát és jogait. **Vegye figyelembe egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét. Segítse a gyermek képességének, tehetségének kibontakozását, a hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkózását, ehhez szükség szerint speciálisan képzett szakember közreműködését és segítségét igényelje.**

A gyermek érdekében fontos, hogy együttműködjünk a családdal.

Tudjuk jól, hogy a gyermek személyi- és tárgyi környezetének állandósága növeli az érzelmi biztonságot. A kisgyermek nyugodt fejlődése érdekében fontosnak tartjuk az állandóságot (csoport és hely állandósága).

Az óvodapedagógus munkáját a *pedagógiai asszisztens és a dajka* közvetlenül segíti. Tekintettel arra, hogy az óvodai élet teljességében közreműködnek és a gyermekekkel folyamatos a *kapcsolatuk*, felnőtt modellként *maguk is befolyásolják* a nevelési légkört, a nevelés egész folyamatát. **A pedagógiai asszisztens, dajka kiemelt fontosságú szerepe a közösségi élet, az egészséges életmód, a gondozás szokásainak megalapozásában jelentős.**

Nevelőtestületünk szakmai kérdésekben az óvoda legfontosabb tanácskozó és határozathozó szerve. Fontosnak tartjuk a közös cél érdekében a közös törekvést, együttgondolkodást, az együttműködés szokásainak kialakulását.

A szabályozott viselkedés mindenki védelmét és jó közérzetét kell, hogy szolgálja. Az összetartozás érzését kell fejleszteni, a "mi óvodánk" tudatát kialakítani, a jó munkahelyi légkört megteremteni. Ennek érdekében elveket fogalmaztunk meg:

- Világos, érthető célok kitűzése.
- A munka összehangolására törekvés.
- Tervszerűség, megfelelő szervezethez biztositása.
- Megbízás, feladat, illetve szerepvállalás elfogadása.
- Egymás segítése
- Megbízható, folyamatos közlés, kommunikációs szokások kialakítása.
- Egymás iránti tisztelet, tapintat, együttműködési készség vállalása.

Célunk:

- a pedagógus és a nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája segítse az óvodai nevelés eredményességét,

- egységes nevelő hatások elvének érvényesítése érdekében az alapvető erkölcsi normákat egyeztetjük és nézeteinket, nevelési gyakorlatunkat próbáljuk egymáshoz közelíteni.

5.2. Tárgyi feltételek

A Segesdi Tündérváros Óvoda eszközellátottsága jónak mondható. Négy csoportszoba áll a gyermekek rendelkezésére, kettő – kettő a két feladat ellátási helyen közös használatú öltözővel és mosdóval. Az udvari játékok terén folyamatos bővítésre és fejlesztésre van szükség mindkét feladat ellátási helyen. Sajnos tornaszobával nem rendelkezünk, de tágas, füves játszóudvar lehetőséget nyújt, időjárástól függően, kötött foglalkozások szervezéséhez. A fenntartó biztosítja számunkra és a gyermekek számára teljes nevelés évben szükséges munkaanyagokat, szakmai anyagokat, tisztálkodási szereket, a délutáni nyugodt pihenéshez a gyermekek számára az ágyneműt, valamint minden óvodás számára térítésmentesen a háromszori étkezést az intézményben, valamint a rendkívüli szünet idején is az azt igénylőknek. Támogatja továbbá fejlesztési és újító törekvéseinket.

Név végzettség szakvizsga

ó
v
o
d

a
p

ed
a
g
ó
g
u

s

Balatinczné Fodor Ildikó óvodapedagógus – főiskola

Cser Imre Attiláné óvodapedagógus – főiskola

Csimszi Klaudia óvodapedagógus – főiskola

Nagy Piroska óvodapedagógus – főiskola

Takács Márta óvodapedagógus – főiskola Közoktatási vezetői

Szita Éva óvodapedagógus - főiskola

Szukicsné Luka Tünde óvodapedagógus - főiskola

Név képesítés

**d
a
jk**

a

Végh Lászlóné Dajka

Molnár Ferencné Dajka

Sóláné Kiss Andrea

Lászlóné Papp Zsuzsanna

gyógypedagógiai asszisztens

Dajka

Dajka

**p
ed**

**.a
ss**

z.

Vidák Gitta

pedagógiai asszisztens

Ignác Szimonetta gyógypedagógiai asszisztens

Óvodánk helyi nevelési programja nagyrészt a meglévő tárgyi feltételekre épül. Célunk felszerelésünk folyamatos felújítása és bővítése, ugyanakkor mindent megteszünk az állagmegőrzés és pótlás érdekében. *Az óvodai munkatársaknak megfelelő munkakörnyezetet és lehetőséget biztosítunk a szülők fogadására.*

A gyermeki tevékenység gazdagítására sokféle játékot, bábót, egyéb fejlesztési eszközt készítünk, előtérbe helyezve a természetes alapanyagokat, szín és forma világával esztétikai érzéküket fejlesztve. Figyelembe vesszük, hogy a tárgyi felszerelések a gyermekek számára elérhető, hozzáférhető helyen legyenek tárolva.

Lehetőséget kell teremteni olyan létesítmények kialakítására, amelyek a gyermekek biztonságát, kényelmét, egészségének megőrzését, fejlődését szolgálják (KRESZ-pálya, tornaszoba, udvari mozgásfejlesztő eszközök). *Az óvoda berendezései, eszközei biztosítsák a gyermek változatos mozgás és játék igényének kielégítését.*

J

5.3. Az óvoda gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai intézkedései és a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedései

Az intézmény egy részben osztott középső – nagycsoporttal és egy részben osztott kis-középső csoporttal a székhely intézményben és egy osztott csoporttal a Teleki utcai telephelyen működik.

Az óvodába tanköteles korú gyermekei között magas a beszédhibás gyermekek száma –1 fő SNI beszéd fogyatékos, ezért is nagy hangsúlyt kap az óvodában a verbális kompetencia fejlesztése, preventív jelleggel anyanyelvi, hangdifferenciáló, helyes artikulációt segítő játékok, mondókák tanítása, tanulása.

A Segesdi Tündéerkert Óvodába beiratott gyermekek szociális helyzete, szüleik iskolai végzettsége, a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők magas száma arra kötelezi az intézmény pedagógusait, munkatársait, hogy fokozott odafigyeléssel, elfogadással, megértéssel közelítsenek ezen gyermekek és családjaik felé, biztosítva ez által a hátránycsökkentést és esélyegyenlőséget. Magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma az össz. létszámhoz viszonyítva: 32 %.

Az inkluzív, befogadó pedagógia alkalmazása a napi tevékenységek során, lehetővé teszi

az óvodapedagógusok számára, hogy differenciálással, a gyermek egyéni fejlődési ütemének figyelembe vételével biztosítsák a gyermekek számára az optimális fejlődés lehetőségét.

Az óvodában az empátia, a tolerancia elvárt viselkedésforma az intézmény valamennyi alkalmazottjával szemben, és erre neveljük a ránk bízott gyermekeket és rajtuk keresztül szüleiket is.

Célunk, hogy a gyermekek elfogadó, szeretetteljes légkörben, életkoruknak megfelelő szabályok, szokások kialakításával, a fizikai és érzelmi biztonságot nyújtsuk számukra.

A szociális hátrányok enyhítése és a esélyegyenlőség megteremtése minden nevelési évnek kiemelt feladata. Ebben a munkában szoros és hatékony együttműködés jellemzi a Szociális Szolgáltató Központ Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat és az óvoda partnerkapcsolatát. Minden hónapban rendszeresen részt veszünk a Jelzőrendszeri megbeszéléseken, ahol információ és tapasztalatcserével segítjük egymás munkáját, ill. segítünk az intézményben látó körünkbe került rászorultakon. Senki nem marad ellátatlanul.

A Segesdi Tündérkert Óvodában a fejlesztést igénylő gyermekek ellátását a KLIK Somogy Megyei Pedagógia Szakszolgálat Nagyatádi Tagintézménye végzi. Heti egy- egy alkalommal fejlesztő pedagógus és logopédus segíti az érintett gyermekek fejlődését. A SNI gyermekek fejlesztését, fejlődésük nyomon követését logopédus végzi.

20

Az óvodába járó gyermekek családját a település önkormányzat további segítségben részesíti, hiszen a szülőknek csak a gyermek személyes ruháját, cipőjét, tornaszák felszerelését, fésűjét kell behoznia az óvodába, a többi eszközt és szükséges holmit a fenntartón keresztül az intézmény biztosítja, mint ahogy az térítésmentes háromszori étkezést is.

A gyermekvédelem célja

Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális

környezetből érkező gyermekek számára.

Minden gyermekre kiterjedő gondoskodás, a gyermeki szükségletek és jogok

maradékalan érvényre juttatása, a gyermekek problémáinak megelőzése, felismerése és kezelése.

Az érintett gyermekek eseteinek feldolgozása, gondok orvoslása a helyi gyermekvédelemben érintett társszervekkel, szakembereivel (Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat).

A gyermekvédelem feladata

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek

alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot.

Az általános elvárások közül kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-

fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

A gyermeki és szülői jogok és kötelezettségek bemutatása, érvényesítésének

módjaival való megismertetése, betartatása.

A gyermek személyiségének és körülményeinek megismerése, pedagógiai eszközökkel a káros hatások, veszélyeztető tényezők ellensúlyozása, enyhítése, kiküszöbölése.

Személyi, tárgyi feltételek biztosításával a prevenció erősítése.

A nevelőtestület a gyermekvédelmi felelőssel összhangban, egységes szempontok

alapján végezze a felderítő munkát, a problémának megfelelően járjon el, készüljön fel a társadalmi változásokból adódó újabb problémák kezelésére.

Családokkal bizalmas, együttnevelő kapcsolat kialakítása, pedagógiai tapintattal, megfelelő diszkrécióval együttműködés a gyermek érdekében.

Az óvodavezető feladata

Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodán belül.

Nyilvántartja a csoportban dolgozó óvónőkkel a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű,

ezen belül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, feljegyzi a nyilvántartásába a gyermekeket, a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményességét.

Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve megszüntetés okait.

A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre.

A nevelési év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységéről,

fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.

Szükség esetén egyeztet az önkormányzat illetékes előadójával, a gyermekjóléti szolgálattal.

A gyermekvédelmi munkát elősegítő feladatok

21

- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, rendszeres óvodába járását.

- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén javaslatot tenni az óvó-védő intézkedésekre.

- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.

- A problémákat, hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha

szükséges szakember segítségét kérni.

- A felzárkóztatás megszervezése, a tehetséggondozás elősegítése.
- Figyelemmel kísérni a rendszeres óvodalátogatást, jelezni az igazolatlan

hiányzást. Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.

- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.

Az óvodavezető kapcsolattartási lehetőségei a következő intézményekkel:

- Jegyző
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Védőnő
- Gyámhivatal
- Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Házi orvos
- Vöröskereszt
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- Rendőrség

5.4. Az óvodai élet megszervezése

A gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását tudatos, átgondolt tervezéssel alakítjuk ki. A heti rend, a napirend az a szervezeti forma, amely a gyermek óvodai életének meghatározója, amely biztosítja a nyugodt, derűs, zavartalan óvodai környezet megvalósítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport nevelő szakemberei alakítják ki. Fontosnak tartjuk a gyermek egészséges fejlődése érdekében:

- a mozgás és pihenés megfelelő váltakozását,
- a gazdag, változatos, megfelelő időtartamú tevékenységformák tervezését,
- a szabad levegőn való tartózkodást.

Úgy gondoljuk, hogy a folyamatos és rugalmas napirend - amely rendszeresen

visszatérő ismétlődéseket tartalmaz - érzelmi biztonságot nyújt, és elmélyült tevékenykedésre biztosít lehetőséget.

A napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett, de a gyermek személyiségfejlődését szolgáló események beillesztését, figyelembe véve a gyermek önállóságának, ügyességének fejlődését. A folyamatosság megkönnyíti a beilleszkedést az óvodai élet szokásrendszerébe, biztosítja a nyugodt, kulturált étkezés körülményeit, a felnőtt (óvónő, pedagógiai asszisztens, dajka) folyamatos jelenlétét, segítő magatartását.

A legtöbb időt a gyermek alapvető tevékenységére , a játék számára kell

biztosítani. A családi nevelésre építve, azt kiegészítve biztosítjuk a kisgyermek egészséges fejlődését. A jól kialakított napirend – amellyel, hogy lehetőséget teremt a szükségletek sietség nélküli megfelelő kielégítésére s az aktív tevékenység és a pihenés megfelelő váltakozására – megkönnyíti a gyermekek időbeli tájékozódását saját életében és környezetében egyaránt. Lehetővé teszi számára a rendszeresen ismétlődő, egymáshoz kapcsolódó események „előre látását”, ezáltal elősegíti alkalmazkodását, megalapozza és fokozza biztonságérzetét. A napirendnek alkalmazkodnia kell:

- a gyermekcsoport életkori összetételéhez,

22

- a fejlettséghez,
- szükségleteihez,
- befolyásolják az évszakok, az időjárás,
- a gyermekotthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembe vétele

szükséges

Óvodai napirend

630-700
(1/2 óra)

700-1000
(3 óra)

1000-1030
(30 perc)

1030-1040
(10 perc)

1040-1200
(1 óra 20 perc)

1200-1300
(1 óra)

1300-1500
(2 óra)

1500-1545
(45 perc)

1545-1700
(1 óra 15 perc)

Összevont gyülekezés az ügyeletes csoportban

Gyülekezés a csoportszobában, szabadon választott tevékenység, játék, folyamatos reggeli, egyéni fejlesztés, mese, vers, játékrakodás

Játékba, játékos tevékenységbe ágyazott tanulás

Mindennapos mozgás

Levegőzés az udvaron, séták a településen

Tisztálkodás, étkezés

Tisztálkodás, készülődés a délutáni pihenéshez, pihenés

Ébresztő, tisztálkodás, uzsonna elfogyasztása

Folyamatos távozás az óvodából, levegőzés, játék, szabadon választott tevékenység

23

HETIREND

Tevékenységek Hétfő Kedd Szerda Csütörtök Péntek

**Tanulási
tevékenységek**

MINDEN
NAPOS

MOZGÁS

KÜLSŐ
VILÁG

TEVÉKENY
MEGISM.

MESE,
VERS

MINDEN
NAPOS

MOZGÁS

KÖRNY.
MENNYISÉGI
ÉS FORMAI

ÖSSZEFÜGG.

MESE, VERS

MINDEN
NAPOS

MOZGÁS

VERSELÉS,
MESÉLÉS,

ANYANYELVI
NEVELÉS

MINDEN
NAPOS

MOZGÁS

ÉNEK,
ZENE,

ÉNEKES
JÁTÉK,
TÁNC

MESE,
VERS

MOZGÁS-

TESTI NEV.

RAJZOLÁS,
FESTÉS,

KÉZIMUNKA,
MINTÁZÁS,

MESE, VERS

*"A játék tanít, életre nevel.
A játék alkotni, s világot szebbé tenni, megváltoztatni serkent.*

*Tanítani kell tehát, mert nem öröklődik."
(Dr. Andrásfalvy Bertalan)*

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

6.1. Játék

Célunk:

- a szabad játék elsődlegességének biztosítása, az örömteli játékon keresztül a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése,
- az örömteli játék során természetes módon alakuljanak készségeik, képességeik, mozgásuk, bővüljenek ismereteik, fejlődjön kreativitásuk, fantáziájuk,
- a spontán, önkéntes, elmélyült játék lehetőségének biztosításával a gyermekek egyéni vágyai, ötletei kibontakozzanak, egész személyiségük komplex módon fejlődjön.

Feladatunk:

- az *elmélyült szabad játékra, minél több idő, alkalom és lehetőség biztosítása*
- a játékon keresztül a külvilág elemeinek megismertetése, szerzett tapasztalataik újra és újra átélése,
- magatartásmódok, viselkedés, társas kapcsolatok alakítása, közösségi élet szabályainak megismertetése,
- a szülők játékkal kapcsolatos ismereteinek alakítása, a játék értékének elfogadtatása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- nyugodt légkör biztosítása, az *elmélyült játék* feltételeinek megteremtése,
- a napirenden belül elegendő eszköz, idő, hely biztosítása,
- igény szerint kezdeményezés és szerepvállalás a játékban,
- az egyéni élményeken túl közös élményszerzési lehetőségek (együtt játszás)

biztosítása,

- a gyermek *játékönállóságának* biztosítása,
- fejlesztő játékok differenciált alkalmazása a speciális fejlesztést igénylő

gyermekeknél, illetve *prevenációs céllal,*

- minél hosszabb, megszakítás nélküli *játékidő* biztosítása,
- *kreatív, alkotó légkör* biztosítása, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban,

hogyan kivel játszanak, milyen játékot válasszanak, milyen témát dolgozzanak fel,

- a játék eszközeit tegye könnyen hozzáférhetővé a gyermekek számára, a

játékeszközök közül részesítse előnyben a természetes anyagokat és a *saját alkotásúakat,*

- alakítsa ki a *játéktevékenységekhez* fűződő szokásrendszert, s az ezzel kapcsolatos szabályokat következetesen tartassa be,

- biztosítson nyugodt, derűs, változatos, *barátságos, családias, elfogadó, biztonságos, zavaró tényezőktől mentes,* élményeket adó csoportlégkört, mely megalapozza a helyes viselkedéskultúra kialakulását

- a játék során indirekt módon irányítsa a gyermekek *tevékenységét,* adjon követhető mintát,

- segítse a gyermekeket a közös játékban, az alkalmazkodásban, a szerepek elosztásában, a konfliktusok megoldásában.

A játék az óvodás korú gyermek *elemi, pszichikus szükséglete, legfontosabb,*

legfejlesztőbb és elsődleges, alapvető tevékenysége. Egy olyan sajátos tevékenység, amely *az egész személyiség kialakulását és fejlődését a leghatékonyabban irányítja.*

A játék sajátossága, hogy céltudatos, önkéntes és szabadon választott örömteli tevékenység. A gyermek komolyan veszi a játékot, de ugyanakkor él benne a játéktudat is, szinte azonosul szerepével. A játék során a valóságos és képzeletbeli elemek keverednek, de a gyermek tudja, hogy mi a valóság és mi a játék, mi az igaz és mi a szimbolikus. Közben egyre jobban megismeri a környező világot, azt tükrözi játékában, ezáltal válik a valóságos élet részévé.

A kisgyermek örömmel játszik, ha van rá lehetősége, ezt biztosítanunk kell számára. Nagyon fontosnak tartjuk az olyan hangulatok, inger gazdag tárgyi lehetőségek megteremtését, melynek hatására a gyermek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ettől függetlenül szükségesnek tartjuk az óvónő által kezdeményezett, illetve irányított játéktevékenységet is, hiszen a játék kicsiben maga az élet – megtanít a környezetünkhöz való alkalmazkodásra – éppen ezért az életre nevelés a játék segítségével teljesebben ki. A játékot jellemző öröm a feszültségsökkenés élménye, ez áthatja a gyermek minden tevékenységét. Óvodai életünkben, a mindennapok során sokféle örömforráshoz jut a gyermek. Érdeklődésének és tevékenységének feszültségeit vezetheti le ez által, személyiségének legkevesebb

25

sérülésével. Negatív és pozitív háttérű élményeit újra meg újra lejátszhatja. Fontosnak tartjuk, hogy ezzel élményeinek, érzelmeinek kínos feszültsége csökken. A gyermekkorban ezt a háttérrel figyelembe véve nem közömbös, hogy hogyan dolgozza fel a játék segítségével a mindennapi konfliktusait, élményeit.

Az óvodáskor végéig a játék marad a gyermek legfőbb tevékenysége, e kor éltető eleme, amely áthatja az óvodai életünk egészét. Nevelési programunkban **a munkát és a tanulást is játékoság jellemzi. Szinte minden tevékenységet próbálunk játékosan végrehajtani, a gyermekek játékos kedvére építünk.** A játék, az öröm, a vidámság az óvodás korú gyermek érzelmi életének alapját adja, melyhez biztosítanunk kell a megfelelő légkört, bensőséges kapcsolatot gyermekeinkkel. Nemcsak nevelői, hanem barátai is szeretnénk lenni a kisgyermekeknek. Játékukban kifejezésre jutnak a gyermekvilágról szerzett tapasztalatai, benyomásai, érzelmei, vágyai, ismeretei, elképzelései. *A gyermekek a felnőttek tevékenységét, viselkedését utánozzák, ezért fontos az utánozható minta adása.* **Tapasztalataikat, ismereteiket, élményeiket állandóan bővítjük séták, kirándulások, beszélgetések, kezdeményezések során.** Ez gazdagítja játékukat, valamint pozitív érzelmi töltést ad számukra.

A gyermekek a játékban, játékos helyzetekben, játékfeladatok során ismerkednek meg a világgal, közvetlen környezetükkel. Sokféle tapasztalatot szereznek a környezetük tárgyairól, jelenségeiről, észreveszik az összefüggéseket. A játékot tartjuk a gyermekek értelmi képességeit fejlesztő legfontosabb eszköznek, mely során fejlődik: érzékelésük, észlelésük, megfigyelőképességük, gondolkodásuk, emlékezetük, mozgásuk, akaratauk, kitartásuk, felelősségtudatuk, önfegyelmük. A játékot kísérő pozitív érzelmek hatására fokozódik a gyermekek beszédkedve, a gátlásosabbak is megszólalnak, nyelvi kommunikációs készségeik fejlődnek.

A szabadjáték túlsúlyának érvényesülését az óvodában igyekszünk előtérbe helyezni. Nap, mint nap zavartalanul biztosítjuk a gyerekek játék igényének kielégülését. A játék zavartalan, folytonosságát a folyamatos napirenddel biztosítjuk. Biztonságot adó, nyugodt, meghitt, baráti légkört teremtünk, kiemelten a cigány etnikumhoz tartozó gyermekek konfliktusmentes beilleszkedésére. Szabályokat, magatartási formákat alakítunk ki. A gyermekeknek ehhez igazodni kell, mert az egymás mellett más-más tevékenységet folytató gyermekek nem zavarhatják egymást. Lehetőség nyílik viselkedési szabályok megértésére, a helyes magatartás szabályainak betartására, önfegyelmük fejlesztésére.

A játékhöz elkülönülő, hangulatos, mobilizálható játszóhelyeket alakítunk ki a csoportszobákban, ahol a változatos anyagok, eszközök, játékszerek folyamatosan a gyermekek számára elérhető helyen található. Minden gyermek saját igényeinek, egyéni fejlettségének megfelelően játszhat gyakorló-, szerep-, építő-, konstrukciós-, szabályjátékot, dramatizálhat, bábozhat. Szívesen veszünk részt a gyermekek játékában, ha ők is igénylik. Ötleteinkkel segíthetjük elképzeléseik megvalósítását, az elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Az együttjátszás lehetőséget ad arra, hogy megfigyeljük a gyermek játékát, és felhasználjuk nevelési, fejlesztési céljaink érdekében. A közös játék pozitív hatással van a gyermekek érzelmi fejlődésére, meghitt, bensőséges kapcsolat alakul ki közöttük.

Közelépünk, beavatkozunk akkor, ha a gyermekek zavarják egymást, testi épségük kerül veszélybe, ha negatív viselkedési forma van kialakulóban. A gyermeki önállóságot és kezdeményezést tiszteletben tartjuk. Hiszen ebben a korban lényeges, hogy aktívan, igazi gyermeki játékosággal, jó kedvvel, elmélyülten játszasson a kisgyermek. *Csak így válhat a játék az egyes személyiségek szabad megnyilvánulásává.*

Az udvaron az óvodás korú gyermekek számára mozgásos játékok szervezésével, elegendő játékszer biztosításával érjük el, hogy a kisgyermek szívesen játsszon, tartózkodjon a szabadban. Változatos mozgáslehetőségek fejlesztik mozgásukat, növelik önállóságukat, kitartásukat. Sok lehetőség adódik a gyakorlásra, egyre ügyesebbé válnak. Felelősségtudatuk fejlődik azzal, hogy figyelniük kell a kisebbekre, vigyázniuk kell egymás testi épségére, veszélyhelyzetek elkerülésére. Önállóan szervezett játékaik során képzeletük, fantáziájuk aktív működésével egyéni ötleteiket valósíthatják meg.

26

Az óvodáskor elejére tapasztalataink szerint az egymás mellett játszás fokozatosan változik közös játékká. Az együttjátszással **szoros baráti viszonyok, csoportok alakulnak**, kialakul együttműködésük. A felhasznált eszközök, tárgyak sokszínűsége egyre tartalmasabbá, sokoldalúbbá teszik a játékok témáját, tartalmát.

Az együtt töltött közös, vidám játékos percek kedvezően befolyásolják a gyermekek értelmi, érzelmi képességeit, tulajdonságaikat, segítenek derűs egyéniségük kialakulásában.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek, igényeitől és a helyzettől függően kezdeményezzenek, vállalnak szerepet a játékban, ötleteikkel, javaslataikkal színesítik azt.
- A többi gyermekkel való együttlét örömforrás legyen a kisgyermek számára.
- A társak viselkedése mintát nyújtson.
- Elmélyülten, aktívan, igazi gyermeki játékosággal, jókedvvel, örömmel,

szabadon játsszanak a kisgyermek.

- Olyan játszócsoportok alakuljanak ki, amelyben elfogadják egymás véleményét,

javaslatait, tudjanak alkalmazkodni társaikhoz, játékszabályokhoz, amelyek betartására figyelmeztetik egymást.

- Önállóan teremtenek játékhelyzeteket, konfliktusaikat igyekeznek önmaguk megoldani.

- Barkácsolás, építőjáték során elkészített eszközöket használják fel

játékukhoz, dramatizáláshoz, habozáshoz. Alkotásaikat kis segítséggel már-már önállóan, sok-sok egyéni ötlet alapján készítsék el. Az eszközkészítés örömteli, szívesen végzett tevékenységgé váljon.

„Kedves fák üdvözölve

És áldva legyetek.

Áldom még azt is,

Aki titeket ültetett.”

(Petőfi Sándor: Miről beszélnek a fák?)

6.2. Munka jellegű tevékenységek

Célunk: A gyermekek személyiségének fejlesztése, a munkavégzéshez pozitív hozzáállás, képességek, készségek alakítása, cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiség, attitűdök fejlesztése, saját és mások elismerésére nevelés, *közösségi kapcsolatok és a kötelességtudat alakítása.*

Feladatunk: Az önkéntes, szabadon választott, valamint a közösség érdekében örömmel végzett *aktív* tevékenységek során a gyerekek jellemének (reális énképének, önismeretének), erkölcsi tulajdonságainak, közösségi kapcsolatainak formálása, a munka szeretetére, becsületére nevelés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- biztosítja a nyugodt, *örömmel, szívesen*, jó hangulatban végezhető munka jellegű tevékenységek feltételeit,

- megfelelő méretű, anyagú, célszerűségű munkaeszközöket biztosít a gyermekek munkavégzéséhez. Megtanítja azok rendeltetésszerű használatát, rendben tartását,

- a tevékenységek megszervezésekor figyelembe veszi a csoport összetételét, az egyes gyermekek fejlettségi szintjét és figyel arra, hogy a feladat kizárólag a

gyermek saját örömteli, önként vállalt tevékenysége legyen,

- megtapasztaltatja a gyermekekkel, hogy a munka jellegű tevékenységek által az ember folyamatosan alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti a környezetét. Kialakítja bennük a rend, a rendezett körülmények iránti igényt,

- együtt örül a gyermekekkel a sikeresen elvégzett feladatoknak. Folyamatosan értékeli, pozitív értékelésével motiválja őket a további munkavégzésre,

- érezteti a gyermekekkel az általuk végzett munka fontosságát, ezzel is erősítve a munkához való pozitív viszonyukat,

- a munka jellegű tevékenységek által fejleszti akarati tulajdonságait: önállóság, kitartás, felelősségvállalás, probléma-megoldó képesség, döntési képesség, stb...

- tudatosítja bennük a közösségért végzett munka jelentőségét, a mások által végzett munka fontosságát, *annak megbecsülését*: a munka szeretetére, tiszteletére nevel,

- megismerteti a gyermekekkel az egyes munkafajtákat.

Mindennapjainkat a játék, a munka jellegű tevékenység és a tanulás szövi át.

Gyakran nem is lehet szétválasztani egymástól, hisz a munka jellegű tevékenység a kisgyermek számára játékos, örömteli tevékenység, tanulás. Játék, mert a felnőttek igazi munkáját utánozza a maga készségi, képességi szintjével. Tanulás is, mert a munka jellegű **tevékenység végzése közben tapasztalatokat, ismereteket szerez, megismeri környezetét.**

A munka jellegű tevékenység a személyiségfejlesztés és a nevelés fontos eszköze. Munkavégzés közben **fejlődnek, formálódnak a gyermekek képességei, készségei, tulajdonságai.** Megtanulják az eszközök, szerszámok helyes, balesetmentes használatát. A közösségért végzett tevékenységek során alakulnak ki a társas kapcsolatok, baráti viszonyok. Lehetőség nyílik a kitartás, felelősségérzet, kötelességteljesítés *céltudatosság* gyakorlására. Kialakul a gyermekekben az önálló munkavégzés iránti igény. Minden gyermek számára képességeinek megfelelő feladatot adunk, ezzel biztosítjuk a teljes önállóságot, az öntevékenységre való törekvést, így az eredményesen elvégzett munka jellegű tevékenység örömteli tevékenységgé válik. Ez a sikerélmény motiválja a gyermekeket a következő, még nehezebb vagy nem vonzó feladatok elvégzésére, *melynek során kiemelt fontosságú a dajka szerepe.*

A gyermekek tevékenyen vesznek részt környezetük formálásában, elrendezésében, esztétikus környezet kialakításában csoportszobában, udvaron egyaránt. A gyermekek esztétikai érzékét kívánjuk növelni azzal, hogy csoportszobáink berendezési, felszerelési tárgyai, eszközei (háncs-, vesszőkosarak, kerámiatárgyak, fatárgyak, háncsdíszek, stb.) természetes anyagból készültek. Ilyen természetes anyagokból az óvodásokkal közösen is készítünk díszanyagokat ünnepeknek, évszakoknak megfelelően, melyek csoportszobáink ékességei. Rendszeresen részt veszünk az udvar, babaház, csoportszoba takarításában, díszítésében, elrendezésében, a növények gondozásában.

A gyermekek tevékenységi vágyára támaszkodva folyamatosan lehetőséget biztosítunk munkafeladatok ellátására: önkiszolgálás terén, saját személyünkkel kapcsolatos teendők során (testápolás, öltözködés, étkezés), valamint a csoport mindennapi életével kapcsolatos tennivalókkal. Közben megtanulják az eszközök, szerszámok helyes használatát, melyeket elérhető helyen tárolunk számukra, és elvárjuk, hogy rendben tegyék vissza a

helyére. Fontosnak tartjuk, hogy az óvónő, a pedagógiai asszisztens és a dajka munkavégzése példamutató legyen a gyermekek számára. Folyamatos, kölcsönös együttműködésen alapuló munka jellegű tevékenységet végzünk gyermekeinkkel. Pontos, folyamatos feladatátadásunkkal, példaadásunkkal, buzdításunkkal segítjük elő a munka jellegű tevékenység sikerességét.

Munka jellegű tevékenységeinkkel a mindennapi életre, a dolgozó, szorgalmas ember szeretetére, megbecsülésére kívánjuk nevelni a gyermekeket. Tiszteljük, becsüljük maguk és mások munkájának eredményét, ismerjük fel annak hasznosságát, nélkülözhetetlenségét. Az **együtt végzett** munkával, az együtt elért eredmény sikerességének örülve vidám, baráti

28

légkört alakítunk ki. Növeljük kitartásukat, felelősségüket. Érzékeltetjük a gyermekekkel, hogy milyen ügyesek, tiszteletben tartjuk és igényeljük munkájukat.

Minden apró, sikeresen elvégzett munkát az egyes gyermek fejlettségének, képességeinek megfelelően, az egyéni fejlődést figyelembe véve folyamatosan pozitívan értékeljük. Munkát, megbízatást nem mindig a legaktívabb gyermeknek adunk, hanem a passzív gyermeket is érdeklődővé próbáljuk tenni. Ha nem akarja a kisgyermek a feladatot elvállalni, nem erőltetjük, hanem próbáljuk kideríteni az okát, és megszüntetni azt.

Munkafajtáink:

Az önkiszolgáláshoz tartozó tevékenységeink a testápolással, étkezéssel, öltözködéssel kapcsolatos teendők, valamint a környezet rendjének megőrzése: 2,5-3 éves korban e tevékenységek elvégzése során e területeken még sok-sok segítséget nyújtunk a kisgyermek számára. Kialakítjuk a helyes szokásokat és megtanítjuk az eszközök rendeltetésszerű, helyes használatát. Állandó gyakorlással fokozatosan elérjük az önálló önkiszolgáló munkavégzést.

A csoport érdekében végzett munkák: naposság, a csoport mindennapi életével kapcsolatos tennivalók (eszközök, szerszámok kiosztása, összeszedése, teremrendezés, rendrakás, takarítás, portörletés, udvari munkák, segítségadás a kisebbeknek, megbízatások teljesítése...). 4-5 éves korban irányításunkkal, kisebb-nagyobb segítségünkkel, saját képességeik szerint végzik ezen tevékenységeket, amely 6-7 éves korban szinte teljesen önálló munkavégzést jelent.

A naposi munkát 4-5 éves kortól kezdik a gyermekek végezni. Ezt a munkát már az egész csoport, társai érdekében végzi. Fejlődik feladattudatuk, felelősségérzetük, kitartásuk. Ez az öntevékeny megbízatás figyelemösszpontosítást igényel.

Alkalomszerű munkák: egy része rendszeresen ismétlődik, évszakokhoz, ünnepekhez kapcsolódik (teremdíszítés, ajándékkészítés...), a környezet rendjének biztosítása (csoportszoba, udvar), segítségadás a kisebbeknek, felnőtteknek. Másik részét váratlan lehetőségekhez kapcsoljuk: savanyúság, kompót, vitaminsaláta készítése, egyszerű sütemények gyúrása, sütése, szendvicskészítés, kirándulásra való készülődés (eszközök összegyűjtése), egyéb megbízatások. 3-4 éves korban erejükhez, képességeikhez mértén vesznek részt ezekben munkákban segítséget adva az óvónőnek, *pedagógiai asszisztensnek*, a dajkának. Később egyre bővítjük, nehezítjük az elvégzendő feladatokat. 6-7 éves korban már nemcsak képességeik szerinti önálló munkájukkal, hanem ötleteikkel, véleményükkel is részt vesznek a tevékenységekben.

A 3-4 éves gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, bármikor kiléphetnek. Az önkéntesség nagyon fontos, a munka jellegű tevékenykedtetés nem feladat. (pl. viráglocsolás, gyümölcsnap előkészítése...)

A fejlődés várható eredményei:

- Örömmel, szívesen végeznek munka jellegű tevékenységeket.
- Kitartóan, önállóan, felelősségteljesen oldják meg a feladatokat.
- Esztétikus környezet kialakítására törekcszenek.
- A szükséges munkát, hiányosságokat észreveszik, a csoportszoba rendjét,

tisztaságát megőrzik.

- A munkavégzéshez szükséges készségeik, képességeik pontosabbá válnak.
- Eszközöket, szerszámokat helyesen, rendeltetésszerűen, balesetmentesen használják.
- Tisztelik, megbecsülik egymás munkáját és annak eredményét.
- Szívesen vállalnak egyéni megbízatásokat.
- Részt vesznek a kerti munkákban.

29

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára

***"Hajolj felém, tanulj meg engem.
Próbáld meghallani csepp hangomat,***

hogy rám ismerj."
(Szabó Magda)

6.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk:

- A gyermek közvetlen környezetéből származó tapasztalataira, kíváncsiságára, utánzási hajlamára, élményeire, érzelmi beállítódására épített tartalmak megismertetése, a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók differenciált fejlődése, mely a teljes személyiség fejlődését támogatja.

- Elsődleges cél a gyermeki kompetenciák fejlesztése, *tapasztalatainak bővítése, ismereteinek rendezése a támogató környezet megteremtésével, és a gyermeki előzetes tapasztalatok, ismereteinek, élményeinek figyelembevételével.*

- **Differenciált feladatadással** sorozatos sikerélmény adása, mellyel minden gyermek **képességeit egyre magasabb szintre** lehet juttatni.

Feladatunk: A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, élményeinek, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók differenciált fejlesztése, mely a teljes személyiség fejlődését támogatja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportléggör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.

- Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése.

- Képességek, részképességek fejlesztése.

- A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a szokásrendszer kialakítása, a

tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató eszköz biztosítása.

- Minél több alkalom teremtése a cselekvő aktivitásra, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalásra, a kísérletezésre, a problémamegoldásra.

- *Lehetőségek biztosítása az ismeretlen, szokatlan felfedezésére, új megteremtésére, kipróbálására, a külvilág iránti kíváncsiság, a megismerési vágy szabad, önálló, egyéni, aktív tevékenységek során való kielégítésére.*

30

- A gyermekek megismerési- és tevékenységi vágyára, érzelmi beállítódására, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítja az ismeret és tapasztalatszerzés folyamatát.

- Problémahelyzetek teremtésével ösztönzi őket szellemi aktivitásra.

- A foglalkozások szabad légkörének megteremtésével ad teret a gyermeki

megnyilatkozásoknak, a gyermekek önállóságának.

- A tanulási folyamatok szervezése során elegendő számú, minőségű, mennyiségű,

méretű eszközt biztosít a gyermekek számára, életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelően valósítja meg az időkeretet, helyet, módszereket.

- Értékelése a tanulási folyamat irányítása során mindig személyre szabott, pozitív, konkrét, a gyermek számára ösztönző jellegű, *amely segíti a gyermeki személyiség mind teljesebb kibontakozását.*

A kisgyermekkorú tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az

érdeklődés és maga a cselekvés. Óvodánkban a tanulás lényeges vonása a **nevelésközpontúság**. A nevelési folyamat során nap, mint nap, *az egész nap folyamán* lehetőséget teremtünk, *minden adandó alkalmat, helyzetet kihasználunk*, hogy **önként vagy külső motiváció hatására**, irányított módon tanuljanak a gyermekek. **Ismereteiket a közvetlen társadalmi és természeti környezetből szerzik**, mivel ehhez pozitív érzelmi viszony fűzi őket.

Jártasságaik, készségeik kialakításához, fejlesztéséhez, ismereteik bővítéséhez több érzékszervet foglalkoztató tapasztalást és **sokoldalú cselekedtetést** tartunk meghatározónak. Továbbá a gyermek megismerési vágyára, nagyfokú érdeklődésére, kíváncsiságára, emocionalitására (érzelmi beállítottságára), tevékenységi vágyára, önkéntelen figyelmére támaszkodunk. A 2,5-7 éves korú gyermek állandóan kérdez. Ezt az önkéntelen tudásvágyat, spontán indítékra épülő érdeklődést ki kell elégítenünk, mivel ez által fejlődik a kisgyermek értelmi képessége. *Mindez a kisgyermek cselekvő aktivitását feltételezi.*

A tanulás kötött és kötetlen formában is történik. Kötött foglalkozások a gyermek együttműködő képességét és feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartalmú 5-35 perces csoportfoglalkozások. Ezek lehetőséget adnak az aktuális témakörök egész csoportban történő feldolgozására. Az egyéni és mikro csoportos foglalkozások személyre szabott differenciálást tesznek lehetővé.

A fejlesztés során figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait. Az egyes gyermek értelmi képességei csak oly módon fejlődnek, ha pedagógiai fejlesztésünk fő irányadója az egyéni képességfejlesztés. Minden gyermek egyéni adottságaihoz, képességeihez megfelelő feladatot adunk. Ellenkező esetben sorozatos kudarcot, csalódást él át a kisgyermek, melynek hatására félénk, szorongó, dühös, agresszív és bizonytalan lesz. Ez a negatív érzelmi állapot csökkenti a tevékenységek, feladatmegoldások sikerességét, hatékonyságát. A jól elvégzett feladata utáni kellemes, boldog érzelmi állapot: a sikerélmény, pozitív érzelmi viszonyt alakít ki a tanulás iránt, mely hatással van az iskolai tanuláshoz való viszonyukra, ahol szükségük lesz a szándékos figyelmükre, monotonia tűrésükre.

A tanulási tevékenységre játékidőben, viszonylag elkülönített, nyugodt körülményeket kell biztosítanunk. Halk beszédre, játékra, egymás odafigyelésére, tapintatos viselkedésére, önfegyelemre neveljük gyermekeinket. A más-más tevékenységet folytató gyermekek nem zavarhatják egymást.

Frontális tevékenykedtetést *alkalmazunk* a 2,5-7 éves korosztályú gyermekek körében, ha közös élményeinket együtt szeretnénk megörökíteni, ábrázolni; ha mindenki tetszését elnyerte és önként szeretne részt venni pl.: énekes játékban vagy ünnepi előkészületek során egyöntetű táncal szeretnénk meglepni a szülőket.

Nem zártuk ki teljes mértékben a kötött foglalkoztatást sem. Ennek eldöntése az óvónő hatáskörébe tartozik. Egyedül a testnevelés, mozgás az, amely mindig kötött formában valósul meg, hetente egy-két alkalommal.

Játékos tapasztalatszerzés, játékfeladatok, megfigyelés útján ismerkednek a gyermekek a matematikával és az őket körülvevő környező világgal. Ugyanakkor ismereteket

szereznek spontán játékok, munka jellegű tevékenységeik során is. Általunk kezdeményezett játéksituációk, játékos feladatok, tapasztalatszerző séták, kirándulások fokozzák a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát. Feladatunk ezen önkéntelen tudásvágy kielégítése. Minél több érzékszervet foglalkoztató, megmozgató tapasztalás, cselekedtetés biztosítása. Célunk értő, érző emberkének nevelése, akik érdeklődve, szeretettel fordulnak környezetük felé, akik nyitottak minden iránt, ami új és ismeretlen számukra.

A tanulás formái a 3-4 éves gyermeknél: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvónő-gyermek interakcióiból származó ismeretszerzés és szokásalakítás közben valósulnak meg. A tanulás folyamatos, időkorlátok nélküli, a gyermek egyéni ütemének megfelelő, önkéntes.

A tanulás időtartama nem behatárolt, a gyermekek érdeklődésétől függ. Kérdéseikkel jelzik, hogy kíváncsiságuk, figyelmük meddig és mire irányul. A **mikrocsoportos** forma több lehetőséget ad a beszélgetésre, egymás meghallgatására. Meghitt, családi hangulatot kelt, erősíti az egymáshoz tartozás érzését. Érzik, tudják, hogy mindenkit meghallgatunk, mindenkire figyelünk, minden egyes gyerek fontos társai számára. Lehetőségünk van a bátortalanabbak, gátlásosabbak megszólaltatására, az egyes gyermek személyiségének, egyéni képességeinek mind teljesebb megismerésére. A **differenciált feladatadással** a kudarcok kiküszöbölésére törekszünk, szeretnénk egyre több sikerélményhez juttatni gyermekeinket. A sikeresen elvégzett feladatot öröm kíséri, melynek hatására könnyebben áttérnek a nehezebb feladatra, így értelmi képességeik egyre magasabb szintet érnek el.

A környezet megismerése és matematikai tapasztalatszerzés kötetlen formában történik. A kötetlenség egyéni vagy mikrocsoportos tevékenységet jelent, amelyben a gyermekek öntevékenyen vesznek részt, az óvodapedagógus azonban tudatosan tervez. A tervezett témakörök feldolgozása nap, mint nap folyamatosan, játékosan, játékidőben történik. A témakörök az évszakok változásaira, eseményeire, ünnepekre épülnek. A többi tevékenység: ének, mese-vers, rajzolás, mintázás anyagát a különböző témákhoz, ünnepekhez, élményekhez kapcsoljuk. Valljuk, hogy a kisgyermek érzelmi és értelmi nevelésének elengedhetetlen momentuma a mesélés-verselés, melyre mindennap sor kerül a meghitt mesesarokban. Ének-zene és ábrázoló tevékenység a hét bármely napján a gyermekek igénye szerint vagy irányított módon történik. A szükséges eszközök, kellékek folyamatosan rendelkezésükre állnak. A naponta ismétlődő feldolgozás lehetőséget ad a folyamatos gyakorlásra, sikerélményhez juttatásra, tudásvágy mind teljesebb kielégítésére; a tehetséges, kreatív gyermekek alkotásvágyának tág teret ad.

A kötetlen forma nem jelenti azt, hogy a gyermekek 1-1 témakör anyagát nem sajátítják el, mert nem jönnek oda a tevékenység helyére, feladatmegoldáshoz. Minden hét vége felé figyelmeztetjük azt a kisgyermeket, akinek még nem láttuk a munkáját, nem vett részt az adott tevékenységben. Tudatosan kell cselekedniük, olyan feladatot is el kell végezniük, amit nem szeretnek. Kialakul önálló munkavégzésük, feladattudatuk. A kisebbek még elmehetnek a tanulási tevékenység helyéről, de az 5-7 évesek csak akkor mehetnek el, ha feladatukat, munkájukat befejezték. Ezzel erősödik kitartásuk, feladattartásuk, feladattudatuk, önfegyelmük. Kiegyensúlyozottabbá válnak, képesek önmaguk fékezésére, mozgásvágyukat fékezik, illetve kielégítését elhalasztják. E tulajdonságokkal megalapozzuk iskolai taníthatóságukat.

A tanulás folyamatos, jellemzően utánzásos, spontán, *játékos* tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az óvodai élet egészét átszövi. A fejlesztés nem direkt módon történik, hanem a feltételek megteremtésével. Az új ismeretek nyújtását a gyermek spontán, önként választott ingerkeresésének, felfedező játékainak rendeljük alá.

A kisgyermek tapasztalatokat szerez

- *játék, spontán és cselekvéses játékos tanulás*
- *utánzásos minta és modell követés*
- *beszélgetés/ kérdezősködés*
- *kísérletezés, felfedezés*
- *megfigyelés*
- *gyakorlati probléma megoldás során*

32

A tanulás folyamatában játékoságot, szemléletességet, élményszerűséget érvényesítjük. Gyermkeinkkel interaktív, kölcsönös, egymásra ható viszonyt alakítunk ki. Sokoldalú cselekvő tevékenységet biztosítunk számukra egyéni fejlettségükhöz igazodva. Minden apró sikerüknek, fejlődésüknek örülünk. **Differenciált, egyénre szóló** értékelésünkkel növeljük önbizalmukat, fejlesztjük önértékelésüket.

Nyári időszakban nincs tervszerű kötött, kötetlen foglalkozás, de az óvónő és a gyermekek kezdeményezéseire sokat énekelünk, mesélünk, verselünk, rajzolunk, mintázunk, mozgásos játékokat játszunk. Folyamatosan figyeljük a környező természetet, az időjárás változásait, annak hatását növényre, állatra, emberre. Minden lehetséges időt kihasználunk a beszélgetésre, a gyermekek beszéltetésére, meghallgatására.

A szükséges eszközök, kellékek a gyermekek rendelkezésére állnak. Szinte az egész napot a szabad levegőn töltjük az óvodás gyermek érzelmi állapotára oly jellemző vidámság közepette.

A fejlődés várható eredményei:

- Tudjanak egyedül étkezni, öltözködni, tisztálkodni.
- Környezetük iránt nyitottak, érdeklődőek, szívesen vesznek részt közös

tevékenységekben.

- Általában verbálisan, *érthetően, folyamatosan* kommunikálnak, *megérti,*

végighallgatja mások beszédét.

- Minden gyermek önmaga fejlettségi szintjéhez képest fejlődjön, jusson magasabb

szintre.

- Tapasztalataik, ismereteik rendeződnek, bővülnek.
- Gondolataikat, érzéseiket, élményeiket, egyszerű összefüggéseket képesek szóban

kifejezni.

- Megértik a szóban megfogalmazott feladatokat.
- Önálló feladatmegoldásra törekednek.
- *Elemi ismeretekkel rendelkezzenek önmagukról és környezetükről*
- *Alakuljon ki a szándékos figyelem, szándékos bevetés és felidőzés képessége, nő a*

megőrzés időtartama.

- *Növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a figyelem megosztása és*

átvitele.

- Cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett a fogalmi gondolkodás kerül

előtérbe.

- Elemi, mennyiségi ismeretei vannak.

**"A gyermek az irodalmi mű bűvöletében él,
de általa a személyiségfejlődése is csodálatos."**

(Perlai Rezsóné)

7. VERSELÉS, MESÉLÉS

Célunk: „A gyermek érzelmi, érzelmi és etikai fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények és versek zenei csengésének segítségével.”

A gyermekek irodalom iránti érdeklődésének felkeltése, az irodalomhoz, könyvhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, amely alapja az olvasóvá válás folyamatának.

Feladatunk: A gyermekek értelmi, erkölcsi érzelmeinek fejlesztése, a nyelvi kifejezőképesség, helyes és szép kiejtés, hangsúlyozás kialakítása, szókincsük bővítése. Feladatunk a gyermekek

33

látókörének szélesítése, különösen az emlékezet és képzelet fejlesztése, belső fantázia-képteremtés képességének kialakítása. Mese-vers megszerettetése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- az irodalmi művek kiválasztásánál figyelembe veszi a gyermekek fejlettségét, érdeklődését, érzelmi állapotát,
- a mese élményszerű befogadásához szükséges nyugodt feltételeket biztosítja,
- tapintatosan, indirekt módon irányít, fokozatosan szoktatja rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására,
- a mesélést, verselést, mondókázást komplex módon alkalmazza, összeköti azt anyanyelvi neveléssel, énekkel, zenével, mozgással,
- az irodalmi nevelés anyagát úgy választja ki, hogy az kapcsolódjon az óvodai élet többi területéhez, a gyermekek élményeihez és spontán módon kapcsolódhasson a párhuzamosan folyó egyéb tevékenységekhez,
- lehetőséget teremt a mindennapos mesélésre, verselésre,
- a gyermekek erkölcsi fejlesztése során a mesék példaértékű cselekményeit is alkalmazza,
- a verset, mesét, mint egészet, mindig az elejétől a végéig mondja el. A hozzá kapcsolódó gesztusokkal, mozdulatokkal, közös ritmikus beszéddel motivál,
- beszédfigyeltékos gyermekek esetében fokozott figyelmet fordít a szöveg-mozgásritmus összekapcsolására, a bábozás-dramatizálás adta pszichológiai lehetőségek kihasználására, érdeklődés felkeltésére.

A mese és vershallgatás egy ablak a világra a kisgyermek számára, amelyen keresztül a művészet varázsos prizmáján át szemlélődhetnek. *Az óvodás gyermek szemléletmódjának kialakulására, különösen alkalmas a mese.* A mese és a vers informál, világképet ad, erkölcsi értékeket közvetít, megmutatja, hogy mi a jó és mi a rossz, mi szép, mi rút, *megfelelő viselkedési mintákat nyújt.*

Segít a kisgyermeknek eligazodni a világban, az indulatok feldolgozásában, szorongások oldásában és megoldást kínál. Ezért fontos, hogy az irodalmi szemléltető eszközül igényes

irodalmi alkotásokat válogassunk, amelyek mind az esztétikai élményt, mind a megfelelő érzelmi hatást is biztosítják. Ezért a szemléltetésre szánt irodalmi műveket pedagógiai tudatossággal választjuk ki. A mese és vers kiválasztásakor előtérbe kerülnek a gyermekek életkori sajátosságai. A mesék és versek kapcsolódnak a csoport aktuális tevékenységéhez és a nevelési célkitűzésekhez is. Így a mese és a vers segíti más tevékenységformák elmélyítését, és amaz fokozza a gyermekek számára az esztétikai élményt.

A felhasznált irodalmi anyag:

„ A z óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.” Óvodai nev. o. alapprogramja

A 2,5-4 évesek meseanyaga egyszerű és könnyen érthető mesékből áll. Ezek főként állatmesék, képekről kitalált mesék, a gyermek életéről, felnőttől kitalált mesék. A versek egyszerű ritmusok, népi mondókák, ritmikus, rövid, zenei hatású sorokból állnak.

4-5 éves korban környezetéről, időjárásról, természeti jelenségekről, állatokról, növényekről szóló mesék és versek is helyet kapnak a válogatásban.

Mondókáinkat halandzsza szövegű kiolvasók, névcsőfolók segíthetik. Ebben a korban eredeti játéköletet vagy ritmusélményt tartalmazó versekből is válogathatunk. A meséket már bonyolultabb szerkezetű állatmesék, láncmesék, egyszerű szerkezetű tündérmesék közül is kereshetünk.

Az 5-6-7 éves gyermek mesetárát cselekmények, bonyolult szerkezetű tündérmesékkal, műmesékkal, tréfás mesékkal, realiztikus mesével is bővíthetjük. Folytatásos meseregény is kapjon helyet ebben a korban. A versek témaköre is szélesedett, a gyermek élmény világára

34

építve. Szólhat a gyermek érzéseiről, a természet szépségéről, helyet kaphatnak a líraibb hangulatú versek is.

A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés elősegíti a kisgyermek egészséges lelki életének kialakulását, megtartását.

Az óvodás gyermekek a mese és valóság határvidékén érzi jól magukat. Szeretik a mesét, hisznek benne, bár tudják, hogy mi a mese és mi valóság. Szeretnék elérni, hogy gyermekeink nap, mint nap a mese bűvöletében éljenek. Mindennapos meséket elkülönített, hangulatos helyen a mesesarokban kezdeményezzük, melynek bűvös hangulatát gyertyagyújtás vagy más mesére hívó, jel teremti meg. Sok-sok mese és vers mellett minden hétre választunk 1-1 mesét, melyet mindennap kb. azonos időben mesélünk, hét vége felé dramatizálunk. *Bábokkal és dramatizáláshoz szükséges kellékekkel adunk lehetőséget a többször hallott mese megjelenítésére.* A mesélés játékidőn belül történik. Ehhez a gyermekeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, hogy a mesét ne zavarják. Mese közben fontos, hogy nyugodt, meghitt, szeretetteljes légkört biztosítsunk. A rituális gyertyagyújtás, a szőnyegre való közös letelepedés biztosítja a ráhangolódást a mesehallgatásra. Általában szemléltető eszköz nélkül mesélünk, így fokozva a gyermekben a belső képalkotás képességét. Az érdeklődés fenntartását a szöveghez igazodó hangletésünk, arcjátékunk, gesztusaink segítik. A családi meselégkör fokozza a gyermekekkel létrejött szemkontaktus, tekintetváltás, mely az egymásra figyelés, az egymáshoz tartozás érzését adja. *E közvetlen személyes kapcsolat érzelmi biztonságot nyújt a gyermek számára, szorongásai feloldódnak. A mese hozzásegít az érzelmi feszültségek egészséges feldolgozásához, segít kialakítani a gyógyító képzeletet.*

A mese elengedhetetlen része a délutáni pihenőnek is. Ilyenkor újra és újra előjöhetnek a kedvenc mesék, melyeket kérnek a gyerekek. Kéréseiket teljesítjük. Nagycsoportban ilyenkor

előkerülnek a folytatásos mesék, a meseregények, sőt a csoport által leginkább kedvelt mesefajtákból válogathatunk össze egy-egy csokrot, így valósulhat meg az a törekvésünk, hogy gyermekeink igénylik, sőt valósággal követelik a mesélést, valóságos lelki szükséglet számukra a mesehallgatás, ez a nagyon fontos a gyermekek egészséges fejlődése szempontjából. *Az ellazult mesehallgatás közben az önmaga által létrehozott belső képet figyeli, ezzel megalapozzuk a belső képi gondolkodást, amely elősegíti az ismeretszerzést, az információ tárolását.*

Mesehallgatás során új szavak, úja kifejezések hallhatók, s mivel a mesék nyelvi fordulatai, a mesék szövege gyermekeink érzés- és gondolatvilágához közeli, könnyebben épülnek be a szókincsükbe. Mesélés közben képzeletük is aktívan munkálkodik, belső képet formálnak magukban az elhangzott szavakból, mondatokból, így fejleszti a mese képzeletüket és gondolkodásukat. belebonyolódnak a cselekménybe, a mesehősök kalandjaiba, és saját vágyaikat, érzéseiket szövögetik közben. A mese örök beteljesülése, a jó győzelme optimista életérzést sugall számukra. új érzéseket, új gondolatokat sejtethetnek meg. Ezért is olyan jó mesét hallgatni.

Az igazi mesehallgatás kora az óvodáskor. **„A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.”** *A mese egyik legfőbb segítője a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének. A mese-képi és konkrét formában megismerteti a gyermekkel a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat, valamint a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait.*

Az óvodába kerülő gyermek első versélménye mondókákhoz, ölbeli játékhoz tapad. Segítségükkel megkönnyítjük a reggeli elvárást a szűköktől, a gyermek feloldódását. A mondókákhoz kapcsolódó mozgások, játékok élménye elősegíti a rigmusok megszeretését, amely később a versek szeretetét adja.

Az új versek mindig a gyermekcsoport élményeihez, aktuális hangulatához illeszkedjen. Kiscsoportban tevékenységhez kapcsolhatjuk, játékos mozdulatokkal kísérhetjük a lovagoltató, tapsoltató, csucsujgató mondókákat. Többszöri elmondás, gyakoroltatás segíti a

35

tanulást. De, ne felejtsük el, hogy a versek megszerettetése ezerszer fontosabb egy-egy szöveg bevézésénél. A későbbi versszeretetet alapozzuk meg a kedvelt rigmusok, mondókák ismételtetése közben. Ha sikerül ezt elérnünk, szívesen veszik elő verskártáyaikat és ismételtetik régebben tanult kedvenceiket. A verskártáya hátuljára a versre jellemző képet vagy rajzot teszünk, így felismerik és maguk is felidézhetik a régi verseket. *A gyermeki önkifejezés támogatására maguk alkotta verselésre, mese befejezésre serkentünk, valamint mozgással, ábrázolással kombinált mondókázásra..*

Célunk a mese és a vers megszerettetése, egészen kicsi korban az irodalmi élmény, a szavakban rejlő játékosság, titokzatosság megsejtetése. Ezek a szavak sugallják az írott szó művészetének évszázadokban gyökerező hagyományait, az első élménnyé sűrűsödő irodalmi átélést – alapot adva az írott szót értő és szerető emberke neveléséhez.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek bekapcsolódnak a mondókák, versek mondogatásába.
- Képekről felismerik kedvelt meséik szereplőit, fel tudják idézni a cselekmény egy-egy

mozzanatait.

- A gyermekek igénylik és várják a mesehallgatást.
- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik.
- Figyelmesen hallgatják a mesét.

- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Folyamatos, több szálon futó mesék, meseregények szálait össze tudja rakni.
- 18-18 mondókát, 6-8 verset megjegyeznek az év folyamán.
- Szívesen hallgatnak és mondogatnak verseket, rigmusokat.
- Képesek saját szavaikkal kiegészítve elmondani kedvenc meséjüket.
- Átérik a mese és a vers tartalmát, hangulatát.
- Képesek erkölcsi ítéleteket megfogalmazni.

*"Nem a test az, ami mozog vagy táncol,
hanem a teljes személyiség."*

(Rick, 1988.)

8. MOZGÁS

Célunk: *Az egészséges életmódra, mozgásra nevelés.* A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, teherbíró-képesség), a térben való tájékozódás helyzetfelismerés, alkalmazkodóképesség, a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése.

Feladatunk:

- a mozgás megszerettetése,
- a mozgásigény kielégítése,
- fokozatosan bővülő mozgástapasztalatok biztosítása játékosan,
- az egyensúlyérzék, finommotoriak folyamatos fejlesztése,
- harmonikus mozgás kialakulásának elősegítése,
- testséma kialakulása, megerősítése,
- a testi képességek fejlesztése.
- társra figyelés.
- *kondicionális képességek erősítése (erő, állóképesség, teherbíró képesség)*
- *egészséges versenyszellem kialakítása*

36

Az óvodapedagógus feladatai:

- minden nap lehetőséget teremt a gyermekek mozgásos tapasztalatainak bővítésére,

elegendő gyakorlásra, a mozgáskészségeik fejlesztésére,

- a napi mozgástevékenységek megszervezésével, törekedve a szabad levegőn való minél

hosszabb ideig történő tartózkodásra, biztosítja a gyermekek mozgásigényének kielégítését,

- biztosítja a megfelelő eszközöket, mind a szabad játék, mind a testnevelés foglalkozások alatt a mozgásfejlesztéshez,

- differenciált feladatadással segíti a gyermekeket abban, hogy képességeiknek megfelelően sikeresen oldhassák meg a feladatokat, ezzel is megőrizve mozgáskedvüket,

- minél több alkalmat teremt a mozgásos játék és gyakorlatok során az értelmi fejlesztésre (pl: téri tájékozódás, téri irányok, viszonyok, alak, forma, szín, méret megismerése, keresztcsatornák fejlesztése, vizuális időrendiség, ritmus, stb...), az anyanyelvi fejlesztésre,
- a gyermekekkel együtt örömmel veszem részt a mozgásos játékokban, buzdítja, lelkesíti, személyes példájával motiválja őket a sikeres feladatmegoldásokra,
- a mozgásos feladatok összeállításánál figyelembe veszik a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének lehetőségeit,
- a sikeres feladatmegoldások eredményeként *pozitív megerősítéssel* növeli az önértékelést és önbizalmat.

Óvoda kortól kezdve már nemcsak testi gondozásra van szüksége a kisgyermeknek, hanem egyre jobban igénylik a mozgásos feladatokat, játékokat. A rendszeres mozgás testi, szellemi, lelki megnyugvást, felújulást, erőt, örömet nyújt, segít egészségünk megóvásában. Gyermekeink mozgásfejlesztésével egész *lényük, személyiségük* fejlődését segítjük. *A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás biztosítja a mozgás és az értelmi fejlődés kölcsönös, pozitív egymásra hatását.*

Biztosítjuk a gyermekek mozgásfejlődésének feltételeit. A 2,5-4 éveseknél a természetes nagymozgások és a finommotorika fejlődést kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ebben az időszakban tanul meg fel- és lemászni, átmászni, lépcsőn közlekedni, fel- és lelépni, átlépni, futni, ugrani, leugrani, felszökkeni, húzni, lökni, dobni, elkapni, egyensúlyozni, fél lábon állni, függeszkedni. 4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztését szolgálják a különböző céldobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsolós tevékenységek is. 5-6-7 éves korban a finommotorika fejlesztésére kell nagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás. *Az irányított mozgásos tevékenységek kiegészítik a spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket. Az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is beépülnek a komplex testmozgások, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének- az önkontroll, a pozitív énkép, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás fejlődésére.*

Az intenzív, változatos mozgásgyakorlatokhoz megfelelő helyet, időt, eszközt biztosítunk. A fejlődés során esetlegesen kimaradt mozgásformák kompenzálására törekszünk. *A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvező hatással van az erő és állóképesség, a teherbíró képesség, az izom egyensúly fejlődésére, amely szükséges a helyes*

testtartás kialakulásához. Mindez kedvezően befolyásolja a gyermeki egészség fejlődését. Minden lehetőséget kihasználunk a nap folyamán a mozgásra, mellyel az egészséges életmódot alapozzuk meg. Ötleteket adunk, irányítjuk a gyermekek figyelmét a rendszeres mozgásra. Mozgásszükségletük kielégítését szolgálják a szabadban és a csoportszobában kezdeményezett énekes, mozgásos játékok, mindennapi testedzés, pld.: futás, séta, „zenés mozgásos percek”. A jó eredmény eléréséhez elengedhetetlen aktív együttműködésünk a gyermekekkel. Az együtt végzett, közös mozgásunkkal motiváljuk őket, örömtelivé,

élményszerűvé tesszük számukra a gyakorlatok elvégzését. Minden nap lehetőséget adunk a szabad levegőn való tartózkodásra, ha az időjárás engedi.

Ahhoz, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, testük és mozgásuk egészségesen fejlődjön, rendszeres játékos, sokirányú, egyéni képességeket figyelembe vevő mozgásra van szükségük. *Nap, mint nap lehetőséget biztosítunk az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, a spontán, szabad játék kereteink belül megjelenő mozgásos tevékenységekre. Törekszünk a kooperatív mozgásos játékok széles körű, változatos alkalmazására.* Ezt a rendszerességet a mindennapos testnevelés, nagymozgás-fejlesztés során valósítjuk meg, melyet lehetőleg a friss levegőn, ill. a csoportszobában tartunk, és felhasználunk mindent, ami az óvodánk udvarán található. Mozgásanyaga járásból, futásból, gimnasztikából és sokszor ismétlődő játékból áll, a kicsiknél mozgással kísért énekekből és mondókákból összeállított kötetlen foglalkozás. Ezzel megalapozzuk a rendszeres, örömteli mozgás iránti igényt.

A mozgás a tanulási folyamatban kötelező foglalkozás, melyet a gyermekeknek hetente 1 alkalommal szervezünk. A mozgásanyagot életkor, fejlettségi szint figyelembe vételével választjuk ki. A gyakoroltatás, feladatadás fejlettség szerint történik. Mindenki saját képességei szerint hajtja végre a gyakorlatokat. Célunk, hogy a végrehajtás során egyre magasabb szintre juttassuk az egyes gyermekeket. Sok-sok dicsérettel buzdítjuk őket. A rászorulóknak segítséget adunk, vagy csupán jelenlétükkel növeljük biztonságérzetüket, önbizalmukat.

A kisgyermek mozgásigénye nagy, mely egyre biztosabb, finomabb és összerendezettebb lesz. A tárgyakkal végzett cselekvések elsajátításában jelentős számukra a sikerélmény, a felnőttek példája, és az utánzás, ami általában eszközös tevékenységekre irányul.

Kiscsoportos gyermekeknél elsődleges feladatunknak tartjuk a mozgás megszerettetését. Segítségünkre hívjuk a játékos, utánzó mozdulatokat, hangokat, mondókákat, énekeket. A játékosság kap fő hangsúlyt, így könnyebben elfogadják a foglalkozáson való kötelező részvételt. A kicsiknek még választási lehetőséget adunk, hogy melyik szeren, melyik gyakorlatot végzik el többször. Könnyebb, nehezebb feladatok közül is választhatnak.

Középső és nagycsoportban egyre nehezebb, változatosabb feladatokat adunk, szebb mozgást, pontosabb végrehajtást, fegyelmezett, kitartó feladatvégzést, magatartást várunk el. Továbbra is a játékosságon marad a hangsúly. Helyet adunk a gyermekek önálló, saját elképzeléseinek, ötleteinek is.

Ahhoz, hogy a mozgás és az értelmi fejlődés egymásra való hatását biztosítani tudjuk, fontos, hogy a játékos - mozgásos gyakorlatok, örömteli, vidám érzelmi hangulatban valósuljanak meg, melynek során sok-sok sikerélményhez juttatjuk gyermekeinket.

A mozgásfejlesztés nem korlátozódik csak a heti 1 alkalommal szervezett foglalkozásra, az egész nevelési folyamat során jelen van, átszövi mindennapjainkat. Szemkéz koordináció, nagymozgás, finommotorika fejlesztés minden általunk kezdeményezett szimulációs játékban, minden tevékenységben megjelenik (képek, játékok, eszközök válogatása, szöveg, pókfónás, énekes játékok, séták, kirándulások, megfigyelések, rajzolás, mintázás, építkezés, gyöngyfüzés, magok fűzése, gombgyűjtés, mozdulatok tükör előtt...).

A fejlesztés mozgásanyaga

Járás-, futásgyakorlatok különböző alakzatban és irányban, lassabb- gyorsabb tempóban, Jelre megállás, mozgás folytatása vagy irányváltoztatás.

Gimnasztika: Szabad-, csoportos-, páros-, kéziszergyakorlatok, padgyakorlatok, a következő, gimnasztikai alapformák felhasználásával: kartartások, testhelyzetek, kar-, törzs-, lábmozgások, kéz-és ujjmozdulatok.

Támasz, függés gyakorlatok:

- mászás, csúszás, bújás különböző szereken, tárgyakon, alatta, felette,
- gurulás a test hossz tengelye körül,
- gurulóátfordulás,
- kézállás előgyakorlata („csikórugdálózás”),
- függőállásban lábmozgások szereken,
- függőállásban előrehaladás karlendítéssel.

Dobás: különböző eszközök (labda, babzsák, kocka, szalag...) dobása, elkapása, csúsztatása, célba dobása hajítása.

Labdagyakorlatok: vezetés, pattogtatás, feldobás-elkapás, gurítás.

Játék, de nem utolsó sorban, hiszen a mozgásanyag közül a legfontosabbnak tartjuk. A játékot többször ismételjük, így a gyermekek gyakorolják a különböző mozgásformákat, emellett új tapasztalatokat szereznek, alkalmazkodniuk kell és együttműködniük társaikkal, vigyáznak egymásra, a szabályokat be kell tartaniuk.

A gyermekek számára a mozgásos játék az aktív pihenés egyik formája, ezért mindennapjainkat, az óvodai élet egészét áthatja.

A különböző gyakorlatok elsajátításánál a gyermekek játékos kedvére építünk, hiszen a játék e kor éltető eleme.

Mozgásos játékfajtáink:

- futó-és fogó játékok,
- versengések (egyéni, csoportos, páros),
- szerep-és szabályjátékok.

A fejlődés várható eredményei:

- Mozgásuk harmonikussá, összerendezettebbé, ügyesebbé, válik, egyensúlyészlelésük,

finommozgásuk kialakul.

- Szeretnek mozogni, szívesen, örömmel végzik a mozgásgyakorlatokat, játékokat; a

mozgás igényükké válik.

- A gyakorlatokat próbálják esztétikusan végezni.
- Fegyelmezett, kitartó magatartást tanúsítanak.
- Alkalmazkodnak a szabályokhoz, betartják azokat.
- Tudnak térben tájékozódni.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Tudnak ütemtartással és egymáshoz igazodva járni.
- Szeretnek futni, labdát vezetni, pattogtatni, célba dobni.
- Érzelmeiken képesek uralkodni, tudnak veszíteni
- együttműködő képesség kialakulása
- probléma helyzetek megoldására törekszenek

**"Mindenik embernek a lelkében dal van,
és a saját lelkét hallja minden dalban,**

**és akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek."**

(Babits Mihály)

9. ÉNEK-ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, *GYERMEKTÁNC*

Célunk:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének,

harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.

- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások, *népi*

játékok és a népi hangszerek megismertetése által.

- A gyermekek érdeklődésének felkeltése a zene, dalok és énekes játékok,

gyermektánc és a hangszerek iránt.

- Kibontakoztatni ízlésvilágukat a szép befogadására, formálni esztétikai

fogékonyságukat.

- Elősegíteni a zenei anyanyelv kialakulását, alapot adva zenei továbbfejlesztésükhöz.
- Ezen célok elérését segíti az Így tedd rá! gyermek néptáncot, népi játékokat

megismertető, megszerettető program alkalmazása az intézményben. Célunk, hogy fiatal kolléga részt vegyen az Így tedd rá! képzésen, tovább vigye az értékek átadását ezen a téren is és lehetőséget biztosítson a tehetséges gyermekek támogatására.

Feladatunk:

- *Az közös éneklés, az énekes játékok, a zene, a tánc megszerettetése, örömteli tevékenységgé alakítása*

- Zenei emlékezet, képzelet, valamint hallás- és ritmusérzék fejlesztése.
- Esztétikus mozgás kialakítása.
- Téri viszonyok észlelésének fejlesztése.
- Közösségi érzés, fegyelmezett magatartás kialakítása.
- *Kortárs művészeti alkotások megismertetése*

Az óvodapedagógus feladatai:

- a zenei élmények befogadásához szükséges nyugodt, oldott légkör biztosítása,
- a népi, énekes játékokat gyakran játssza a gyermekekkel, akár a szabad játék

folyamán is,

40

- a zene sokszínű megismertetésével, bemutatásával, gyakorlásával alakítja a gyermekek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat,
- a népdalok éneklésével, a gyermeki néptáncal, és a népi gyermekjátékok sokszínűségével a hagyományok megismertetése,
- elősegíti és formálja a gyermekek zenei ízlésének és mozgáskultúrájának alakulását,
- az énekek, mondókák, zenei feladatok kiválasztásánál figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni képességeit,
- az évszakokhoz, néphagyományokhoz és ünnepekhez kapcsolódó anyagot választ,
- fejleszti a gyermekek ütem- és ritmusérzékét, hallását,
- zenei relációk gyakorlása beszédben, énekben, hangszeres játékban:..mély-magas,

gyors-lassú, halk-hangos stb.

- igényesen válogatott kortárs művészeti, zenei alkotásokat is szerepeltet az

anyagban,

- a zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi az etnikai kisebbségi

nevelés esetében a gyermekek hovatarozását is.

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét kell áthatnia. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. *Az óvodai zenei nevelés élményekre épít. A környezet hangjának, a dallam, a ritmus, közös éneklés, a tánc örömeinek felfedezése során ismerkednek a gyerekek a zenei anyanyelvvvel, melynek legfőbb gerincét a népi énekes játékok ritmusok, táncleépések adják.* A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a népi játékok, a néptánc megismerésére is.

Az óvodai zenei anyanyelvet énekes gyermekjátékok, dalok, mondókák sokaságával alapozzuk meg. A mindennapok során a kezdeményezések anyaga az évszakokhoz, ünnepekhez is kapcsolódik. Népszokásokat, hagyományokat ismertetünk meg a népdalok, népi mondókák és játékok segítségével. De helyet adunk műzenének és más népek dalainak is.

A befogadás ideje alatt ölbeli, hintáztató, lovagoltató játékokkal, ujjszámolókkal, cirókáló mondókákkal, énekekkel igyekszünk megnyugtatni a gyermekeket, biztonságérzetüket növelve. Szeretetteljes, odafigyelő kapcsolatot szeretnénk kialakítani velük.

Csoportszobáknak énekekre, körjátékra kialakított részén a gyermekek bármikor megtalálhatják a kellékeket, eszközöket (csörgő, dob, ritmusbot, kendő, kalap, fejdíszek...), ezzel cselekvésre, spontán kezdeményezésre, önálló énekelgetésre dúdolásra készítjük őket.

A hét bármely napján, játékidőn belül az érdeklődő gyermekekkel énekelünk, mondókázunk, körjátékozunk, táncolunk, így több alkalom adódik a próbálkozásokra, gyakorlásra, egyéni fejlesztésre. Minden hétre megtervezzük fokozatosan egymásra építve a fejlesztés anyagát: hallás-, ritmusérzék fejlesztést, új dalt, énekes játékot, ismétlést, zenehallgatást, és a szituációnak megfelelően alkalmazzuk. Figyelembe vesszük a gyermeki kezdeményezést, a jelenlévő gyermekek fejlettségi szintjét.

Zenei nevelésünk szorosan kapcsolódik a többi tevékenységhez. Áthatja a gyermek egész napját. *Az óvodapedagógus jól megválasztott énekes, zenés alkotások előadásával ébreszti fel a gyermekek zene iránti kíváncsiságát és fogékonyságát, formálja a zenei igényességüket, ízlésüket.* Játék közben is halkán énekelgethet, dúdolgathat. Az anyanyelvi neveléssel és a mozgásfejlesztéssel is szoros kapcsolatban van. Az énekes játékok, dalok, mondókák bővítik a gyermekek szókincsét, segítik a szép, tiszta kiejtést, pontos hangképzést. A dalok ritmusa mozgásra serkenti őket, amely elősegíti mozgáskultúrájuk fejlődését.

2,5-4 éves korban 2-3-4 hangból álló dalokat, énekes játékokat és sok-sok mondókát kezdeményezünk, figyelembe véve a dalt, vagy mondókát, színesebbé téve arc- kéz-ujj játékokkal, majd egyre többen közelednek és részt vesznek a játékban, a dalok hallgatásában, melyeket később kezdenek ismételtetni, énekelgetni. Ezután rátérünk a kisebb-nagyobb csoportokban történő kezdeményezésekre. Sem az egyedüli, sem a közös éneklést nem erőltetjük. Kívánjuk, hogy a kisgyermekek örömteli élményként, belső igényük szerint kezdjenek

41

dalolgatni. Próbáljanak tisztán énekelni, ismerjék fel a halk, hangos éneket, beszédet. Az egyenletes lüktetést járás, futás, ugrás, kar-fej- láb-törzs mozgások segítségével érzékeltetjük.

A 4-5 éves korú gyermekek énekes játékaiban már lefelé futó dallammotívum is előfordulhat (pld.: s-f-m-r-d). Csoportosan is egyre többet énekelünk. Szorgalmazzuk az egyedüli, önálló, tiszta éneklést. Magas-mély énekünket felismerik, mutatják térben. Gyors-lassú tempójú beszéd, mozgás, ének között különbséget tesznek. Az egyenletes lüktetést játékos, apró mozdulatokkal érzékeltetjük. Egyszerű tánc lépéseket próbálunk énekre vagy zenére, egyszerű térformákat alakítanunk ki.

Az 5-6-7 évesek már bátran, önállóan is kezdenek énekelni, játszani. Kreatív, egyéni ötleteiket is megvalósíthatják. Az alkotókedvűek dallamokat, ritmusokat is rögtönözhetnek. Ha van kedvük bemutatathatják, előadhatják társaiknak. Egyre jobban törekedjenek a tiszta éneklésre, egyre gyakrabban biztatjuk őket önálló éneklésre. Dallamvonalat rajzolunk a levegőbe. Játékos mozdulatokon túl, ritmushangszerek és ütőhangszerek segítségével kiemeljük a lüktetést, a ritmust, motívumhangsúlyt csoportosan és egyénileg is. Gyakran játszunk ritmus- és dallamvisszhangot, dallambújtatást. Folyamatosan bővítjük dal- és játéktárunkat, a mondókák mellett kiolvasók is helyet kapnak. Változatos térformájú játékokat és esztétikus mozgást, egyéni és páros táncmozdulatokat igénylő dalokat kezdeményezünk.

A zenei neveléssel a gyermekek értelmi képességei: figyelmük, emlékezetük, képzeletük, mozgásuk fejlődik, de elsősorban érzelmeikre van hatással. Spontán énekelgetésükkel kifejezhetik pozitív, illetve negatív érzelmeiket, vidámságukat,

szomorúságukat. Levezethetik feszültségeiket, illetve kifejezhetik örömeiket. A közös játékunk, éneklésünk társas örömet jelent gyermekeink számára. Örömteli cselekvés közben kezdi igényelni társait, közeledik hozzájuk, kezd kialakulni közösségi érzésük, szeretnek együtt lenni, mozogni, énekelni, tapsolni. Éléményszerűen, vidáman énekelt dalokat, a játéköröm kedvéért játszott énekes játékokat önkéntelenül megtanulják, hiszen az öröm élménye ismétlésekre serkenti őket. A humoros énekeket, mondókákat különösen szeretik, tréfás, vidám hangulatot teremtünk, kedvet ébresztünk a közös tevékenységhez.

A zenehallgatás és a dalok igényes válogatásával formáljuk a gyermekek ízlésvilágát a "szép" befogadására. Figyelembe vesszük a nemzetiségi nevelés esetében a nemzetiségi hovatartozást is. A zene bűvös varázsát szeretnénk megéreztetni gyermekeinkkel, melynek hatása érzéseikre, gondolataikra, képzeletükre sajátos módon hat, sajátos hangulatot kelt a maga művészi szépségével, erejével.

A nyári hónapokban is sokat dalolgatunk, énekes játékokat játszunk felszabadult, vidám hangulatot keltve. Minden játékot addig ismétlgetünk, amíg az érdeklődő, jelenlévő gyermekeknek kedve van hozzá. Lehetőség van az ismert dalok közül a kedvencek sokszori énekelgetésére. A szükséges kellékek, eszközök folyamatosan a gyermekek rendelkezésére állnak.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekdalok, népdalok felkeltik a kisgyermek érdeklődését.
- A gyermekek szívesen énekelnek együtt az óvónővel, társakkal.
- A gyermekeket a mondókában a hangzás, a hangulat és a hozzá kapcsolódó

ritmikus mozgások ragadják meg.

- A gyermekek szeretnek egyénileg és közösen énekelni, játszani, örömteli

tevékenységüké, igényüké válik.

- Figyelmesen, nyugodtan hallgatják a zenét.
- Egyéni ötletek, elképzelések alapján bátran, önállóan kezdeményeznek (dallamot,

ritmust, játékot találhatnak ki).

- Felismerik környezetük hangjait, zörejeit, társaik hangját.
- Megkülönböztetik a magas-mély hangokat, gyors-lassú tempót, a ritmust az

egyenletes lüktetéstől.

42

- Csoportosan és egyénileg viszonylag tisztán visszaénekelnek és mondanak dallam- és ritmusmotívumokat.

- Ismert dallamokat felismernek.
- Kialakul esztétikus mozgásuk, képessé válnak egyszerű tánclépéseket énekükhöz

kapcsolni.

"A titok nem a pillanatnyi alkotásban rejlik, hanem a látásban, az elképzelésben, a fantáziában, abban,

hogy egy embernek ereje van arra, hogy e néha élményt szerző képet láthatóvá tegye."
(Ernst Ludwig Kirchner)

10. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

*„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására”*Ónoap

Célunk: A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek térforma képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, igényességük alakítása. Maga a tevékenység – s ennek öröme – fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. *Igényes, pontos munka végzésre törekvés kialakítása.*

A „Varázslatos Tündér kezek” tehetséggondozó kézműves műhely az intézmény tehetséges gyermekeit fogja össze és nyújt számukra változatos, új technikák, anyagok, eszközök megismerésére lehetőséget.

Feladatunk: A gyermek tér-, forma és színeképzetének gazdagítása, képi gondolkodásának fejlesztése, esztétikai érzékenységének, szép iránti nyitottságának, igényességének kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a nap bármely szakában biztosítja a tevékenységekhez szükséges feltételeket, időt, helyet, megfelelő mennyiségű és minőségű, *változatos* eszközöket, anyagokat,
- megismerteti a gyermekekkel a különböző anyagokat, technikai alapelemeket, a szükséges eszközök balesetmentes használatát, karbantartásának szabályait, a munkafolyamatok sorrendiségét. Támogatja az anyagok és eszközök újszerű, gyermeki képzelet által kitalált felhasználását, *fantáziájuk gazdagodását*

- fejleszti a gyermekek tér-, forma-, színeképzetét, szem-kéz koordinációját, képi gondolkodásmódját, finommotorikáját,

- megtapasztaltatja a térbeli világ síkban történő megjelenítését,
- összekapcsolja az óvodai vizuális nevelést a nevelés egyéb területeivel,
- szem előtt tartja az egyes gyermekek egyéni fejlődési ütemét, érzelmi

beállítódását, személyes élményeit,

- legfontosabb feladata a gyerekek sikerélményhez juttatása, a szabad alkotás

örömének megtapasztaltatása, *igény kialakítása az önálló alkotásra, kreatív önkifejezésre*

- élvezettel vesz részt a gyermekekkel az alkotófolyamatban, és velük együtt örül az elkészült alkotásoknak.

- *segíti az esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk alakulását*

Az alkotó tevékenységhez olyan megfelelő helyet, teret alakítunk ki, ahol a mozgó gyermektől védett az alkotók köre, olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek szívesen kapcsolódnak be a munkába. A tevékenységekhez elegendő időt biztosítunk, hogy a gyermekek addig alkothassanak, ameddig a kedvük tartja. A megfelelő eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség, az esztétikum dominál. Az óvodába kerülő 3-4 éveseknek lehetőséget biztosítunk, hogy játszva ismerkedjenek az anyagokkal, az eszközökkel. Fontos dolog, hogy a gyermekek nap mint nap látják, tapasztalják, megismerik az általuk használt anyagok sokszínű tulajdonságát, variálhatóságát. Természetes anyagokkal dolgoznak, megismerkednek a festéssel, tépéssel, vágással, ragasztással, hajtogatással, bábkészítéssel, viaszkarccal, kollázs-montázs technikákkal, a szövés-fonás, a mézeskalács sütés fortélyjaival. A festés, a gyurmázás állandó lehetőség a gyermek számára. A csöpögtetés, vonalvezetés jó alkalmat ad a színek varázsának megismerésére. Nagy élmény, amikor a gyermek felismeri, hogy új színeket hozott létre, hogy összefutnak, mélyülnek, derülnek a színek.

Mindig olyan technikával dolgozhat a gyermek, amivel sikerélményhez jut, amivel ki tudja fejteni önmagát. Nem a csoport életkorát, hanem a gyermek fejlődési ütemét vesszük figyelembe. Nem siettetjük a fejlődési folyamatot, hiszen nem az a célunk, hogy megtanítsunk bizonyos formák lerajzolását, hanem fontosnak tartjuk azt, hogy tudnak beszélni alkotásaikról, s örülnek a létrehozott produktumnak, gyönyörködnek a gazdag formákban, színárnyalatokban. Célunk, hogy úgy ábrázolja a gyermek a világot, ahogy ő látja, és nem ahogy mi mondjuk neki. A saját tapasztalatra, élményekre támaszkodva dolgoznak a gyermekek, bár ebben a korban az utánzások tanulás is jelentős. A gyermekeknek lehetőséget adunk az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Tetszés szerint vesznek részt a plasztikai alakításban. Megismerik az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve stb. Az anyaggal való játék örömét, az alkotás élményét megélt gyermek számára kezdetben nem az eredmény, hanem a tevékenység a fontos. A tevékenységnek van ugyan kézzel fogható, látható eredménye, de ennek értékelése csak a megerősítés, ösztönzés szándékával történik.

A vizuális látásmód befolyásolása, az önkifejezés technikáinak bemutatása, a műalkotások megismerésének szervezése is feladatunk. A gyermekek munkáinak megbecsülését szolgálja, a környezet szépítésében való felhasználásuk. *Egyéni alkotás során alkotó készségük vizuális önkifejező képességük, képzeletük, szín-és formaérzékük, képi gondolkodásuk, esztétikai érzékük és esztétikai igényességük is fejlődik. Mindez fontos feltétele a gyermeki személyiség fejlődésnek.*

Figyeljük a gyermekek egyéni fejlődését, s ha szükséges egyéni foglalkozással

segítjük a differenciált fejlesztést igénylők tevékenységét. 3 éves korban a kéz irányít, a lap szélén megáll, a firkaálás szándékos rajzolásként jelenik meg. Fontos, hogy az "alkotásra" buzdítást jól kapcsolják spontán helyzetekhez, a csoport életét meghatározó, élményhatású eseményekben. Ceruzát, krétát, filc és rostironokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket használnak a rajzok finomabb kidolgozásához. Képeket

44

készítenek fonalakkból, textilből, termésekből. Megismerkednek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Építés során variálják a teret, ehhez nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat használnak. Biztosítjuk a több napon át tartó építés lehetőségét is. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunkával való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. Ezen tevékenységek az általunk biztosított feltételekkel, szervezéssel, az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-, -plasztikai kifejezőképesség, komponáló, térbeli tájékozódó és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását. A gyermekek, a szülők, a nagyszülők, az óvoda dolgozói folyamatosan gyűjtjük, válogatjuk, rendszerezzük a természet adta kincseket. A napi tevékenységek során beépítjük nevelőmunkákba.

Késő ősszel a vessző, a kukoricaszár, télen a morzsolt és ízük csutka gyűjtése nagy élmény. Megismerik a természetes anyagok tulajdonságait. Irányításunkkal, de ugyanakkor saját elképzelésünk alapján, kreatívan tevékenykedve készítenek egyszerűbb játékokat.

Az ábrázoló tevékenység során a gyermekeknek hetente új, vagy más technikát mutatunk be. Az új technika alkalmazása lehetőség a gyermekeknek.

Az előző ciklusban használt eszközök is mindig elérhetők, használhatók. A gyermek alkotókedvét nem szorítjuk szűk időkeretbe. A hét bármely napján részt vehet az ábrázolásban. A tevékenységet egyszerre általában 6-8 gyermek választja. Az alacsony létszám miatt a részt vevő gyermekek személyre szóló segítséget kaphatnak tőlünk. Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy minden gyermek megalkothassa képi-, plasztikai elképzelését. Tudják megjeleníteni személyiségükre jellemző vágyaikat, szorongásaikat, érzelmeiket és élményvilágukat.

Kirándulások, kiállítások alkalmával bemutatjuk a gyermekeknek, az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, valamint hazánk multikulturális értékeit. *Ismerkedünk a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumainkkal.*

A fejlődés várható eredményei:

- Egyéni módon képesek élményeiket, elképzeléseiket kifejezni.
- Kifejlődik térbeli tájékozódó és rendező képességük.
- Plasztikai munkáikban egyéniek, részletezőek.
- Örülnek alkotásaiknak, gyönyörködni tudnak a gazdag formákban,

színárnyalatokban.

- Véleményt tudnak nyilvánítani az alkotásokról.
- Az alkotótevékenységeikhez elő tudják készíteni, illetve a munka végeztével

elrakni, elrendezni a szükséges anyagokat, eszközöket.

- Tudnak kellékeket alkotni, ajándékot készíteni.
- Képesek közös kompozíciók létrehozására, akár több napos munkában való

részvétellel is.

- Örömmel, saját kezdeményezésre ábrázolnak.
- Képzőművészetben kifejezik élményeiket.
- Képesek a téralakításra, térbeli viszonyokat felismerik.
- Változatos technikákat ismernek, és alkalmaznak.
- Képesek közös ábrázoló tevékenységre.
- Felismerhető részjegyekkel ábrázolnak embert.
- Változatosan használják a színeket, amelyeket meg is neveznek.
- Létrehoznak kiegészítő játékeszközöket.
- Díszítőmunkát végeznek.
- Szívesen nézegetnek népi és műalkotásokat.
- *Környezetük esztétikájának rendezésében aktívan részt vesznek.*

45

*"A természet hatalmas, az ember parányi.
Ezért aztán az ember léte attól függ,*

*Milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel..."
(Dr. Szent-Györgyi Albert)*

11. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE, MATEMATIKAI TARTALMÚ TAPASZTALATOK, ISMERETEK SZERZÉSE

„A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.” Ónoap.

Célunk:

- A gyermekek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkoruknak megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek.

- **Segítsük a gyermekeket spontán és szervezeten szerzett tapasztalataik feldolgozásában; szülőföldjükhöz, a nemzeti és egyetemes kultúra hagyományaihoz, szokásaihoz fűződő pozitív érzelmi viszonyuk alakításában.**

- **Formáljuk magatartásukat, önálló véleményalkotásukat, döntési képességeiket.**

- **A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.**

- *A gyermeket felkészíteni a tevékeny életre, a valóságos tevékenységre, hozzájárulni a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásához.*

- *A minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.*

- *A logikus gondolkodás megalapozása.*

- *Számfogalom kialakítása*

46

Feladatunk:

- *Természeti és társadalmi környezet tevékeny megismertetése*

- *A magyar hagyományok, szokások, kulturális értékeink megismertetése, azok*

ápolására, védelmére, szeretetére nevelés.

- *szerezzenek tapasztalatokat a gyermekek és állandóan bővíthető ismereteket a*

természeti és társadalmi valóságról,

- *a környezet dolgai, tárgyai, jelenségei iránti érdeklődés felkeltése,*

- *az életkornak megfelelő ismeretek megszerzésének lehetőségét biztosítani,*

- *a környezet esztétikumának felfedeztetése,*

- *összefüggések megláttatása tapasztalati úton,*

- *Problémamegoldó gondolkodásra serkentés*

- *döntési képesség, felelősség vállalás erősítése*
- *önálló vélemény alkotás segítése*
- a gyermekek kifejezőkészségének fejlesztése,
- A környezet iránti felelősség megalapozása, értékeinek, szépségeinek

fenntartására, megőrzésére nevelés.

- *környezettudatos magatartás formálása, megalapozása*
- *olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermek érdeklődését,*

és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.

Az óvodapedagógus feladatai:

- változatos alkalmakat teremt a sokoldalú, minél több érzékszervvel való tapasztaláshoz,
- új ismeretek nyújtásakor támaszkodik a gyermekek már meglévő tapasztalataira, élményeire,
- teret hagy a felfedezések során a gyermekek spontán megnyilvánulásainak, kreatív ötleteinek,
- segíti a gyermeket abban, hogy szeresse, tisztelje a környezetét, bátran alakítsa, de úgy, hogy abban ne okozzon kárt,
- ügyel rá, hogy elegendő alkalmat, időt, helyet és megfelelő mennyiségű és minőségű eszközt biztosítson a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzéshez,
- biztosítja, hogy a gyermekek *tevékenyen ismerkedhessenek meg* mind az élő, mind az őket körülvevő élettelen természettel,
- rendszeresen teremt gondolkodásra ösztönző helyzeteket,
- *biztonságos életvitel szokásainak kialakítása*
- rendszeresen végez kísérleteket a világ megismeréséről,
- együtt csodálkozik rá a gyerekekkel a közösen tett felfedezésekre,
- segíti a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességük fejlődését,
- viselkedésével, tetteivel példát mutat a környezettudatos életmód szokásainak elsajátításához,
- példamutatással segíti, hogy a gyermekekben kialakuljon a természet szeretete, a természet szépségének, tisztaságának, védelmének tisztelete.
- *lehetőséget teremt a gyermekek számára a környező világ formai és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre,*

- minél több alkalmat teremt a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetésére, megtapasztaltatására,

- biztosítja, hogy a gyermekek saját logikájuk szerint gondolkodhassanak,
- méréseket, összehasonlításokat végez a gyermekekkel, lehetőséget teremt a

mennyiségi és térbeli viszonyok összehasonlításához, a problémamegoldás előkészítéséhez, ítélőképességük alakulásához.

- többféle megoldás keresésére buzdítja a gyermekeket,
- megteremti a lehetőséget, és biztosítja, hogy a gyermekek ismereteket és

tapasztalatokat szerezhessenek:

- halmazokról,
- mennyiségekről,
- síkidomokról, geometriai formákról,
- a térben való tájékozódásról,
- a számképekről, legalább a tízes számkörben.

A környezet megismerését olyan témakörökre alapozzuk, amelyeket természetes környezetben, a helyszínen meg tudunk mutatni, **tapasztaltatni** a gyermekekkel. Emellett az ismereteket rendszerező, gyakorló játékos feladatokat adunk, játékhelyzeteket teremtünk a csoportszobának "tanulásra" kialakított részén mikro csoportok, illetve párok, egyes gyerekek számára.

Témaköreink: Az évszakok köré csoportosulnak melynek aktualitását az időszerűvé vált tapasztalatok elsajátításának szükségessége adja.

Tervezéskor legfontosabbnak tartjuk a gyermekek érdeklődését és képességeit. Az ismeretanyagot, tapasztalataikat egymásra építve rendszerezzük. A mikro csoportokban szervezett játékos feladatok során a gyermekek egyéni fejlettségének megfelelő feladatot adunk. A kis létszám lehetőséget ad a kötetlen, felszabadult beszélgetésre, hogy a gyermekek észrevételeiket, tapasztalataikat, érzéseiket közölhessék. Kifejezőkészségük, beszédkedvük, gondolkodásuk ez által fejlődik. A szégyenlős, félénk gyermekeket is beszédre ösztönözzük. Jól irányított kérdéseinkkel segítjük őket élményeik megfogalmazásában. Lehetőséget adunk minden gyermek meghallgatására, véleményük elmondására, megvitatására.

A környezet megismerésére nevelés nem korlátozódik a foglalkozásokra, áthatja az óvodai élet egészét. Megjelenik a játékban, munkában, gondozásban, sétákon, kirándulásokon. Az udvari játék, séták, kirándulások lehetőséget adnak a természeti és társadalmi környezet megfigyelésére, megismerésére, megszerettetésére. Megfigyeljük az évszakok során a természet változásait, ennek hatását az állatokra, növényekre, emberre. Gyönyörködhetünk a természet szépségében, a színek sokféleségében. Az évszakokra jellemző tárgyakat, növényeket, terméseket gyűjtünk, melyeket nagy becsben tartunk, csoportunk díszéivé válnak. A természet adta lehetőségeket kihasználjuk annak mind teljesebb megismerésére. Zörgünk, taposunk az avarban, játszunk a hóval, jéggel, koszorút fonunk virágból, vesszöből, hempergünk az avarban, hóban, zsenge fűben. Séták alkalmával gyakoroljuk a helyes közlekedést, ismerkedünk a járművekkel, megfigyeljük az emberek öltözködését. Megismerjük a különböző foglalkozásokat, a munkavégzéshez szükséges eszközöket. Beszélgetünk régi mesterségekről. Képeket, esetleg eszközöket gyűjtünk, meséket keresünk.

Mindezen ismeret visszatükröződik a gyermekek játékában, ezáltal mélyül tudásuk, egész személyiségük fejlődik.

A gyermekek munkájuk során az adott témakörhöz kapcsolódó, háziasságra nevelő feladatokat gyakorolják. Levelet gereblyézünk, kosárban elszállítjuk gyűjtőhelyére, söprünk, a babaházat takarítjuk, berendezzük, díszítjük, savanyúságot, kompótot, süteményt, mézeskalácsot készítünk. Csoportszobánkat takarítjuk: polcokon elrendezzük a játékokat, eszközöket, portalanítunk, babaruhákat szépen összehajtogatva tesszük a szekrénybe. A csoportszobába növényeket telepítünk, csíráztatunk, hajtatunk, melyeket a gyermekek

48

gondoznak, közben megfigyeljük fejlődésüket. A gyümölcsösben, kiskertben segítünk elsajátítani a fák, növények védelmét, ápolását, gondozását.

A környezet megismerése során a gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatoknak is a birtokába jutnak. Felismerik a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat, ezáltal alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemléletük.

Fontos, hogy kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben tudjuk fejleszteni tudatosabb óvodai neveléssel, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszereinkkel. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat tudjuk megszerezni, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesíteni és mélyíteni, a spontán tanultakat rögzíteni. Bármilyen gyakori is a játékban szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek később egyre inkább igényli és képes is az általunk irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

A gyermekek természetes környezetben végzett megfigyeléseik alkalmával észreveszik, hogy a tárgyak, személyek, halmazok összehasonlíthatóak, szétválogathatóak tulajdonságaik szerint, illetve saját szempontok alapján.

Tapasztalatot szereznek a geometria körében (pld.: építéssel, síkbeli alkotásokkal stb...). Eljutnak a geometriai formák felismeréséig. A tükörrel való tevékenység (mozgások tükör előtt) fontos feltételét képezik a téri percepció kialakulásának. A matematikai tapasztalatokat bármely tevékenységben bővíteni tudjuk: a szabályjátékokban, társasjátékokban, a térben, élethelyzetekben.

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi étellel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

Napjainkban a környezettudatos életvitel megalapozásához szükséges szokás és viselkedésformák kialakítását kiemelt feladatunknak tekintjük. A gyermekekkel igyekszünk a környezetkímélő életmód lehetőségeit megismertetni, közvetlen tapasztalatszerzés, élményszerzés, játékos tevékenységek, mesék, illetve tapasztalatokra épített ismeretbővítés útján. A fenntarthatóság szellemiségét átadva remélhetően igényükké válik környezetbarát viselkedés. Környezetvédelmi, természetvédelmi feladataink azt a cél szolgálják, hogy

gyermekünk megismerik és gyakorolják azokat a tevékenységeket, amellyel megóvhatják, védhetik környezetüket. A környezetvédelemmel szorosan összekapcsolódik a tűzvédelem, melynek célja a figyelemfelkeltés, az óvatosságra intés, a tudatos, biztonságra törekvő magatartás alapjainak elsajátítása. A téma leginkább az ünnepekhez, otthoni veszélyekhez (gáz, tűz, gyufa...), kirándulásokhoz kötődik. Séták, kirándulások, feladatlapos cselekedtetés és beszélgetések során megismertetjük a gyermekekkel a veszélyforrásokat, a veszélyhelyzetek elkerülését. Felismertetjük velük, hogy a tűz lehet barát, de ellenséggé is válhat, ha nem vigyázunk eléggé, ha nem tartjuk be a szabályokat.

Az aktuális környezeti témakörökhöz tervezzük a mese, vers, ének-zene és ábrázolás anyagát is. Mély érzelmi hatásukkal fokozzák az ismeretek elmélyítését.

A külső világ megismerése során természetes élethelyzetekkel kívánunk nevelni, azt remélve, hogy ezzel megkönnyítjük gyermekünk számára a világban, és életben való eligazodást, egészséges alkalmazkodást, helyes viselkedést. Lehetőséget kívánunk adni arra is, hogy környezetünk tárgyait, jelenségeit minél több oldalról, minél több érzékszervükkel, egyre alaposabban megtapasztalhassák. Felkelteni és kielégíteni környezetük iránti érdeklődésüket.

Szemmel, szájjal, szívvel, egész lényükkel szívják magukba az őket körülvevő világot, annak apró rezdüléseit. Segítünk gyermekünknek az adott világ felfedezésében, a virágok, az esőcsepp, a napsugár varázsának megcsodálásában, a természet szívdobbanásainak meghallgatásában. Ha ezt sikerül megéreztetni velük, szeretni és óvni fogják környezetüket, s tolerancia fog érvényesülni egymás közti kapcsolataikban. Célunk sok érző és értő ember

49

felnevelése. Szeretnénk gyermekünket úgy formálni, hogy felelősséggel viseltesse szűkebb és tágabb környezetük iránt. A külső világ iránti nyitottságukat szeretnénk kialakítani olyan tapasztalatokon, ismereteken keresztül, amely további taníthatóságuknak is alapját képezi.

A fejlődés várható eredményei:

- Az óvoda udvarán madarak, rovarok, csigák megfigyelése (külső tulajdonságok, mozgás, hang), az óvoda kerítésén túl sétáltatott kutyák megfigyelése, fajták sokféleségének megfigyelése.

- Képeken a szabadban látott állatok keresése, hangjuk utánzása, képeskönyv nézegetése közben énekek mondókák az állatokhoz kapcsolódva.

- Állat bábokkal tevékenység közben a tapasztalatok felidézése, hangutánzás.

- Ismerkedés a háziállatokkal, vadállatokkal képekről.

- Madarak etetése télen.

- Rügysző, virágzó ágak megfigyelése. Lombkorona kialakulása, a levelek sokfélesége,

lomhullás megfigyelése az udvaron.

- Virágok előbújásának megfigyelése, gyűjtése, azokkal a csoportszobák díszítése.

- Bab, kukorica csíráztatása.

- Zöldségek, gyümölcsök felismerése (szín, forma, nagyság, íz, illat) – zöldség és

gyümölcsnapok.

- Virágok, levelek préselése, ragasztása.

- Kavicsok, termények gyűjtögetése, megfigyelése.
- Homokkal, vízzel tevékenykedés, ismerkedés tulajdonságaikkal, kölcsönhatásaikkal.
- Időjárás megfigyelése (szél, csapadék különböző formái, napsütés, zivatar).
- Életkornak megfelelő ismeretrendszer kialakulása, amely biztosítja a környezetben való

eligazodást.

- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellegzetességüket, gyönyörködni

tudnak szépségükben.

- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik és védik környezetük növényeit.
- Ismerik az alapvető közlekedési szabályokat, gyakorolták betartásukat.
- Ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik a környezetükben levő intézményeket.
- Tudják születési adataikat, lakáscímüket, szüleik nevét, foglalkozását, munkahelyét.
- Gondolataik közlésére képesek, szívesen beszélnek az őket érdeklő dolgokról.
- Képesek meglátni elemi összefüggéseket.
- Szeretik és óvják környezetüket.
- Megismerkednek a szelektív hulladék gyűjtéssel, az újrahasznosítással, a takarékosággal

és a természetvédelemmel

- Ismerkednek a hónapok és a napok elnevezésével.
- *Felismerik a mennyiségi, az alak, a nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul*

ítélőképességük, fejlődik tér-, sík-, mennyiség szemléletük.

- *Megismerik népünk hagyományait, szokásait és nemzeti jelképeit.*

- *Képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatni, mennyiségeket összemérni,*

tárgyakat számolni legalább tízig.

MATEMATIKAI TAPASZTALATOK, ISMERETEK

Célunk:

- A gyermeket felkészíteni a tevékeny életre, a valóságos tevékenységre, hozzájárulni a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásához.

50

- A minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.

- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

Feladatunk: Elősegíteni a matematikai érdeklődés és kíváncsiság kibontakoztatását, a matematikai beállítódás és szemlélet megalapozását, gondolkodási műveletek, részképességek, szokások elsajátítását, a gyakorlati, tevékeny életre nevelést. A matematikai nevelés terén feladatunk olyan

eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzéseit.

Az óvodapedagógus feladatai:

- lehetőséget teremt a gyermekek számára a környező világ formai és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre,
- minél több alkalmat teremt a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetésére, megtapasztaltatására,
- biztosítja, hogy a gyermekek saját logikájuk szerint gondolkodhassanak,
- méréseket, összehasonlításokat végez a gyermekekkel, lehetőséget teremt a

mennyiségi és térbeli viszonyok összehasonlításához, a problémamegoldás előkészítéséhez,

- helyet, időt, kellő alkalmat, valamint megfelelő mennyiségű és minőségű eszközt biztosít a megtapasztaláshoz,
- többféle megoldás keresésére buzdítja a gyermekeket,
- együtt örül a gyermekekkel a sikeres feladatmegoldásoknak,
- rácsodálkozik a gyermekekkel együtt a megoldási lehetőségek sokszínűségére, a

variációs lehetőségekre, a matematikai jellegű feladatok érdekességeire,

- erősíti a gyermekeket abban, hogy pozitívan viszonyuljanak egy-egy problémahelyzet megoldásához, számukra sikerélményt biztosít,
- megteremti a lehetőséget, és biztosítja, hogy a gyermekek ismereteket és

tapasztalatokat szerezhessenek:

- halmazokról,
- mennyiségekről,
- síkidomokról, geometriai formákról,
- a térben való tájékozódásról,
- a számképekről, legalább a 10-es számkörben.

A matematikai nevelés tartalma:

Tájékozódás a térben, téri viszonyok ismerete, személyek, tárgyak összehasonlítása, válogatása, osztályozása, összemérése és számlálása a tevékenységekben, spontán helyzetekben.

A gyermek kezdetben globálisan, majd részletekre irányulóan utánoz. Az utánzásos tanulástól várható, hogy a gyermek már kicsi kortól elsajátítja a matematika iránti elvárható pozitív érzelmi viszonyt. Játéka gazdag lehetőséget kínál a matematikai tények, összefüggések felismeréséhez. A spontán tanulás lehetőségét és eredményességét kellő mértéktartással ítéljük meg. A játékban adódó spontán tapasztalatszerzés megfigyelésére építjük a foglalkozásokat, kezdeményezéseket. Tevékenységek végzése során lehetőségünk van matematikai tapasztalatok szerzésére, ismeretek és összefüggések megláttatására.

Fontos, hogy kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben tudjuk fejleszteni tudatosabb óvodai neveléssel, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszereinkkel. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban

51

mozaikszerűen megszerzett benyomásokat tudjuk rendszerezni, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesíteni és mélyíteni, a spontán tanultakat rögzíteni. Bármilyen gyakori is a játékban szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek később egyre inkább igényli és képes is az általunk irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. A társak és önmagunk jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. El kell döntenünk, hogy megelégedünk-e a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozunk fel foglalkozáson.

A spontán helyzeteken kívül szervezünk matematikai kezdeményezéseket is, ahol lehetőség van a tudatos, hatékony egyéni képességfejlesztésre. A gyermekek a feladataikat matematikai játékokkal, az általunk készített játékos feladatokkal oldják meg. A játékok színesek, esztétikusak, a gyermekek örömmel használják. Középső- és nagycsoportban matematikával az ismerkedést ciklusokra osztottuk. A ciklus anyagát hetekre bontjuk, majd hetente egymásra építve tervezzük a heti feladatokat, a feladatokhoz tartozó játékokat. A keretanyagból választjuk ki, hogy egyénenként milyen matematikai játékkal fejlesztjük képességeiket, az egyes gyermek fejlettségének megfelelően. Látjuk, hogy milyen képességű a gyermek, hogy az adott témában hol tart, hogy milyenek az ismeretei, a fokozatokat betartva adjuk a gyermeknek a megfelelő játékot. Ügyelünk arra is, hogy vannak olyan gyermekek, akik minden nap szívesen matematikáznak, ezért elegendő játékkal kell rendelkezniük, nehezebb, fejlesztőbb feladatot mindig tudniuk kell adni.

A matematikai játékokat elérhető helyre tesszük, hogy a gyermek az előző ciklus anyagához vissza tudjon nyúlni, illetve a következő ciklus anyagához is hozzáférhessen az, aki gyorsabban tud haladni. Természetesen a matematikázás végétével a gyermekek ügyesen elrakják, elrendezik a játékokat, eszközöket.

A matematikai nevelés anyagát elsősorban nem ismeretek alkotják. Ez az anyag matematikai tevékenységeket tartalmaz, amelyek során tapasztalatokat, élményeket gyűjtenek a gyermekek. Ezeket fejezik ki eleinte saját szavaikkal és ezekből alakulnak több év alatt képzetek, fogalmak, összefüggések-ismeretek. A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermekek természetes környezetben végzett megfigyeléseik alkalmával észreveszik, hogy a tárgyak, személyek, halmazok összehasonlíthatóak, szétválogathatóak tulajdonságaik szerint, illetve saját szempontok alapján. Sorba rendezést végeznek, megnevezett mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint. A sorba rendezés műveletét a gyermekek naponta gyakorolják játékeszközök, kártyák alapján történő elhelyezésével. A számfogalom megalapozására végeznek mérési, összemérési feladatokat mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel. A mérésekre, becslésekre bármely tevékenység alkalmas a nap folyamán.

Tapasztalatot szereznek a geometria körében (pld.: építéssel, síkbeli alkotásokkal stb...). Eljutnak a geometriai formák felismeréséig. A tükörrel való tevékenység (mozgások tükör előtt) fontos feltételét képezik a téri percepció kialakulásának. A matematikai tapasztalatokat bármely tevékenységben bővíteni tudjuk: a szabályjátékokban, társasjátékokban, a térben, élethelyzetekben. A matematikai nevelés rendkívüli fejlesztő

hatását az önálló problémamegoldás fokozza, az egyéni fejlődésről kapott objektív információ segít bennünket a nevelési, fejlesztési elképzeléseink differenciált kialakításában.

A komplex matematikai foglalkozásaink vagy kötetlen kezdeményezéseink minden esetben támaszkodnak a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten valósítjuk meg.

A fejlődés várható eredményei:

- Felismerik a mennyiségi, az alak, a nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík-, mennyiségszemléletük.
- Matematikai jellegű helyzetről, problémáról szabadon mondják el saját gondolataikat.

52

- Képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatni, mennyiségeket összemérni, tárgyakat számolni legalább tízig.
- Tükörrel való tevékenységük tapasztalat- és élményszerzésre szolgál, térben ismerik a jobb és bal irányokat, értik és követik az irányokat.

*"A múlt tisztelete az a vallás,
mely az új nemzedék köteléke.*

*Ne veszítsünk el semmit a múltból,
mert csakis a múlttal alkothatjuk a jövőndőt."*

(Anatole Francé)

13. HAGYOMÁNYOK

A "holnap öröme" a csoport elé állított távlat, a közös tevékenység a gyermekek fejlődésének serkentője. A távlat elérése sokrétű tervezetést, rendszeres közös tevékenységet igényel. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek közül némelyek hagyománnyá válhatnak. Ehhez azonban tapasztalatokból keletkező pozitív élményekre van szükség.

"A kisgyermek, amit hall, elfelejti, amit lát,
már inkább megjegyzi, de amiben tevékenyen ő is részt vesz,

az bizonyára bevésődik az emlékezetébe."
(Kodály Zoltán)

A kellemes, közös élményekre támaszkodva tesszük hagyománnyá az ünnepi alkalmakat.

A 3-4 évesek elé a közeli örömet, gyors megvalósulást ígérő távlatokat állítunk fel. Már ebben a korban is hagyománnyá válhat valaminek az elkészítése, díszítése. Jelentőssé válhat a születés- és névnapok ünneplése, melyen előkerülnek a különböző ünnepi rigmusok, dalok, névcsúfolók, mellyel köszöntjük az ünnepeket. Hagyományunknak tekintjük az új vagy hosszabb hiányzás után az óvodába érkező gyermekek fogadását is.

4-5 éves korban már távolabbi időpontra tervezett események egészítik ki a közeli távlat örömet. Ilyen távlatok a gyermekek tevékenységével kapcsolatos események. Ennek megfelelően bizonyos tevékenységeink hagyománnyá váltak (pl: ajándékkészítés a kicsiknek, a távozó búcsúztatása, levélírás a hiányzó csoporttársnak, ünnepi készülődés, mézeskalácssütés, ünneplés, veteményes- és gyümölcsöskert gondozása). Ezen kívül rendszeresen beszélgetünk az időjós napokról.

Az 5-6-7 éveseknél már hosszabb időre is kitűzünk távlatokat. Javasoljuk, hogy a gyermekek 1-2 havonként lássanak egy-egy jó bábszínházi előadást, esetleg életkorukhoz illő élő színházat. Szervezünk könyvtár-látogatási napokat is. A gyermekek életében jelentős fordulat az iskolába lépés, mely szintén egy örömteli távlat. Ezért egyik fontos hagyományunk az

53

óvoda és az iskola kapcsolatának alakítása. Minden évben meglátogatnak bennünket az iskola alsós pedagógusai. Év végén a nagycsoportosokkal ellátogatunk az iskolába és bekukkantunk az iskolai életbe. Minden évben megtartjuk a gyermeknapot (különböző sport- és szellemi játékokkal érdekessé téve). Ez alkalommal meghívunk idős embereket, nagymamákat régi történetek, emlékezések felidézésére. Minden évszakban táj-, illetve természetmegismerő kirándulást szervezünk szülőkkel vagy szülők nélkül - az alkalom határozza meg.

A távlatok és hagyományok rendszeréből kiemelkednek az időről-időre visszatérő közösségi események: az ünnepek. Az ünnepek perspektívát adnak, megerősítik a hagyományokat. Az ünnep hangulatát a megelőző közös készülődések, az összetartozás érzése hatja át. A nap mint nap átélt élmények, a derűs, nyitott, alkotó gyermekek, az együttműködő családok megerősítenek bennünket. A gyermekek érzik, hogy az ünnep nemcsak óvodai esemény, részt vesznek benne a körülöttük élő felnőttek is. Az érzelmi előkészítés és az örömteli várakozás csúcspontja maga az ünnepi együttlét. Az ünnepi alkalmak szebbé varázsolják a hétköznapjainkat, rendezik életünket, amelyek fogódzót jelentenek számunkra. A különböző évszakváltások sokkal mélyebben ivódnak a gyermekeink tudatába, ha az hangulatában és tartalmában játékos cselekvéssorral megélt ünnep. Beépítjük a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyek megőrzésre érdemesek.

Az óvoda természetes közege a hagyományörzésnek. A hagyományok ápolásakor az együtt játszás, együtt munkálkodás örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozási időt. Maga az

ünnepek nem erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttléte.

Az óvodánk kialakult hagyományai, a szülők igényei, a gyermekkori sajátosságok, a környezeti adottságok figyelembe vételével - az óvodánk hagyományos ünnepei, illetve jeles napok:

Szüret (okt. 15-től)

Advent (nov. 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

Mikulás (dec. 6.)

Luca nap (dec. 13.)

Karácsony (dec. 24.- dec. 25-26.)

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

Húsvét (az első tavaszi napéj egyenlőség utáni holdtöltét követő vasárnap)

Föld napja (ápr. 22.)

Május elseje (májusfa állítása)

Anyák napja (május első vasárnapja)

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, melyhez a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítunk változatos tevékenységet.

Szüret: Verset, dalt, mondókát tanulnak a szőlőről, a szüretéről. Megismerik az egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtik, válogatják az őszi gyümölcsöket. Szüreti népi játékot játszunk. Táncolnak, énekelnek, szemezik, préselik a szőlőt. Kirándulunk olyan családok közeli szőlőhegyére, ahol igazából ők is szüretelnek, felnőtt segítségével részt vesznek a munkálatokban.

Advent

Mikulás

Luca nap

Karácsony: A téli ünnepkör több egymásra épülő elemből áll, az advent kezdetétől a

vízkeresztig tart. A legváltozatosabb és legszínesebb népszokásaink ideje a tél, amelynek jelentősebb eseménye a karácsony előtti készülődés, az advent. Megismerkednek az advent jelképeivel: koszorú, naptár, a nagyobbak segítenek az adventi koszorú és naptár elkészítésében. A naptár alapján minden nap egyszerűbb feladatokkal készülünk a karácsonyra. Gyertyát mártanak, almát fényesítenek, festenek az ablakra. Megfigyelik az időjárást. Bevált-e a Katalin

54

napi jóslat? Sütünk tököt, gerezdelünk almát, diót törünk, meggyújtjuk a gyertyát, asztaldíszet készítünk. Almát, mézes diót esznek. A nagyobbak sütnék a kicsiknek és a Mikulásnak süteményt. Verset, énekeket tanulnak a Mikulásnak. A közös éneklések, verselések közben készülnek az apróbb ajándékok.

A karácsonyi ünnepkör, amely egyben a téli napforduló fontos időszaka, a meghaló és feltámadó természethez kötődő rituális cselekedeteknek ad teret. Luca napján vetjük el a Luca-búzát, kezdjük virágoztatni a jó hírt hozó gyümölcságakat, ez alkalommal tanulnak a gyermekek kotyoló verset.

A karácsony a szeretet ünnepe, ezért apró meglepetéseket készítünk, nemcsak a szülőknek, hanem a barátoknak, a kisebbeknek is - természetesen titokban, hiszen ez a titkok és meglepetések ideje. Sütünk mézes süteményt, amit közösen elfogyasztunk. Rengeteg dísz készítünk a fára és a terem díszítéséhez. Ahhoz, hogy a téli ünnepkör sokszínű, összetett szokásából a legszebbre kellően tudjunk felkészülni, időben kell gondolni. A ráhangolódás szebbé teszi az esős novembert, a hideg decembert, tudatosabbá a célszerű tevékenységhez szokott hétköznapokat.

Farsang: Télbúcsúztató népszokás, melynek hagyományait felelevenítve tanulgatjuk a tréfás verseket, csúfolót, farsangi dalokat, táncokat, bálba hívogató mondókákat. Részt vesznek a gyermekek a terem feldíszítésében, átrendezésében. Zenére önfeledten táncolnak, vígadnak. Az udvaron elégetjük a telet jelképező kiszebábut.

Húsvét: A tavaszi napfordulóhoz kapcsolódó ünnep. A vegetáció megindulására, a természet éledésére figyelmeztet minden ide kapcsolódó szokás, rítus, ünnepi előírás. Minden ünnepet a rá való készülődés tesz igazán fontossá. A téltemetés, tavaszvárás, húsvéti készülődés a ház körüli teendőkben jól megmutatkozik. A húsvétot megelőző napok élményeit (mosás, főzés, takarítás) otthonról a gyermekek magukkal hozzák. Ezt a lányok az óvodában is eljuttatják (nagytakarítás a babaszobában, babaágynemű áthúzás, törölgetés, porszívózás). Tanulnak mondókát a locsolkodáshoz, a komáláshoz, dalt a komatál küldéséhez. A fiúk meglocsolják a lányokat, az óvónőket, és a dadusokat. A lányok tojást készítenek a fiúknak viaszolással, karcolással, levélrátétellel, a komatálba süteményt sütnék. Az ablakokat festéssel díszítjük. Sétát teszünk jó messze a határba, illetve a kisebbek az óvoda környékén.

Anyák napja: Fontos az érzelmi előkészület! Öröm legyen a gyermeknek is, ne megterhelés. Az édesanyákat, nagymamákat virággal, verssel és saját maguk készített ajándékkal köszöntik a gyermekek.

Május elseje – májusfaállítás: A nagycsoportos fiúk az apukákkal elmennek a közeli erdőszélre, ahol kikeresik és kivágják a sudár törzsű, magas fát. Az óvodába viszik, majd feldíszítjük színes szalagokkal és felállítjuk. Közösen körbetáncoljuk, tavaszi vidám dalokat énekelve örülünk a szép időnek. Hagyománnyá vált, hogy május utolsó napjaiban a felnőtteknek bált rendezünk, mely egyben a szülők által állított májusfa kitáncolását is jelenti.

Évzáró, Ballagás: Énekekkel, verssel, tánccal, virággal, kis batyuval elbúcsúztatják a középsősök, valamint az összes óvodás az iskolába menőket.

Ahhoz, hogy elkerüljük a gyermekek megterhelő, esetleg szorongással járó "szerepeltetését", több dolgot változtattunk. Olyan műsorokat állítottunk össze, amelyek játékos keretbe foglalják a verseket, dalokat, táncokat, sok-sok mozgással a hozzá megfelelő jelmezekkel, amit együtt gyűjtünk, készítünk, amit a gyermekek a későbbiekben is szívesen használnak, újra és újra felidéznek emlékezetükben, játékaikban (pl: lakodalmas, vásáros, betlehemezés, négy évszak...). Egyébként, hogy vidámabb, barátságosabb és felszabadultabb légkörben történjen az ünnepi készülődés, egy-egy hónapot úgy tervezünk meg, hogy az adott ünnep köré csoportosítjuk a megtanulandó verseket, táncokat, dalokat, bábok, rajzok, jelmezek készítését, így elkerüljük a zsúfoltságot, ami ingerültté, feszültté teszi a gyermeket, óvónőt egyaránt. Az ünnepek fényét emeli még a feldíszített óvodánk, a gyermekek és saját magunk ünneplő ruhája, a meglepetések, a kölcsönös ajándékozás. Fontosnak tartjuk az ünnepek, hagyományok felidézését, hiszen ezek által a gyermekek számára áttekinthetőbbé válik a természeti környezet is.

Az elfelejtett kultúránk felelevenítésével a közösségi életre nevelünk, személyiséget formálunk, segítünk megismerni az élethelyzeteket, a viselkedési és magatartásformákat. Szüksége van a gyermeknek, hogy az ünnep és a mindennapok elváljanak egymástól.

Meggyőződésünk, hogy hagyományőrző tevékenységhez csak kellő lelkesedéssel, múltunk kincseinek tiszteletben tartásával lehet kezdeni. Minden népi hagyomány fontos, hisz ez is múltunk, eredetünk, gyökerünk.

*"Jól csak a szívével lát az ember,
ami igazán lényeges,*

*az a szemnek láthatatlan."
(Saint-Exupéry:A kis herceg)*

14. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

14.1. Az óvoda-család kapcsolata

*A gyermek fejlődését az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja. Az óvodai nevelés a családi nevelés erősítője, segítője és elsődlegességének elismerése mellett a **családi nevelés** kiegészítője. Törekszünk egy **nyitott, őszinte partneri kapcsolat** kialakítására. Ebben az egyenrangú kapcsolatban vállaljuk, hogy nyitottnak, kezdeményezőnek, odafordulónak kell lennünk, megőrizve a hitelesség, meggyőzőerő, bizalom, együttműködő-képesség hatásait. *Meggyőződésünk, hogy a család semmivel nem helyettesíthető örömforrás a gyermek és a felnőtt számára egyaránt, melynek alapja a szeretet.**

Igyekszünk a családok nevelési elképzeléseinek, gyakorlatának megismerésére, ha

szükséges, segítséget nyújtva a gyermekek számára megfelelő nevelés biztosításához. *A probléma megoldások során figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait. Igény szerint tanácsot, segítséget nyújtunk számukra. Hangsúlyoznunk kell a játék fejlesztő hatását, a példa fontosságát, annak hatását a gyermekek személyiségfejlesztésére és a szabadidő helyes, tartalmas eltöltésére.*

Segítjük, ha igénylik a hatékonyabb betekintést a csoport életébe, tevékenységébe. Arra

törekszünk, hogy a szülők sok pozitív élményt éljenek meg gyermekükkel kapcsolatban. Ha örömet szereznek gyermekeiknek, akkor egyben örömük fog telni bennük. *A gyermek egészséges fejlődésének alapvető feltétele a szoros együttműködés a családokkal, melyet a személyes találkozások, közös programok, rendezvények biztosítanak.*

Együttműködés, kapcsolattartás formái:

- a gyermek folyamatos megfigyelése,
- családlátogatás,
- fogadóórán egyéni beszélgetések,
- szülői értekezlet, beszélgetés,

- szülői fórum, előadás,
- munkadélutánok,
- játszóház az ünnepek előtt,
- óvodai ünnepélyek,
- közös kirándulás a családokkal,
- nyílt nap,
- SZM működésének biztosítása.

56

A közös programok, ünnepek célja, lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.

Az óvodai Szülői Közösség tevékenysége során az óvodába járó valamennyi gyermek szüleinek érdekképviseletét látja el. A Szülői Közösség az óvoda részeként fejti ki a tevékenységét. Legfontosabb feladatának azt tekinti, hogy megfelelő kapcsolat alakuljon ki a szülők és az óvoda vezetői, pedagógusai és dolgozói között.

Az élet, a koronavírus jelenléte életünkben felül írta kapcsolattartási szokásainkat: igyekszünk a szülőkkel elektronikus úton (telefonon, e-mailben, a közösségi média zárt csoportjain keresztül) tartani a kapcsolatot és a személyes találkozások számát és idejét minimálisra csökkenteni.

14.2. Az óvoda-iskola kapcsolata

Óvodánk a IV. Béla Király Általános Iskolával tart szoros együttműködési kapcsolatot.

Az iskola szakmai munkaközösségével való kapcsolattartást fontosnak tartjuk: célunk a gyermekek óvodából iskolába lépésének feszültségmentes átmenet biztosítása, a gyermekek pozitív érzelmi hatásának elősegítése az iskolai élet megkezdéséhez (iskolalátogatások, tanítónő óvodalátogatása, közös rendezvények látogatása - játszóház, színház, farsang).

14.3. Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat – Megyei Szakértői Bizottság, Nagyatádi Tagintézmény

A gyermekek érdekében szoros kapcsolatot tartunk fenn. A szakszolgálat egyik feladata a beilleszkedési zavarral, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermek problémáinak feltárása, a tankötelezettség teljesítéséhez szükséges fejlettség megállapítása - óvónő, illetve a szülő kérésére.

A szakszolgálat gyógypedagógusai minden évben logopédiai és dyslexia szűrést végeznek óvodánkban a rendellenességek korai felismerése érdekében. Intézményünkben gyermekeinkkel rendszeresen logopédus, fejlesztő pedagógus foglalkozik. A szakszolgálat munkatársaival

széleskörű, napi kapcsolatban állunk.

Kapcsolattartás formái:

- *tanácsadás*
- *kölcsönös tájékoztatás*
- *esetmegbeszélés*
- *konzultáció*
- *szülői értekezleteken, szakmai napokon való részvétel*

14.4. Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat

Az óvoda egymaga kevés ahhoz, hogy a családokban felmerülő problémákat megoldja. A családsegítő és gyermekvédelmi központtal közösen segítséget nyújthatunk azoknak a családoknak, ahol nagyon nagy szükség van az odafigyelésre: Az esetlegesen felmerülő gyermeknevelési problémákban közösen keressük a megoldásokat a gyermekek egészséges fejlődését figyelembe véve. *Közös feladatunk, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása, prevenció*

Kapcsolattartás formái:

- *esetjelzések*
- *esetmegbeszélések*

57

- *előadások*
- *rendezvényeken való kölcsönös segítségadás*
- *konzultáció*

14.5. Egészségügyi Szolgálat (orvos, fogorvos, védőnő)

Az óvoda az *egészségügyi szakemberekkel* szoros kapcsolatot tart fenn, mivel csak jó és alapos munkatársi kapcsolattal szervezhető meg a családokkal való együttműködés. Jó alkalom a szülői értekezlet, melyen az *egészségügyi szakemberek* is és a szülő is elmondhatja észrevételeit, megbeszélhetik problémáikat.

Kapcsolattartás formái:

- *konzultáció*
- *a védőnő egészségügyi, tisztasági szűrése*
- *tanácsadás*
- *szülői értekezleteken való részvétel*

14.6. Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Az óvodánk kapcsolatot tart a nemzetiségi önkormányzattal. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat figyelemmel kíséri munkánkat, lehetőségükhöz mérten anyagilag is támogatják az óvodába járó gyermekeinket (kirándulás, játékvásárlás).

Kapcsolattartás formái:

- *óvodai programokon való részvétel*
- *konzultációk*

14.7. Mini Bölcsőde

Településünkön *mini bölcsőde* működik, melyben a 1-3 éves, bölcsődés korú gyermekek ellátása, fejlesztése történik. Az ide járó gyermekek 2,5-3 éves korukban az óvodai nevelésbe csatlakoznak be. Fontos, hogy a gondozókkal tartott kapcsolat során információt kapjunk a bölcsődébe járó gyermekek fejlődéséről. Ezért kapcsolatunk szinte napi szinten történik.

Kapcsolattartás formái:

- *megbeszélések*
- *óvodapedagógus látogatása a bölcsődébe*
- *óvodások, illetve bölcsődések ismerkedése egymás gyermekeivel, intézményével*

„A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.” Ónoap

***"Mert a boldogság mindenkinek más:
van, akinek egy lélegzet csupán vagy moccanás,***

van, akinek egy kis mosoly."
(*Sebők Éva*)

Óvoda – család

Az óvodai nevelés céljainak eléréséhez a családdal együtt a pedagógiai ráhatások egész sorát kell megteremtünk. Az óvodás korú gyermekeknél a család és az óvoda a nevelés színtere, és mint közvetlen környezet a legnagyobb hatással alakítja a gyermeket. Az óvoda a családi nevelésnek részben kiegészítésül, részben mintaképül szolgál. A pedagógus és a szülő jó kapcsolatának elmélyítése nagyon fontos a gyerekek fejlődése érdekében. Kitzűzött céljainkat csak a családdal együtt érhetjük el, de a nevelésben közös a felelősségünk is. Az együtt nevelésünk feltétele az, hogy folyamatos egyenrangú kapcsolat jöjjön létre óvónők és szülők között.

Az óvoda környezetének jellemzői:

Problémáink sajátos jellegűek. Óvodánkba 3 külterületi lakott helyről, ill.

településrészeiről érkeznek a gyerekek. Felsőbogát-Bertalanból és Lászlómajorból busszal érkeznek, valamint Segesdről. A kültelki gyermekek korán érkeznek - későn mennek haza: így kevés időt tudnak együtt tölteni a szülővel.

Minden nevelési elején meghatározzuk a gyermekvédelmi feladatokat. Felmérjük a hátrányos és veszélyeztetett gyermekeket, s azt, hogy miből ered a hátrányuk. Mindkét csoportról részletes kimutatást készítünk. Munkánkat ezek figyelembe vételével próbáljuk megszervezni. Differenciáltan foglalkozunk a hátrányos helyzetű gyermekekkel, fokozottabban törődünk velük, segítjük őket. Figyelmet fordítunk arra, hogy a kültelkiek és a cigány kisebbséghez tartozó gyermekek 3 éves korban kerüljenek óvodába. Biztosított az óvodás korú gyermekek folyamatos felvétele. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy óvodánk a lehetőségeknek megfelelően jól felszerelten várja a gyermekeket - nyugodt, családi légkörben nevelődjenek, jól érezzék magukat. Mozgási szükségletük maximális kielégítésére törekszünk, sok időt töltünk a szabadban. Szabadidőben sokat beszélgetünk, élményeket biztosítunk számukra, így próbáljuk pótolni mindazt, amit odahaza kénytelenek voltak nélkülözni.

Szülői értekezleten megbeszéljük az alkalmazott nevelési eljárásokat, követelményszinteket. A kültelki szülőkkal való kapcsolattartás nehéz - alkalmankénti találkozások, családlátogatások során igyekszünk a szülővel éreztetni segítő szándékunkat, tanácsot, javaslatot adunk számukra. Kapcsolatot tartunk a védőnővel, az SZK-val, Polgármesteri Hivatallal (Szociális Bizottság).

59

Feladataink a nevelési folyamán:

- Felmérést készítünk a hátrányos helyzetű, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről - miből ered a hátrányuk.
- Részletes kimutatást készítünk mindkét csoportról.

- Állandó kapcsolatot tartunk a védőnővel, SZK-val, Polgármesteri Hivatallal.
- Szülőknek tanácsot adunk pedagógiai kérdésekben.
- Nyugodt, családi légkört biztosítunk.
- Differenciált foglalkozást végzünk, fokozottabban törődünk a hátrányos és

veszélyeztetett környezetben élő gyermekkel.

- A szülőket értesítjük: rendszertelen óvodába járás, tisztaság hiánya.
- Esetenként visszatérő családlátogatást végzünk (nemcsak év elején).
- A gyermeket folyamatosan megfigyeljük.

Nevelőmunkánk során segítséget adunk ahhoz, hogy a szülő megtalálja a helyes utat,

legyen képes felelősséget vállalni gyermeke iránt. Igyekszünk a családok nevelési elképzeléseit, gyakorlatát megismerni, segíteni. Segítünk jogi és egyéb problémák, gondok megoldásában. Nevelési problémák esetében közös módszert keresünk, tanácsot adunk.

Családsegítésnél figyelembe vesszük azt a tényt, hogy nem a rossz szándék, hanem a tudatlanság, az iskolázatlanság, a perifériás helyzet az oka a hibák elkövetésének.

15. AZ ÓVODAI INTEGRÁCIÓS NEVELÉS PROGRAMJA

Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az alapvető

készségek kialakulásában. Ezek a készségek hatékonyan fejleszthetők kisgyermekkorban, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei.

15.1 Az óvodai integrációs program jellemzői:

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül, figyelembe véve az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003.évi CXXV.törvényt.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében nagyobb tudatossággal és mérhetően is nagyobb eredményességgel kell tervezni.
- A gyermekközpontú és családorientált szemlélet meghatározó a pedagógiai munkában.
- Ösztönzőleg hat az együttműködések kialakításában.

15.2. Kiemelt területek:

15.2.1. Szervezési területek:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása, a minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása

- Integrációt elősegítő csoportalakítás
- Igazolatlan hiányzások minimalizálása
- Megfelelő nyitva tartás biztosítása

60

15.2.2. Nevelőtestület együttműködése:

- Szakmai munkaközösség együttes részvétele

15.2.3. A pedagógiai munka kiemelt területei:

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés
- Kommunikációs nevelés elősegítése (szókincs, nyelvi kifejezőkészség,

beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése – GMP teszt, logopédus)

- Érzelmi nevelés, szocializáció:

Beilleszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés

- Az egészséges életmódra nevelés:

Egészségtudat, komfortérzés kialakítása

Táplálkozás

- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

- Korszerű óvodapedagógiai módszerek felhasználása:

A gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek

Differenciálás

Kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása

Szülőkkel való partneri együttműködés módszerei

15.2.4. A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munkák:

- Egészségügyi szűrővizsgálat
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (együttműködési terv)
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, szervezése
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés

15.2.5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel:

- Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
- Védőnői szolgálat
- Pedagógiai szakszolgálatok
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- Civitas Egyesület, mint civil szervezetként működő közösségalkító,

- közösségformáló szerv
- Derús Alkony Nyugdíjas Klub
 - Tűzoltóság, Polgárőrség

15.2.6. Óvoda-iskola átmenet támogatása:

- Iskolaérettség
- Óvoda-iskola átmenetet segítő közös program
- A gyermek fejlődésének nyomon követése

15.2.7. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés:

- Személyes kapcsolat kialakítása
- A gyermek egyénre szabott beszoktatása
- Rendszeres napi, heti tájékoztatás

61

- Egyéni beszélgetések
- Szülői közösség kialakítása
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása

16 A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003.évi CXXV. törvény 35.§-a szerint a településünkön élő hátrányos helyzetű gyermekek helyzetének alakulását segítjük elő a programban. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy minden gyermeknek megadjuk az esélyt a sikeres iskolába lépéshez, majd a tanulmányok sikeres folytatásához szükséges alapképességek, alapismeretek elsajátítására.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlősége előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl az olyan támogató lépések, amelyek csökkentik meglévő hátrányaikat, javítják iskolai sikerességüket.

A társadalomban, és ezen belül a családban is változások mentek végbe. Kevesebb gyermek születik, a családok jelentős része megélhetési gondokkal küzd, kevesebb időt fordítanak gyermekeikre. (Kevesebb idő jut a szülők elfoglaltsága, esetleg érdektelensége miatt.)

A szülők az óvodától várják a gyermek nevelését, az otthoni hiányosságok kompenzálását. Ezzel együtt megnövekedett az átlagtól eltérő fejlődésű gyermekek száma, sok a részképesség zavaros, tanulási nehézséggel, magatartási zavarokkal küzdő gyermek. E miatt az egyéni bánásmód fokozott hangsúlyt kell, hogy kapjon az óvodai nevelés minden területén. Annak érdekében, hogy eredményesebb legyen a nevelés, az eddiginél jobban figyelembe kell vennünk az egyéni különbségek eredményes kezelését.

A program célja

Általános célok

A program alapvető célja, hogy biztosítsa intézményünkben az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését.

Célul tűzzük ki az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását a hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében:

- beiratkozásnál, felvételnél,
- az óvodai nevelés közvetítésében,
- a gyermek egyéni fejlesztésében,
- az értékelés gyakorlatában,
- az ismeretanyag kiválasztásában,

62

- a pedagógusok szakmai továbbképzésében,
- kapcsolattartásban a szülőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Szakmai célok

- logopédiai ellátás folyamatos biztosítása
- - óvoda-iskola együttműködésének elmélyítése
- tanköteles kor előtti részképesség vizsgálat – *Pedagógiai szakszolgálat*

Személyi fejlesztési célok

- fejlesztő pedagógus alkalmazhatósága
- közös továbbképzések az iskolai- és óvodapedagógusok számára,
- speciális továbbképzések megszervezésének támogatása

Tárgyi feltételek terén

- tornaszoba kialakítása mindkét óvodában
- az óvodák udvarának felújítása, fásítása, gyümölcsös továbbfejlesztése,

Kötelezettség és felelősség

Az Esélyegyenlőségi Program irányításáért és végrehajtásáért felelős vezető személyek: óvodavezető, polgármester.

A nevelési intézmény vezetője felelős azért, hogy tudatában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal, biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó és toleráns légkört. Felelőssége továbbá, hogy ismerje a Közoktatási Esélyegyenlőségi Programban foglaltakat és közreműködjön annak megvalósításában.

A nevelőtestület minden tagja felelős a jogi előírások ismeretéért, a toleráns légkör biztosításáért, az akciótervben foglaltak ismeretéért.

Akcióterv

a. A szakmai programunkban továbbra is kiemelt területek:

- az egészséges életmódra nevelés,
- az anyanyelvi nevelés, fejlesztés,
- iskolai életre való felkészítés,
- az óvoda-iskola átmenet segítése.

Felelősök: a csoportban dolgozó óvodapedagógusok

b. Tárgyi körülmények terén:

- képességfejlesztő eszközök bővítése,
- játékok folyamatos pótlása,
- ábrázolás, kézimunka eszközeinek minőségi javítása.

Javaslatok:

- prevenciós programok beépítése a tanulás területén
- diszlexia, diszgráfia, diszkalkúlia megelőzését szolgáló módszerek
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felmérése

Felelős: gyermekvédelmi felelősök

Határidő: október 1.

- gyermekvédelmi felelősök felkészítése
- egyéni fejlesztési tervek kidolgozása (felzárkóztatás céljából)

Felelős: óvónők

Határidő: december

**"A gyermek nem tudja magát, csak a létét,
él, mert megadatott neki az élet."**

(Juhász Ferenc)

17 AZ ÓVODA EGYÉB SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSA

A cigányság eredete:

A cigányság megítélése globális, felszínes, gyakran ellenséges. A velük szembeni előítélet a magyar társadalom évszázados gyökereire nyúlik vissza. Nem ismerjük gyökereiket, kultúrájuk valódi elemeit, pedig helyzetük jobbra fordítása csakis műveltségi szintjük magasabbra emelésével érhető el. Megfelelő iskolai végzettség nélkül, semmi reményük nincs a munkaerőpiacon az elhelyezkedésre. Ezért nem kétséges, milyen nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a cigánygyerekek milyen minőségű nevelésben, oktatásban részesülnek a közoktatás kezdő szakaszában.

A cigány családok megértéséhez, gyermekeik neveléséhez ismernünk kell néhány olyan adatot, amelyek segítséget adhatnak.

A cigányok Indiát tekintik őshazájuknak. Kezdetben együtt éltek, vándoroltak, majd szétszóródtak. Többnyire törzseken belül házasodtak. Az állatok szeretete jellemzi a cigányokat, a ló és a kutya a vándorlás korában is hű társuk volt. Szeretik a zenét, zenei stílusuk jellemzője a keleties dallam, balkáni ritmussal. Európába érkezve tértek át a katolikus vallásra. A cigányok babonások, hisznek a túlvilági életben, halottaikat tisztelik, gyermekeik erkölcsi fejlődését valamely valláshoz kívánják kapcsolni. Életkörülményeik megromlottak a jobbágyok betelepítése után, nehezen törődtek bele mozgásuk korlátozásába. Magyarországon a XV. század óta élnek cigányok (kárpáti, oláh, beás) és ezek rétegei. Az őshazában még egységes népként éltek. Királyi, hercegi, vezetőik voltak, ezt váltotta fel később a vajda. A vajdát a közösség emelte ki, mert okosabb volt és hallgattak rá. A cigányok körében az ősközösségi viszonyok között és a vándorlás miatt később alakult ki a magántulajdonon alapuló szemlélet. A szerzett élelmet kezdetben együtt fogyasztották, a vándorlás miatt csak annyit termeltek, ami máról holnapra elég volt, nem volt értelme raktározni, gyűjteni. Ez a szokás letelepedés után is megmaradt a családok többségénél.

A hazánkban élő cigány lakosság ma már differenciálódott.

- A kárpáti cigányok életvitelük jók; kézművesek, muzsikuskok, gyerekeiket nevelik.
- A beás cigányok megélhetését a teknő, a kanál, a seprű készítése biztosítja.
- Az oláh cigányok vannak a legnehezebb helyzetben, iskolázatlanabbak, nehezen fogadják

el a más életformát.

A cigány családokban erős a kötődés, szívesen van együtt több generáció, a nő szerepe a családban meghatározóbb, ő ápolja a rokoni kapcsolatokat, a gyermek életvitelét meghatározó példakép. Legtöbbjüknél nem működik a családtervezés, megszokták a nagycsaládban élel. Nincs rálátásuk arra, hogy hány gyereket képesek felnevelni. A cigány családokban nincs, vagy alig van külső kényszer, külső készítés, inkább modellek vannak, akiket a gyermek követ, utánoz. Gyermeküket az életre készítik fel, nem nevelnek tudatosan, módszereik is szélsőségesek. Nevelésük gyakorlatias. Gyermekük családon kívüli teljesítménye iránt közömbösek.

A cigányság árnyaltabb megítéléséhez csak kevesen teszik meg azt a néhány lépést, amely a másság megítéléshez kell. Ezért nekünk, óvodapedagógusoknak kell érvényesíteni empátiás készségünket, el kell fogadni a másságot. Olyan feltételeket kell teremtenünk, ahol a cigánygyermekeket szeretik, megértik, felismerik a gyermekben rejlő értékeket. Ezekre alapozva kell felismerni a hiányzó vagy hiányos képességeket.

Etnikai nevelés célja

- Az etnikai identitás megalapozása, megőrzése a magyarságba integrálva.
- Etnikai hagyományok ápolása, megőrzése, átörökítése.
- Szociokulturális hátrányok csökkentése

Etnikai nevelés feladata

Etnikai szokások, hagyományok, kultúra megismerése, gyűjtése, átörökítése.

Az etnikai adottságok kiaknázása – a tánc, a zene, a kézügyesség terén – a harmonikus

fejlődés érdekében (én-erősítő mechanizmusok).

Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.

A hiányzó ismeretek, készségek, képességek pótlása, kialakítása, fejlesztése.

Pozitívumok kiemelése kultúrában, értékekben, cselekedetekben.

Elvárások az óvónőkkel szemben az etnikai nevelés folyamatában

- Legyenek toleránsak, elfogadóak, hangolódjanak rá a más kultúrák elfogadására, befogadására.
- Folyamatosan érdeklődjenek a fellelhető jegyek, tárgyi emlékek, hagyományok iránt, gyűjtsenek roma nyelvű meséket, verseket, dalos játékokat.
- Az óvónő a szülőkkel, gyermekekkel kialakított viszonyában legyen odaforduló, érdeklődő, elfogadó, nyitott.
- A befogadásnál és a folyamatos óvodába járásnál vegye figyelembe az eltérő életformát, életritmust, türelemmel szoktassa a családokat az óvoda rendszeres napirendjéhez, a kötelezettségeihez.
- Mérje fel a gyermekek meglévő ismereteit, kialakulóban lévő készségeit, erre tudatosan, tervszerűen építve pótolja a hiányokat, és azokat differenciált feladatokkal fejlessze tovább.
- Sok beszélgetés, változatos egyéni, illetve mikrocsoportos tevékenykedtetés során pótolja

a hiányosságokat. A változatos, felhívó jellegű, motiváló eszközök alkalmazása lehetővé teszi a gyermekekkel való rendszeres, mindennapos fejlesztő foglalkozást, az érdeklődés felkeltését.

- A pedagógus szoktassa rá a gyermekeket a kíváncsiság kielégítésére, a kérdés lehetőségének kihasználására.
- Rendszeres tevékenységek során alakuljon ki a gyermekekben a tudásvágy, a tanulás iránti igény.

65

- Az óvónő a gyermek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének figyelembe vételével segítse identitástudatának kialakulását és fejlődését, más kultúra és hagyományok megismerését és tiszteletben tartását.

Játék

A roma származású gyermekeknek többségének kevés ismerete, tapasztalata van a játéktevékenységről.

Otthon nincs, vagy csak nagyon kevés játékeszközük van, melynek használatára, funkciójára senki sem tanította meg őket.

Az óvodába kerülve elvarázsolja őket az eszközök sokasága. Szinte mindent elővesznek, de alkalmazni nem tudják, így ott hagyják. Az óvónő vezesse körbe a gyermekeket a csoportszobában, mutassa meg az eszközök helyét, segítse a gyermekeket a közös játékban. Az együttjátszás során essék szó a magántulajdon védelméről finom, tapintatos formában.

A játék befejezésével közösen, később segítséggel, majd utasításra rakodják el a játékokat a megfelelő helyre.

A nap szervezése során a játék domináns elemeit kiemelve helyezze előtérbe a gyermekek fejlesztésében a mozgást, minél több szabad levegőn játszható mozgásos játékot építsen be. Erre alapozva fejlessze a percepciót, téri tájékozódást, a motorikumokat, a testsémát, erősítse a pozitív személyiségjegyeket. A gyermekek nagyon ügyesek az udvari játékokban. Nagymozgásuk fejlett, ám nem kitartóak, állóképességük alul marad hasonló korú társaikénál. Az óvónő az udvari eszközöket is ismertesse meg, segítse azok használatában a gyermekeket. A minél több szabadban töltött tevékenység során a céltalan futkosástól jutassa el a gyermekeket a tartalmas udvari játszáshoz.

Egészséges életmód kialakítása

Az eltérő körülmények, a szociokulturális háttér, az anyák ismereteinek hiánya nem

teszi lehetővé, hogy a gyermekek kialakult szokásokkal kerüljenek be az óvodába. A komfortfokozat nélküli, konyhas lakások, a magas családi létszám, az alapvető

eszközök hiánya, alacsony iskolázottság, a rendszertelen életszervezés következtében a gyermekek elemi ismeretekkel sem rendelkeznek.

Az óvónő elsődleges feladata az önkiszolgálás elsajátíttatása, a tisztálkodási teendők, étkezési szokások bemutatása. Biztosítson sok lehetőséget, elegendő időt a gyakorlásra. Lépésről lépésre gyakoroltassa, segítse a gyermekeket tevékenységük közben. A WC használatánál, kézmosásnál, fogmosásnál, fésülködésnél mindig álljon fel a gyermek rendelkezésére.

Alakítson ki igényt a gyermekekben az időjárásnak, évszaknak megfelelő öltözködésre. Kísérje figyelemmel a gyermekek ruházatát, tanácsaival segítse a szülőket és hívja fel a gyermekek figyelmét a változásokra a komfortérzet érdekében.

Szoktassa rá a gyermekeket arra, hogy mindenkinek saját holmija, annak saját helye van.

Következetesen várja el a gyermekektől a követelmények betartását. Mutassa és tanítsa meg a ruhák kifordítását, összehajtását, eltevését, hívja fel a figyelmet (dicsérettel) a környezet rendjére, annak megőrzésére.

Ismertesse meg a gyermekekkel az étkezés és a hozzá tartozó higiénés szokások teendőit. Sokszor ismételve mondja el a feladatsor mozzanatait, a betartandó szokásokat, az eszközök, ételek nevét.

Mozgás

66

A nagymozgások biztosítása elégítse ki a gyermekek fokozott mozgásigényét, biztosítsa jó közérzetüket. A sok mozgás, megfelelő táplálkozás, öltözködés erősítse a gyermekek betegségekkel szembeni ellenálló képességét, állóképességét, teherbíró képességét.

Munka

Az óvónő alakítson ki helyzeteket a különböző munkafajták gyakorlására. A napi

tevékenységek során a munkavégzés közben alakulnak a gyermekek készségei, képességei, melyek alkalmassá teszik őket bonyolultabb munkafolyamatok elvégzésére. A rendszeres, egyéni képességekhez igazodó munkafajták elvégzése fejleszti a gyermekek akarati tulajdonságait, a bonyolultabb feladatok eredményeképpen kialakul, fejlődik együttműködőképességük, kommunikációs készségük, kialakul a munkához való pozitív viszonyulásuk. Ezt minden esetben segítse az óvónő és a dajka követendő példája, folyamatos értékelése, dicsérete.

Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

A roma gyermekek érzelmi megnyilvánulásai nagyon csapongóak. Többségében az

anyák túlzottan féltően mutatják ki szeretetüket, így a gyermekek ezt nem tudják eltanulni, javarészt a testkontaktus igényével jelenik meg. Örömeikben, bánataikban, haragjaikban a szélsőségek jellemzőek.

Az óvodai csoportba kerülés első pillanatától kezdve alapfokú kapcsolattartási készséget követel meg.

A hiányos beszédképesség megnehezíti a közeledést, ezért tettekben hívják fel a gyermekek magukra a figyelmet. A gyakori rombolás, bohóckodás, a játéktéma folytatására való képtelenség következtében a játszócsoportok elzárkóznak, kirekesztik ezeket a gyermekeket. Ebből negatív érzelmi megnyilvánulás következik. Az óvónő, a dajka legyen mindig segítő partner a konfliktusok kezelésekor, következetes de igazságos. Segítse a gyermekeket a beilleszkedésben, keressen hasonló érdeklődésű társat a közös tevékenységhez.

A gyermek fejlődéséhez alapvető feltétel, hogy érezze a felnőtt őszinte érdeklődését, figyelmét, megbecsülését. Az óvodapedagógus biztosítson a gyermek számára a kompetenciájának elismerésen alapuló választási lehetőséget az egyes élethelyzetekben.

Anyanyelv, kommunikáció, mese-vers

Az óvónő és a dajka legyen kapcsolatteremtést, beszélgetést kezdeményező,

odaforduló, kérdező, érdeklődő. Ösztönözze a gyermekeket a beszédre. A cigány gyermekek nem ismerik saját nyelvüket, a szülők sem tartják fontosnak saját nyelvük megőrzését, a magyart az ingerszegény környezet hatására nehezen beszélik.

A gyermekek egész közösségét jellemezze a beszédes légkör. A gyakori egyéni és közös beszélgetések során oldja a gyermekekben a beszédgátlást.

Adjon mintát az érzelmek külső megjelenítésére. Teremtse minél több alkalmat a kommunikációra, figyelje, fejlessze a nonverbális, valamint a metakommunikáció jeleit.

Mérje fel a beszédhibákat, tervezzen olyan anyanyelvi játékokat, amelyek segítik a hiányzó hangok kialakulását, rögzülését.

Bővítse a gyermekek aktív és passzív szókincsét. Beszéljenek bátran, de közlésvágyukat 6-7 éves korra tudják visszafogni.

Az óvónő szerettesse meg az irodalmat a magyar kultúra gyöngyszemei által, adjon elő roma verseket, meséket is. Ha a gyermekek szeretik, kérjük, figyelemmel végighallgatják a mesék, versek előadását.

Ének-zene, énekes játék

Használja ki az óvónő a gyermekek ismereteit. Jellemző, tipikus jegy a jó hallás, tiszta énekhang, fejlett ritmusérzék. Ebből fakadóan szeretnek énekelni, zenélni, táncolni. Zenei fogékonyságukra alapozva emelje ki pozitív tulajdonságukat, jutassa sikerélményhez a gyermekeket, ezáltal fejlődik önértékelésük.

Értelmi fejlesztés megvalósítása

Mérje fel az óvónő egyénileg a gyermekek ismereteinek mennyiségét, tartalmát, meglévő, illetve hiányos készségeit, képességeit, és ehhez igazítsa fejlesztő munkáját.

Vizuális tevékenység

Otthon a gyermekek kevés lehetőséget tapasztalják meg az ábrázolásnak. Az óvónő mutassa és tanítsa meg az eszközök funkcióját, alkalmazási módját. Kínáljon változatos lehetőségeket az önkifejezésre. Hagyja érvényesülni a gyermekekben élő gazdag színvilágot.

A vizuális tevékenység során fordítson nagy gondot a gyermekek finommotorikájának fejlesztésére.

Alkalmazza a jellegzetes népi kismesterségek technikáit. Azok a gyermekek, akiknek családjában e mesterségeket művelik, fejlett kézügyességgel, motorikummal rendelkeznek. Ezeket a gyermekeket vonja be segítőtársként a munkafolyamat többi gyermeknek való megtanításába.

A környező világ tevékeny megismerése

A gyermekek nagyon eltérő ismeretanyaggal rendelkeznek. Sok tapasztalatuk van állatokról, növényekről, elemekről (tűz, víz), az időjárás változásairól. Ismereteik viszont hiányosak a közlekedésről, saját testükről, a napszakokról, az évszakokról, épített környezetükről, a matematikáról.

A hiányok oka az életmódból adódik. Az óvónő változatos, sok érzékszervre ható tevékenységekkel, rendszeres, ismétlődő tapasztalatszerzéssel egészítse ki a hiányos ismereteket.

Építsen a szülők tudására, vonja be a szülőket a jellegzetes roma mesterségek óvodai bemutatásába, a technikai fogások megmutatásába (kosár készítés).

Figyelje, és folyamatosan értékelje a gyermekek cselekedeteit a pozitív jegyek kiemelésével.

Az etnikai nevelés fejlődésének várható eredménye:

- Pozitív viszony alakul ki a magyar és roma kultúra iránt.
- Alapfokú tájékozottsággal rendelkeznek kulturális kincseink körében.
- Ismerik a magyar és saját népük szokásait, hagyományait, népi mesterségeit.
- Kialakulóban van az egészséges életmód szokás- és szabályrendszere.
- Ismereteik, tapasztalataik bővülnek, rendeződnek, készségeik, képességeik fejlődnek.

Helyzetelemzés

Óvodánk csoportjaiban növekszik a cigány etnikumhoz tartozó kisgyermek számát. A cigány családok életkörülményei a legrosszabbak, őket érinti legnagyobb mértékben a

68

munkanélküliség. A családok anyagi forrásai gyakran a családi pótlék, gyermekvédelmi támogatás, a munkanélküliek jövedelempótló támogatása.

Nagyon sok gond forrása a rossz anyagi körülményük, aminek következtében kapcsolati, életvezetési gondok keletkeznek életükben. A munkanélkülivé vált szülők közül sokan szem elől tévesztik értelmes céljaikat, felszabadult idejüket kevésbé fordítják gyermekük nevelésére, elvesztik felelősségérzetüket. Gyermekükkel türelmetlenek lesznek, vagy sok mindent megengednek, rájuk hagynak, ez által gyermekük testileg-lelkileg gondozatlanná válnak. Úgy gondoljuk, hogy nem a családok helyett, hanem velük együtt kell megoldani a jelentkező gondokat. Segítenünk kell abban, hogy a szülő megtalálja a helyes utat, legyen képes felelősséget vállalnia gyermeke iránt.

El kell fogadtatnunk, hogy csak kellően alapvető szociális együttlétre alkalmas, stabil érzelmi háttérrel rendelkező gyermekeket tudunk a tőlünk elvárható módon fejleszteni, iskolába felkészíteni. Felvállaljuk, hogy az óvodai alapfeladatok ellátása mellett kiegészítő, a gyermek egyéni sajátosságait figyelembe vevő, egyénre szóló fejlesztést biztosítunk a gyermekek számára a nevelési időben, átfedési idő alatt, mikor két óvónő tartózkodik a csoportban,. Ennek érdekében:

- El kell érniünk, hogy minden cigány nemzetiségű kisgyermek óvodába járhatson.

Szorgalmazzuk a rendszeres óvodába járást.

- A gyermek megismerése, személyiségfejlődésének figyelemmel kísérése nagyobb

odafigyelést igénylő, fontos feladat legyen számunkra.

- Ez által meggyőződésünk, hogy a magatartási és beilleszkedési, tanulási zavarok korai

felismerése, majd fejlesztése a gyermek fejlődését segíti elő (Nevelési Tanácsadó, Logopédus).

Feladatainknak tekintjük:

A szülők meggyőzését, felvilágosítását.

Ezen belül:

1. A gyermekek számára a megfelelő nevelés biztosítása (szülő felelősségérzetének felkeltése).

2. Érzelmi biztonság, biztonságos környezet kialakítása (szeretet, óvás, védelem).

3. Egészséges életmóddal kapcsolatos feladataik ellátása (gondozás, a környezet

tiszta, esztétikus léte).

4.

A feladatok megvalósításának módjai:

1. Felvilágosító munka (előadások szervezése)

2. Példamutatással nevelési értékek közvetítése (gyermekek és óvónők által)

3. Segítségnyújtás hivatalos nyomtatványok (kérelmek, utazási igazolványok) kitöltéséhez

5. Ruhagyűjtési, kedvezményes ruhavásárlási akciók szervezése

6. Óvodai fejlesztés a tanulási zavarok megelőzésére

7.

Az óvoda megalapozza a cigány gyermekekben az iskolai munkához, majd későbbi

életükhöz szükséges magatartási formákat, tulajdonságokat. Ezeket a gyermekeket testileg, lelkileg, szellemileg fel kell készítenünk arra, hogy igényeljék a közösséget, a rendszeres iskolába járást, a tanulni, tudni akarást, így törés nélkül illeszkedhetnek be az iskolába és a társadalomba.

Testi fejlődés

- egészségesek, ellenállóképesek legyenek
- harmonikussá, összerendezetté válják mozgásuk (finommotorika fejlesztés)
- ismerkedjenek meg az alapvető egészségügyi szokásokkal és válják életelemükké

69

- legyenek önmaguk testével igényesek, ismerjék meg a legalapvetőbb testi szükségleteket
- szívesen tartózkodjanak a szabadban, szeressék a természetet

Mentális értelmi fejlődés

- látás, hallás, tapintás útján ismerkedjenek meg az őket körülvevő környezettel, valósággal, jelenségekkel
- miután kialakulnak észlelési, valamint a finommotorikus képességeik (látás, hallás, tapintás, szem-kéz mozgása) tudják összerendezetten, harmonikusan használni
- egyszerű gondolkodási műveletek (ok, okozat) összefüggések meglátása, életkoruknak, egyéni sajátos adottságuknak megfelelő szintű feladatok megoldása
- tudják vágyaikat, gondolataikat, érzéseiket beszédben és cselekedetben kifejezésre

juttatni

- bontakozzon ki alkotó, kreatív képességük, egyéni tehetségük (zene, tánc, kézimunka)

Szociális – közösségi

Az óvodai közösség legyen vonzó gyermek, szülő számára, így szívesen és rendszeresen járnak.

- Alakítsuk ki azokat az alapvető szokásokat, melyek nyugodt, vidám, bensőséges, harmonikus, családi légkört hoznak létre.

- Segítsük elő a szereteten alapuló kapcsolatteremtő képességet (egymásra figyelés, egymás munkájának megbecsülése, baráti kapcsolatok, segítőkészség, melyek a cigány gyermekeknél óvodába lépésükkor már megtalálható, így könnyen továbbfejleszhető).

- Alakítsuk ki a gyermekekben a feladattudatot, az önállóság és az egészséges közösségen belüli szociális elfogadott önmegvalósítás (önérvényesítés) képességét.

A három területen történő feladatok megvalósításával lehetővé válik, hogy az óvodáskor végére a szellemileg, értelmileg egészséges gyermek megfeleljen az iskolai alkalmasság igényének.

Az óvodában folyó tevékeny életforma hozzászoktatja a gyermekeket a feladatok önálló elvégzéséhez, megalapozza ezzel az önálló tevékenységet, a kezdeményezési képességet. Felébreszti a gyermekek érdeklődését az őket körülvevő környezetük jelenségei iránt, pontosabbá teszi a szerzett tapasztalataikat, ismereteiket. Jártasságokat, készségeket fejleszt, amelyek szükségesek az iskolai munka sikerességéhez. Hozzászoktatja a cigány gyermekeket, hogy a meglévő értelmi szintjüket használják és fejlesszék. Figyelmüket a szétszórtságból tudatos megfigyelésre irányítja. Kiépíti bennük az önálló gondolkodást, a feladatok elvégzését, a saját és mások munkájának megbecsülését. Fejleszti fizikális ellenálló - képességüket, igényükké teszi testük gondozását, építését.

A mozgásfejlesztés a tanulási zavarokat megelőző fejlesztőprogram igen fontos fejezete. Mozgással fejleszthetők olyan pszichés- és részfunkciók, amelyek alapján képezik később az írás-olvasás elsajátítását (betűformák lemásolásához, felismeréséhez a térirányok bemozgására van szükség).

A fejlesztő program a mozgással a test teljes kiterjedésének megismerését szorgalmazza, valamint a test térben való elhelyezését, mozgását megadott formákban, irányokban.

A nagymozgások fejlesztése

Ide tartoznak a járás, a futás, az ugrás, a csúszás, a kúszás és a mászások. Ezeknek a lendületes természetes mozgásoknak kell elsősorban összehangoltabbá válniuk, hogy a

finomabb, apróbb mozgások később kialakulhassanak. A gyermekek a sok gyakorlással tanulják meg mozgásukat befolyásolni, hirtelen megállásuknál a lendületüket visszafogni. A

feladatok végzésekor letisztulnak a felesleges mozdulatok, kialakul az optimális karmunka, láb munka, a talajfogás (szem-láb koordináció és a testsémazónák és a finommotorika).

Az egyensúlyérzék fejlesztése

Az egyensúlyozás minőségi kivitelezése utal az agyi funkciók rendezettségére. Az egyensúlyérzék nem csupán adottság, gyakorlással fejleszhető.

Finommotorika

Fejlesztése az apróbb izmok dolgoztatásakor valósul meg. Ilyen a lábfej lefeszítése, lábujjon való járás, vállemelés. Legfontosabb a kéz izmainak fejlesztése (írás-előkészítés). Különösen nagyobbaknál indokolt gyakoribb alkalmazása.

Szem-kéz, szem-láb koordináció

A szem érzékelése irányítja a kéz, illetve a láb mozgását, íráskor két vonal között maradva kell haladni. (Ha a ceruza közelít a vonalhoz, a szem rögtön riasztja a kezét.) Ha a lendületesebb mozgásban meg van az összhang, lényegesen könnyebben alakítható a finommozgásban. A szem-láb koordináció a szökdelés és ugrásgyakorlatokkal fejleszhető. Változatos ugróiskolákat lehet összeállítani a talajon. A szem-kéz és szem-láb együttes összmunkáját fejleszti valamennyi labdagyakorlat.

Testséma-fejlesztés

A testséma az énkép kialakulásának alapja. A testrészekkel végzett mozgások közben a gyerekek megtanulják testrészeik megnevezését, a testrészek térben való elhelyezkedését.

Testzónák

A testkép kialakulásához elengedhetetlen a testzónák megkülönböztetése. A test jobb és bal oldala az oldaligás erősítésének megtanulását szolgálja.

A test elülső és hátulsó részei

A csúszásgyakorlatoknál háton és hason, majd átfordulások végzésekor a zónák teljes terjedelme érintkezik a talajjal, karikagyakorlatoknál - testrészeire koncentrálódik. Gyakorolható megállásokkal, a testzóna megnevezésének megfelelően (forduljatok felém, lépésgyakorlatokkal, előre, oldalra, kör felé).

Tárgyakkhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása

A helyzeteket a gyerekek érzékelik, és helyes mozgással reagálnak. Percepciófejlesztés (észlelés): térérzékelés a hangsúlyozottabb. A térben való mozgással a különböző testhelyzetekben a gyermek tapasztalja saját teste kiterjedését. A mozgás kísérőeleme a verbális fejlesztés: a gyermekek a látott és hallott információkat fordítják a mozgás nyelvére.

20. ZÁRADÉK

A pedagógiai program felülvizsgálata:

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A pedagógiai program bevalóságának felülvizsgálatára, ezt követően a program módosítására az alábbi esetekben kerül sor:

- A törvényben megfogalmazottaknak megfelelően, négyévenkénti értékelés és felülvizsgálat, szükség esetén módosítás.
- Jogszabályi változás esetén.
- A nevelőtestület tagjainak többségének írásban történő kérése alapján (50 plusz 1

% fő esetén).

- Továbbá a fenntartó valamint az intézmény vezetőjének és a Szülői Szervezet

javaslatára, illetve tárgyi és személyi feltételek nagymértékű változása esetén.

A módosított pedagógiai program a jóváhagyást követő nevelési év szeptember 1. napján lép hatályba

A Segesdi Tündérváros Óvoda Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete megtárgyalta, véleményezte és a megvalósítását vállalja:

Balatinczné Fodor Ildikó Csimszi Klaudia

Cser Imre Attiláné Takács Márta

Nagy Piroska Szita Éva

Szukicsné Luka Tünde

A Segesdi Tündérváros Óvoda Pedagógiai Programját a Segesdi Tündérváros Óvoda intézményvezetője jóváhagyta.

Takács Márta
Óvodavezető

Egyetértését nyilvánította:
Krausz Nikoletta

az óvodai szülők képviselője
Érvényes: 2021.08. 31-től módosításig.

20. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A helyi óvodai Nevelési Program HOP szakmai feltételrendszere (Pereszlényi Éva)
2. Óvodapedagógia (Dr. Kovács György)
3. Kudarc nélkül az iskolában (Porkolábné Dr. Balogh Katalin)
4. Mozgásfejlesztés az óvodában (Dr. Tóthszöllősyné Varga Tünde)
5. EPOCHÁLIS rendszerű tanulási folyamat az óvodában (Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Intézet)
6. Óvodai nevelés játékkal, mesével (Zilahi Józsefné)
7. Mentális és viselkedészavarok (Benedek Elek Pedagógiai Intézet)
8. Új utakon az óvodában
9. Minden kezdet nehéz (Deákné B. Katalin)
10. Napról Napra... (Debrecen Óvoda)
11. Pszichológia (Dr. Geréb György)
12. Együtt az első osztályban (Majorossy Judit)
13. Az óvodai nevelés programja
14. Óvodavezetők kézikönyve I-VI.
15. Játékszociológia (Stöckert Károlyné) .
16. Óvodai élet 1998.
17. Pedagógiai programkészítés az óvodában (Hajdúböszörmény)
18. Óvodai nevelések 1993-
19. Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata (Dr. Székely Lajos)
20. Beszédhibák megelőzése, javítása az óvodában (Mérei Ferencné)
21. Tapasztalatok a cigány gyerekek nevelésének és oktatásának köréből
22. A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai, Szociálpolitikai és munkaügyi intézet Budapest 2009.
23. Szombathelyiné dr.Nyitrai Ágnes-Dr.Bakonyi Anna-Kovácsné Bárány Ildikó: Szakmai ajánlás a többcélú, egységes óvoda-bölcsőde intézmények bevezetéséhez és működtetéséhez, 2009.